

ΔΧΑΪΚΑ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ - ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ - ΤΕΧΝΑΙ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ-ΕΚΔΟΤΗΣ: Κ. Ν. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ

Περιεχόμενα;

ΑΘ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗ—ΞΕΝΑΚΗ	Τρεχαντήρια (ποίημα)
ΑΝΑΠΛΙΩΤΗ	Ὁ Βρακούλας (ποίημα)
ΓΕΦΑΝΟΥ Ν. ΘΩΜΟΠΟΥΛΟΥ	Περὶ Κερπινῆς
ΑΝΑΠΛΙΩΤΗ	Στὴ Βέυσσα (ποίημα)
Π. Γ. ΠΕΤΡΙΔΗ	Κι' ἄλλες «μινιατοῦρες» (ποίημα)
ΛΕΑΡΧΟΥ ΣΤ. ΜΙΜΙΚΟΥ	Στόν ποιητὴ (ποίημα)
ΑΒΡΑΑΜ Ν. ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ	Ἡ Τουρκικὴ ποίηση κατὰ τὸν 19ον αἰῶνα
ΓΩΡΓΟΥ Μ. ΠΕΡΙΣΤΕΡΗ	Δὲν εἶμαι ἐγώ... (ποίημα)
ΓΕΩΔΩΡΟΥ ἱερέως ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ	Ἀνδρόνικος Δημητρακόποιλος (μελέτη)
ΠΑΤΗ ΔΑΝΗΛΟΥ	Τὸ θαῦμα (διήγημα)
ΓΥΡΟΥ Χ. ΠΑΥΛΙΝΕΛΗ	Depart... (Ποίημα)
Ο ΤΡΙΜΗΝΟΝ	Γιὰ τὴν ἱστορίαν καὶ γιὰ τὴν τάξιν ὑπὸ τοῦ κ. Μ. Ζυγ.—Ἡ ἔρευνα γιὰ τὴν πνευματικὴν μας κίνησιν. Γράμματα τῆς Δίδος Λούλας Κοτσέτσου καὶ τοῦ κ. Νώτη Νησιώτη.—Πρὸς τὸ τρίτον ἔτος.—Χρονικά.

«ΑΧΑΪΚΑ»

ΓΡΑΜΜΑΤΑ - ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ - ΤΕΧΝΑΙ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΕΝ ΠΑΤΡΑΙΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΤΗΣΙΑ ΔΡΑΧΜΑΙ 40

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΤΗΣΙΑ ΔΟΛΛΑΡΙΟΝ 1

ΑΙ ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ ΠΡΟΠΛΗΡΩΝΟΝΤΑΙ

ΤΙΜΗ ΕΚΑΣΤΟΥ ΤΕΥΧΟΥΣ ΔΡΑΧΜΑΙ 8

Ἐγγραφαὶ συνδρομητῶν, ἀλληλογραφία, ἀποστολαὶ καὶ πᾶσα πληροφο-
ρία εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ Διευθυντοῦ (Μαιζῶνος 175 - ΠΑΤΡΑΙ)

Τὸ Περιοδικὸν ἐκτυποῦται:

Εἰς τὰ ἐν Πάτραις Τυπογραφεῖα **ΘΕΟΔ. ΚΟΥΚΟΥΡΑ** Ρ. Φεβρουαίου 60.

Τὸ Περιοδικὸν εὐρίσκεται πρὸς πώλησιν:

ΕΝ ΠΑΤΡΑΙΣ: Πρακτορεῖον Ἑλλήν. Τύπου, Β.βιβλιοπωλεῖα: **Θ. Κούκουρα**,
Ρ.Φεβρουαίου 60, τηλ. 30 77 καὶ **Π. Συνοδινού** δόδος Ἑρμοῦ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ: Διεθνὲς Βιβλιοπωλεῖον Ἐλευθερουδάκη.

ΕΝ ΘΕΣΣΟΝΙΚῃ: Β.βιβλιοπωλεῖον **Β. Παπαδοπούλου** καὶ **Σίας Ἀγ. Σοφίας 37**.

ΕΝ ΑΙΓΙΪ: Πρακτορεῖον Ἀγγ. Ζαγκλίφα.

ΕΝ ΠΥΡΙ: Β.βιβλιοπωλεῖον Θεανοῦς Καπογιάννη.

Ο ΠΡΩΤΟΣ ΤΟΜΟΣ ΤΩΝ "ΑΧΑΪΚΩΝ", ΠΩΛΕΙΤΑΙ ΔΡΧ. 50 ΠΑΡ ἩΜΙΝ

ΛΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ
ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1905
ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ
ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟΝ
ΘΗΣΑΥΡΟΦΥΛΑΚΙΑ
ΕΚΤΕΛΕΣΙΣ ΠΑΣΗΣ
ΤΡΑΠΕΖΙΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΑΧΑΪΚΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: Κ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ

ΕΓΟΣ Γ': ΑΡΙΘ. 9 - ΠΑΤΡΑΙ, ΜΑΡΤΙΟΣ 1939

ΤΡΕΧΑΝΤΗΡΙΑ

Θάλασσα, στεριές η φεγγαρίσια βρύση
πλέρια τ' όνειρου τις κέρναε το μεθύσι.

Μες στου Μαρμαρά ώς κ' οι φάροι το κανάλι,
βάρυπνοι, αχνό φως έκλωθαν γάλι-γάλι.

Στη μαρμαρυγή του πέλαγου μονάχα
— ανέρα στοιχιά : ξάρτια και πλώρες τάχα ; —

πρύμα αρμένιζαν με ξέπνοο νυχτομπάτη
τρεχαντήρια, σαν το πέρασμα υπνοβάτη.

Εφερναν καλά για την Πόλη περίσσια
'πό τα ελληνικά νησιά, τα μοσχονήσια,

και τ' αγέρι εσκόρπα ώς τα παλιά τα τείχη
τις αραθυμίες : της Χίος ανθό, μαστίχη,

της Σάμος κρασί μοσχάτο, δίχως ταίρι,
τα κίτρα φλουρι' απ' την Κρήτη, όλο καρτέρι...

Λεμονόδασος, κ' εσύ από κήπους χίλιους
ξεπροβόδιζες τ' άστρα σου και τους ήλιους.

Και σε θύμιζαν οι μαϊστρες κ' οι γοργόνες
τάματ' ασημένια ολόγυρα σε εικόνες,

θαμποφώτιστα από το μικρό καντήλι
που δε σβεί ποτές πάνω απ' την Ώρια Πύλη.

Το Μεγάλο, αυγή, περνούσαν το Γεφύρι
και στή Λεμονόσκαλα είχαν πανηγύρι.

.....
Με της Χίμαιρας ο στοχασμός τη φόρα
πώς σας χαίρεται, το Χτές σα να είταν Τώρα !

Τόσο είστ' όμορφα ανάμεσα στα Γεφύρια !
 κύκνους να σας πει κανείς ή τρεχαντήρια ;
 Τόσο είστ' όμορφα μες στ' άλλα, σκούνες, μπρίκια
 να σας πει κανείς νιοφέγγαρα ή καϊκια ;
 Ω καμάρια εσείς, σαν πάρει το μπουρίνι,
 στο συνέφιο σας πλαντάζει το δελφίνι.
 Θάταν το καράβι αδέλφι σας μονάχο
 όπου ανέβαινε στις Αθηνάς το Βράχο,
 σαν εικονική προσκυνήτρα Γοργόνα
 στην εφηβική ομορφιά του Παρθενώνα.
 Λεύτερα πουλιά όπως μπαίνατε στην Πόλη
 μπαίνατε καί στής καωδιάς το αραξοβόλι,
 Όνειρα σκαριά, παντοῦ νοσταλγημένα.
 όλο στα πανιά κι όλο άφταστα, οϊμένα !...

Κ. ΑΘ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ—ΞΕΝΑΚΗΣ

Ο ΒΡΑΚΟΥΛΑΣ

Ό Νϊκος, ό Βρακούλας,
 "Ανοιξε ένα καλό
 Βαρέλι, στο γιαλό !...
 Κι' ό Μπέκας, ό ντελάλης,
 Κι' ό Μπέκας, ό κουτσός,
 Άντις νά τελαλήση,
 —Στ' Άνάπλι νά γυρίση—
 Έμέθυσε κι' οὔτός !...
 Καί στέκεται ό Βαρκούλας,
 Στήν πόρτα γελαστός·

Τή βράκα του διορθώνει,
 Τό Μπέκα καμαρώνει,
 Καί βλέπουνε οί γειτόνοι,
 Πώς τὸ καλὸ κρασί,
 (Δεκάρα καί μισή !...)
 Τὸν ἔκανε τὸν Μπέκα,
 Άντις νά τελαλήση,
 Νά κάτση, νά μεθύση !...
 (Τριάντα χρονῶν λουλοῦδι.
 —Σᾶν τοῦτο τὸ τραγοῦδι,—
 Στὸ μνῆμα του ἔχει ἀνθήση...)

Α. ΑΝΑΠΛΙΩΤΗΣ

ΠΕΡΙ ΚΕΡΠΙΝΗΣ

Μία ἐκ τῶν καλλίστων θερινῶν διαμονῶν τῆς Πελοποννήσου εἶναι καὶ ἡ κατὰ τὴν ἐπαρχίαν Καλαβρυτῶν ὠραία ὄρεινὴ κώμη Κερπινῆ, ἰδιαιτέρα πατρίς τῆς ἱστορικῆς οἰκογενείας Ζαΐμη. Ἐν αὐτῇ οὐκ ὀλίγοι ἐκ Πατρῶν καὶ Ἀθηνῶν διαθερίζουσιν οἰκογένειαι. Πάντες οἱ περὶ τῆς κώμης ταύτης γράψαντες ἱστορικοί, ἡμεδαποί, μὴδὲ τοῦ σοφοῦ Κ. Παπαρρηγοπούλου ἐξαιρουμένου, καὶ ἄλλοδαποί, ἀναφέρουσιν εἰς τὰ συγγράμματά των, ὅτι ἡ κώμη Κερπινῆ ἐκλήθη οὕτως ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ Βαρῶνου τῆς Βοστίτης Οὔγκου Σαρπινὺ (Hugues de Lille Charpigny) μὴ δώσαντες τὴν δέουσαν προσοχὴν εἰς τὰ Χρονικά τῆς κατακτῆσεως τοῦ Μορέως ὑπὸ τῶν Φράγκων. Εἶνε γνωστόν, ὅτι κατὰ τὴν ἐν ἔτει 1205 μ. Χ. γενομένην Φραγκικὴν κατάκτησιν τῆς Πελοποννήσου, ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τῶν Γάλλων Γουλιέλμου Σαμπλίττου καὶ Γοδοφρείδου Βιλλεαρδουίνου καὶ τὴν εἰς βαρωνείας διαίρεσιν ταύτης, ἡ Βαρωνεῖα Βοστίτης, κατὰ τὸ Ἑλληνικὸν καὶ Γαλλικὸν Χρονικόν, ἐδόθη εἰς τὸν Hugues de Lille, δηλ. τὸν Οὔγκον ἐκ τῆς Λίλλης, πόλεως τῆς βορείου Γαλλίας, καταγόμενον. Τὸ Ἑλληνικὸν Χρονικόν (ἔκδ. Schmith) ἐν σιχ. 1943 λέγει· «Ἀπαύτου ἔγραφεν ὁμοίως ὁ μισὲρ Οὔγκος ντὲ Λέλε—Νὰ ἔχη ἡμεῖς καβαλλαρίων φῖε εἰς τὴν Βοστίσαν»—ἀφῆκε τὸ ἐπίκλην του, ντὲ Τσερπινῆ ὠνομάσθη» καὶ κατὰ τὴν ἐκ τοῦ κώδικος τῶν Παρισίων γραφὴν «...ἀφῆκε τὸ ἐπίκλην του Τσερμπουνη ὠνομάσθη», ὡς θὰ ἐλέγομεν σήμερον Κερπινιώτης. Τὸ δὲ Ἀραγωνικὸν Χρονικόν «Libro de los Fechos et conquistas del precipado de la Morea», κατὰ τὴν γαλλικὴν μετάφρασιν ὑπὸ Morel—Fatio, ἀναφέρον πρῶτον Βαρῶνον τῆς Βοστίτης, οὐχὶ τὸν Οὔγκον, ἀλλὰ τὸν Γουίδωνα (Gui) σαφέστατα ἐν σελ. 29 § 119.120 λέγει· «...Καὶ εἰς τὸν Μεσσίρ Gui ἐδόθησαν ὡς βαρωνεῖα εἰς τὰ παραθαλάσσια μέρη τῆς Λακεδαιμονίας καὶ εἰς τὰ παραθαλάσσια μέρη τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου, δώδεκα ἵπποτικά φέουδα μετὰ τῶν δουλοπαροίκων (serfs). Ἐπὶ τῶν ἀκτῶν τῆς Λακεδαιμονίας ἔκτισε φρούριον, ὅπερ ὠνόμασε Λέλλο. Καὶ μετ' ὀλίγον ὁ ρηθεὶς μεσσίρ Gui ἀπέθανε καὶ ἀφῆκεν υἱὸν ὀνόματι Οὔγκον (Hugues) καὶ ἐπειδὴ ὁ εἰρημένος μεσσίρ Οὔγκος ἐγεννήθη εἰς ἓν χωρίον καλούμενον Τσερπινῆ (Cherpigny) τὸν ὠνόμασαν Hugues de Charpigny καὶ οὗτος ἔκτισε τὸ φρούριον τῆς Βοστίτης».

Κατὰ τὸν ἐπικρατοῦντα τότε καὶ σήμερον ἀκόμη παρὰ τοῖς χωρικοῖς μερῶν τινῶν τῆς Πελοποννήσου καὶ τῆς Κρήτης τοιτακισμὸν τοῦ Κ πρό τινων φωνηέντων, ἡ κώμη ἐκαλεῖτο Τσερπινῆ καὶ ἡ περιοχὴ ταύτης Τσερπινία, ὡς ἀναφέρει καὶ ὁ κατὰ τὸν ΙΕ' μ.

Χ. αἶδνα ἐξ Ἀγκῶνος ἀρχαιολόγος περιηγητὴς Κυριακὸς Piezzicollì.
Νομίζω ἀρκετὰ ὅσα ἀνωτέρω συντόμως ἔγραψα, πρὸς ἀρσιν
μῆς κρατούσης μέχρι σήμερον ἱστορικῆς πλάνης, καὶ δὲν ἀμφι-
βάλλω, ὅτι οἱ τυχὸν μέλλοντες νὰ γράψωσι καὶ περὶ Κερπινῆς, θὰ
λάβωσιν ὑπ' ὄψιν τ' ἀνωτέρω καὶ δὲν θ' ἀναφέρωσι πλέον, ὅτι ἡ
Κερπινὴ ἐκλήθη ἐκ τοῦ Σαρπινύ, ἀλλ' ὅτι τοῦναντίον ὁ Οὐγκὸς Σαρ-
πινὺ τὸ ὄνομα ἔλαβεν ἐκ τῆς ἀρχαίας κώμης Κερπινῆς.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ Ν. ΘΩΜΟΠΟΥΛΟΣ

Σ Τ Η Β Ε Σ Σ Α

Στὴ Βέσσα· ἓνα χωριὸ τῆς Χιός.
—Ἐγὼ· κι' ἓνας μηχανικός·
Μετὰ τὴν «ὑπηρεσία».
Στὸν καφενὲ καθόμαστε·
Τσίπουρο—τσίρους·
(Νέκταρ—ἀμβροσία !
Ντόπιας—μάρκας—κύρους !
Ἐκ καράφας πλήρους !)
Ἐγευόμαστε·
Κι' ἀφρογκαζόμαστε,
Τὸν «Πρόεδρο τῆς κοινότης» ποῦ διηγιῶτανε·
ὅσα θυμῶτανε...
Καὶ οἱ δύο, σκυμμένοι· ἀποσταμένοι ἀφρογαζό-
(μαστε...
—χωριάτικο βραδάκι· κι' ἐσκεφτόμαστε...
—Θέματα, ὁ Πρόεδρος, λογιῆς-λογιῆς·
Μά, ἐγὼ, ἄκουγα τὸ βόγγο τῆς Χιώτικης Σφα-
γῆς !...

Α. ΑΝΑΠΛΙΩΤΗΣ

ΚΙ ΑΛΛΕΣ "ΜΙΝΙΑΤΟΥΡΕΣ,,

(Η ΔΙΣΤΙΧΑ)

I

Τῆς ζωῆς τὸ τρίσβαθο μυστήριον ἂν θέλῃς νὰ ἐρευνήσῃς,
ἀγκάλιασε μὲ τὴν ψυχὴ σου τὴν ψυχὴ τῆς φύσεως.

II

Κι' ἂν πάῃ ἡ νιότη ; Κι' ἂν οἱ ἀνθοὶ τῆς ἀνοιξὸς πεθαί-
νουν ;
Ἐσένα γλύκες μελιχρὲς χυνόπωρου σὲ ραίνουν.

III

Στὸ κάλεσμα τῆς ἐρωτικῆς μου ἀπόκριση δὲ θᾶχω.
Ἀδύνατο νὰ σου ἀπαλύνω τῆς καρδιᾶς τὸ βράχο.

IV

Καλότυχοι οἱ νεκροὶ ποὺ λησμονᾶνε
(Λ. Μαβίλης).

Καλότυχοι κ' ζωντανοί, ποὺ γλήγορα ξεχνᾶνε.
Γι' αὐτοὺς ἡ λησμονιά τρανὴ καρδιᾶς ἀνάσσα θάναται.

V

Χαμόγελα στὶς αὖρες στέλλουν τῶν ἀνθῶν τὰ χεῖλη,
σὰ βάφῃ ὁλόχρυση τὴ γῆ ξανθὸ τ' Ἀπρίλη δειλί.

VI

Θρῆνε βουβέ, δὲ γνώρισε τὸ σπαραγμὸ σου ὁ βόγγος,
ποὺ τὸν ἀκούει κι ἀντιλαλεῖ κ' ἡ ρεματιά κι ὁ λόγγος.

VII

Ψυχὴ μου, πάντα ἀψήλωνε στοὺς οὐρανοὺς τῆς σκέψης.
Μονάχα στὶς ἀνηφοριὲς θὰ βρῇς ὅ,τι γυρέψης.

VIII

Πολλοὶ ἀνταμῶσαν τὴ χαρὰ σιμὰ στὴν αὐταπάτη
θαρρώντας πῶς ρουφοῦν νεράκι ἀπ' ἀδειανὸ κανάτι.

IX

"Ανοιξή" κι ὥς φτερούγισαν γύρω μας τὰ μαῖστράλια
ἔρμα ἀπὸ πλοῖα ἀπόμειναν λιμάνια κι ἀκρογιάλια.

X

Καθὼς ἀπλώθη ἡ ὀρθινὴ χαρὰ στὸ πρόσωπό σου,
φαίνεσαι ρόδο ἐσὺ καὶ κρίνο τὸ προσκέφαλό σου.

XI

Τρελοὶ ἀπὸ μίση ἐρείπωσαν τὶς βρύσες τοὺς οἱ ἀνθρώποι
καὶ βοῦρκο πίνουνε, σκυφτοὶ σὲ κάθε λασποτόπι.

XII

Μοναχοδέντρι καὶ νὰ σπᾶνε μπόρες πάνω μου εἶδα.
Μὰ στέρια μοῦ κρατεῖς τίς ρίζες μὲς στὸ χῶμα, ἐλπίδα.

XIII

Τῆς τέχνης ἔργα ἀθάνατα, χαμόγελα τοῦ νοῦ,
ἢ χάρη σας ἀντανακλᾷ τὰ φέγγη τοῦρανοῦ.

XIV

Κλειδιά τὰ λόγια σου κι ἀνοίγουν τῆς ψυχῆς τὴ θύρα,
γὰ νὰ ξεσκεπασθοῦν ἀνθοὶ καὶ νὰ χυθοῦνε μῦρα.

MIX. Γ. ΠΕΤΡΙΔΗΣ

ΣΤΟΝ ΠΟΙΗΤΗ

Κ. ΑΘ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗ

Τοῦ πόνου μου, ναί ! σ' ἔχω κοινωνήσει
κι' ἐστάθης ἀδερφὸς γλυκὺς κοντά μου·
αἰσιόδοξα τὰ διαλογίσματά μου
ὠδήγησεν ἡ ὀρθή, λεπτὴ σου κρίση.

Ἔχει τὸ φῶς τῆς ἡ στοργῇ σου χύσει
ἐντός μου, φθείροντας τὰ δύσοργά μου
τῆς σκέψης νέφη, καὶ μιὰ ἀγαθή, ὡς γάμου,
μοῖρα ἔχει τίς καρδιές μας προσεγγίσει.

Καὶ σύ, στὸ μυστικὸ κύκλωμα τοῦτο,
προσφέρεις προῖκα ὅλο τὸ «μ ἔ σ α π λ ο ὕ τ ο» (*),
Ποιητὴς μὲ λόγο κ' ἔργο· ὅμως ἐγώ,

ἄν καὶ τῆς ἀρετῆς σου χρεώστης μένω,
στὸν ἴδιο τῆς Στροφῆς σου ρυθμὸ δένω
τ' ἀγνὰ μου «εὐ χ α ρ ι σ τ ῶ» καὶ σ' εὐλογῶ !

(1938)

ΚΛΕΑΡΧΟΣ ΣΤ. ΜΙΜΙΚΟΣ

(*) Διον. Σολωμός.

Η ΤΟΥΡΚΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ ΚΑΤΑ ΤΟΝ 19^{ΟΝ} ΑΙΩΝΑ

Μιλώντας για τη γενική μορφή της τουρκικής ποίησης κατά τα τέλη του 18ου αιώνα, εΐχα αναφέρει πώς ή κλασική ποίηση της γειτονικής χώρας, εΐχε μπει τότε σέ μιὰ περίοδο γοργής κατάπτωσής, έτσι, πού κάποιοι νεωτερισμοί πού δοκιμάσθηκε νά εφαρμοσθούν, κατέληξαν στο χυδαίο καί τo τετριμένο καί ποιηταί της άξιας ενός Ραγΐπ Πασα κι' ενός Σεΐχ Γκαλήπ, δέν κατόρθωσαν νά προλάβουν τo μοιραϊον αυτό κατάντημα. "Έτσι, στίς άρχές του δεκατου ενάτου αιώνα καί μετά τόν Σεΐχ Γκαλήπ, ή οθωμανική ποίηση παρουσιάζει μιὰ θεμελιώδη κατωτερότητα.

Υπάρχουν, φυσικά, ένα πλῆθος ποιηταί, τόσο στην Πόλη, όσο καί στίς άλλες περιοχές της χώρας, πού άφησαν όγκον έργασίας. Όμως όλοι αυτοί, δέν εΐναι παρά κακοί μιμητές, αντιγραφείς τών προηγουμένων τους. Καί μέσα στο βαθύ αυτό κενό, πού κράτησεν ως την εποχή του «Τανζιμάτ» (μεταρρύθμιση), στα 1825, μονάχα οί 'Εντερουνή Βασήφ καί 'Ιζζέτ Μολλά, κατόρθωσαν ν' άποκτήσουν κάποια προσωπικότητα. 'Ο δεύτερος, ιδιαίτερα, στέκει ό μεγαλείτερος τουρκος κλασικός ποιητής, της προνταζιματικής εποχής.

Μετά τo Τανζιμάτ, παρά τη συνεχή τάση προς τη δημιουργία μις έξευρωπαϊσμένης λογοτεχνίας, κίνηση πού εγκαινιάσθηκε από τόν Σινασή καί τούς μαθητάς του, ύπῆρχαν ακόμα, ένα πλῆθος ποιηταί, πού εξακολουθοῦσαν νά γράφουν «γκαζές» καί ώδες, κατά τo παλαιό σύστημα. 'Ακόμα κι' οί πιο ένθερμοι ύποστηρικταί του μοντερνισμού, όπως οί Ναμήκ Κεμάλ καί Ζιά Πασα, κάμαν την εμφάνισή τους στα γράμματα, μ' έργα γραμμένα πάνω στα παλαιά πρότυπα. 'Εξ άλλου, κατά την εποχήν αυτήν, ύπῆρξαν καί ποιηταί διάσημοι, πού δέν άπεμακρύνθησαν καθόλου, από την καθιερωμένη τέχνη. 'Απ' αυτούς εΐναι οί Γκαλήπ, 'Αβνή από τη Λάρισσα καί 'Αφίφ Χικμέτ από την 'Ερζεγοβίνη. 'Ως τούς τελευταίους ακόμα χρόνους, ή τουρκική ποίηση, δέν έπαυσε νάχει τούς εκπρόσωπούς της, της παλαιάς αυτής φιλολογικής παράδοσης τών γκαζές καί τών ώδών. "Όμως εΐναι πιά οί στερνοί απόγονοι μις γενιάς, πού έχοντας χάσει τη ζωρότητα κι' όντας καταδικασμένη νά εξαφανισθεΐ, δέν μπορούσε νάχει καμμιάν επίδραση στην εξέλιξη της ποίησης της χώρας τους. Εΐναι φυσικώτατο, ή παληά αυτή παράδοση, τὰ παληά αυτά φιλολογικά πεπρωμένα, ποῦχαν φθάσει ως την εποχήν εκείνην, από αΐωνες όλόκληρους, νάναι καταδικασμένα, μέρα μέ την ήμέρα, νά εξαφανισθοῦν έντελώς. 'Η νέα φιλογογική σχολή, ή ίδρυμένη από τόν Σινασή καί τούς μαθητάς του, για την τελειωτική νίκη της ήταν ύποχρεωμένη νά πολεμήσει καί νά συγκρουσθεΐ, για χρόνια, μέ

τοὺς παλαιοὺς καὶ τὶς παραδόσεις τοὺς. "Αλλῶστε, πάντα, στὴν ἰστορία τῆς ἀνανέωσης, τοῦ ἐκμοντερνισμοῦ τῆς Τουρκίας, ὁ ἀγὼνας αὐτός, τοῦ νέου πρὸς τὸν παλαιόν, εἶναι πρόδηλος.

Ἡ λογοτεχνία τῶν «ντιβανίων», ποὺ παρακολουθήσαμε ἥδη τὴν ἐξέλιξή της κατὰ τὸν 17ον καὶ 18ον αἰῶνα, στίς παραμονές τοῦ «Ταζιμάτ», εἶχε χάσει πιά τὴ δύναμη καὶ τὸ κύρος της. Οἱ διάφοροι ποιηταὶ τῆς ἐποχῆς, ὄντας ἀνίκανοι νὰ δημιουργήσουν κάτι καινούργιο, κάτι νέο, μέσα στὸ πλαίσιο ὅμως πάντα, τῆς κλασικῆς τουρκικῆς προσωδίας, δὲν μπορούσαν παρὰ νὰ συνθέτουν τετράστιχα πολὺ κατώτερα ἀπὸ τὰ ἔργα τῶν παλαιῶν, εἴτε, θέλοντας νὰ νεωτερίσουν, πέφταν στὸ χυδαῖο καὶ τὸ ἄτεχνο. Τὸ γεγονός τῆς ἐπανάληψης πάντα τοῦ ἴδιου θέματος, σὲ νέες μορφές, εἶχε πιά ἐξουδετερώσει τὴ ζωηρότητα τῆς κλασικῆς τουρκικῆς ποίησης. Κατὰ τὸν 18ον ἀκόμα αἰῶνα, ποιηταὶ ἄξιαι, ὅπως ὁ Νεντίμ καὶ ὁ Σεῖχ Γκαλήπ παρὰ τὴν ἐπιθυμία τοὺς νὰ εἰσάγουν καινούργια στοιχεῖα στὴν τουρκικὴ ποίηση, δὲν κατόρθωσαν κι' αὐτοὶ ν' ἀπολυτρωθοῦν ἀπὸ τοὺς καθιερωμένους τὸ τῆς κλασικῆς τέχνης. Τὸ ἴδιο συναντοῦμε καὶ κατὰ τὸν 19ον αἰῶνα στὸν Ἰζζέτ Μολλά.

Ἐπίσης, ἡ τάση τῆς ἔμπνευσης ἀπὸ τὴ δημόσια ζωὴ καὶ τὰ λαογραφικὰ στοιχεῖα, ἡ προσπάθεια νὰ πλησιάσει τὸ πολὺ κοινόν, εἶχαν καταλήξει, ὅπως τὸ διαπιστώσαμε, ἰδιαίτερα στὸν Ἐντερουή Βασήμ, στὸ χυδαῖο, στὸ τετριμένο. Ἔτσι, εἶναι φανερό πιά, πὼς ἡ λογοτεχνία αὐτὴ, δίχως νάχει ὑπ' ὄψη καμμίαν ἐξωτερικὴν ἐπίδραση, ἀφ' ἑαυτοῦ της, εἶχε καταλήξει στὴν κατάπτωση, στὴν ἐξαφάνιση καὶ στὸ σβύσιμό της.

Ὡς τὴν ἐποχὴ τοῦ Τανζιμάτ, ἡ ὁθωμανικὴ κοινωνία, ἡ ὁποία παρὰ τὴν στενὴ καὶ πολὺχρονη ἐπαφὴ της μὲ τὴν Εὐρώπη, δὲν εἶχε κατορθώσει νὰ βγεῖ ἀπὸ τὸ πλαίσιο τοῦ μουσουλμανικοῦ πολιτισμοῦ, δὲν μπορούσε ν' ἀπολυτρωθεῖ ἀπὸ τὴν φθοροποιὰ ἰδεολογία τοῦ ἰδίου αὐτοῦ πολιτισμοῦ, ποὺ κρατοῦσεν ἀκόμα κάτι ἀπὸ τὸν μεσαίωνα. Οἱ ἀλλεπάλληλες ἥτιες στὸ μέτωπο κι' ἡ οἰκονομικὴ ἐξάντληση, ποὺ ἄρχιζε, μέρα μὲ τὴν ἡμέρα, νὰ γίνεται αἰσθητώτερη, εἶχαν δώσει ἀφορμὴ στοὺς διανοομένους, νὰ διαπιστώσουν τὴν ὑπεροχὴ τῆς τεχνικῆς καὶ τῆς μόρφωσης γενικὰ τῆς Δύσης. Καὶ ἀπὸ τὸν 18ον ἀκόμα αἰῶνα, ἄρχισαν νὰ ἐπωφελοῦνται ἀπὸ τὴν εὐρωπαϊκὴ βοήθεια, γιὰ τὴν μεταρρύθμιση τοῦ στρατοῦ καὶ τοῦ ναυτικοῦ. Ὡστόσο, στάθηκε δυσκολώτερη καὶ πιὸ μακρόχρονη ἡ ἀναγνώριση τῆς ὑπεροχῆς τῆς Εὐρώπης, στὰ πνευματικὰ ἐπίπεδα. Οἱ μεδρεσέδες, ποὺ εἶχαν πιά φανερά τὰ σημάδια τῆς κατάπτωσης, σχετικὰ μὲ τὸν προηγούμενον αἰῶνα, ἐξακολουθοῦσαν νὰ ὑποστηρίζουν καὶ νὰ διαδίδουν τὸ μεσαιωνικόν αὐτὸ πνεῦμα. Ἡ σύγχρονη ἐπιστῆμη, μονάχα μὲ

τὴν ἴδρυση τῆς Σχολῆς Πολέμου καὶ τῆς Σχολῆς Πυροβολικοῦ εἰσῆχθηκε στὴν Τουρκία. Κι' εἶναι ἀναμφισβήτητη ἡ συμβολὴ προσωπικοτήτων σὰν τοὺς Hoca Ishak efendi, Gelenbevi καὶ Sanijade, στὸ κεφάλαιον αὐτὸ τῆς ἀναδιοργάνωσης τῆς Τουρκίας καὶ τῆς διάδοσης σ' αὐτὴν τοῦ πνεύματος τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς γλωσσομάθειας.

Κι' αὐτό, γιατί ἀνεγνώριζαν τὴν ἀνάγκην τῆς ἀναδιοργάνωσης τοῦ στρατοῦ καὶ τοῦ ναυτικοῦ καὶ τοῦ συντονισμοῦ τῶν ἐθνικῶν δυνάμεων γιὰ ν' ἀποφύγουν τὸν διαμελισμὸ τῆς αὐτοκρατορίας στὰ χέρια φεουδαρχικῶν ἡγεμόνων, σὰν τοὺς Σελὴμ Γ' καὶ Μαχμάν Β'. Πρᾶγμα ἀκόμα, ποὺ παρὰ τὴν ἀντίδραση τοῦ κλήρου, ἔγινε αἰτία νὰ εἰσαχθεῖ στὸν τόπο καὶ νὰ διαδοθεῖ ἡ δυτικὴ μόρφωσις. "Ἀλλωστε, ἀπὸ τὰ τέλη ἀκόμα τοῦ 18ου αἰῶνα, ὑπῆρχαν στὴν Τουρκία ἕνα πλῆθος ἀνθρώποι ποὺ κατεῖχαν ξένες γλῶσσες κι' ἀναγνώριζαν τὴν ἀνωτερότητα τῆς δυτικῆς culture. Ἡ ἀποστολὴ φοιτητῶν στὴ Γαλλία κι' ἡ πρόσληψη στὰ διάφορα σχολεῖα τοῦ τόπου ξένων καθηγητῶν, ἔκαναν τίς τόσες προσπάθειες τοῦ ἐξευρωπαϊσμοῦ. Καὶ εἶναι φυσικὸ, ὅλη αὐτὴ ἡ κίνησις νάχε τὸν ἀντίκτυπό της καὶ στὸ πνευματικὸ ἐπίπεδο τῆς γειτονικῆς χώρας.

Κι' ὅλα αὐτὰ στάθηκαν οἱ κυριώτεροι παράγοντες νὰ δημιουργηθεῖ στὸν τόπο μιὰ συγχρονισμένη κάπως λογοτεχνία, ποὺ τῆς δίδουμε τὸν γενικὸ τίτλο τῆς «Λογοτεχνίας τῆς Μεταρρυθμίσεως» (Tanjimat Eddiyati).

Μετὰ τὴν ἀπαραίτητην αὐτὴ εἰσαγωγὴ, ἃς δοῦμε τώρα τοὺς κυριωτέρους ἐκπροσώπους τῆς τουρκικῆς ποιήσεως, κατὰ τὸν 19ον αἰῶνα.

Ὁ Ἐντερουνλοῦ Ὁσμάν Βασήφ, ὁ ὁποῖος ἔχοντας ἤδη ἀποκτήσει κάποια φήμη, περὶ τὰ τέλη τοῦ περασμένου αἰῶνα, πέθανε τὸ 1824, στάθηκε ἕνας ἀπὸ τοὺς ποιητὰς ποὺ διαβάστηκαν κι' ἀγαπήθηκαν περισσότερο στὴν ἐποχὴ τους. Εἶναι φανερὴ σ' αὐτὸν ἡ ἐπίδραση τοῦ Νεδίμ ἀπὸ τὴ μιὰ πλευρὰ καὶ τοῦ Ἐντερουνλοῦ Φαζήλ ἀπὸ τὴν ἄλλην. "Ὅπως ὅλοι οἱ ποιηταὶ τῆς παλαιᾶς σχολῆς, ἔγραψε κι' αὐτὸς ἕνα πλῆθος ἐπιτάφια, ὠδὲς, θρησκευτικὰ ποιήματα, ἐπιγράμματα, γκιαζές καὶ σανσουέττες. "Ὅμως παράλληλα, φρόντισε νὰ ξεφύγει τὰ συνηθισμένα μοτίβα, νὰ δημιουργήσει κάτι καινούργιο, χρησιμοποιώντας στοὺς στίχους του, εἰκόνες ἀπὸ τὴν καθημερινὴ ζωὴ, λαϊκὲς ἐκφράσεις, ἀκόμα καὶ παραδόσεις ποὺ ζοῦσαν στὸ λαό. Πολλὰ ἀπὸ τὰ τραγούδια του, γραμμένα στὴ γλῶσσα τῆς Πύλης καὶ ἐναρμονισμένα ἀπὸ τοὺς καλλιτέρες συνθέτας τῆς ἐποχῆς, διασκέδασαν ἕνα μεγάλο τμῆμα τοῦ λαοῦ, δίχως νὰ παύσουν, ὡς σήμερα ἀκόμη, νὰ τραγουδιούνται.

Παρὰ τὴ γλῶσσα καὶ τὴν τεχνικὴ τῶν στίχων του, σχετικὰ

μέ τους ἄγραφους νόμους τῆς κλασικῆς προσωδίας, μποροῦμε πολ-
λές φορές, νά συναντήσουμε στοὺς ὀγκῶδες «Ντιβάν» τοῦ Βασήφ,
ὅλη τὴν κοινωνικὴ ζωὴ τῆς ἐποχῆς, μέ τὰ ἔθιμα καὶ τίς συνήθειές
της. "Ὅσο κι' ἂν ὁ Βασήφ δὲν ἦταν ἕνας ποιητὴς ὀλκῆς, παρὰ τίς
κατωτερότητές του ὅταν ἤθελε νά «μοντερνίσει», κατέχει στὰ τουρ-
κικά γράμματα τῆς ἐποχῆς τοῦ πρωτεύουσας θέσης. Ἀξίζει ν' ἀναφέ-
ρουμε ἐδῶ τίς κρίσεις μιᾶς μεγάλης προσωπικότητας, τοῦ Ναμήκ Κε-
μάλ, γιὰ τὸν ποιητὴ : «θέλησε, γράφει, κι' αὐτός, νά δημιουργήσει
μόνος του, ἕνα εἶδος κατάλληλο γιὰ τὴ γλῶσσα τῆς ἐποχῆς του.
"Ὅμως δὲν τὸ κατόρθωσεν, ὄντας ὑποχρεωμένος νά γράφει κατὰ
τοὺς ἀρχαίκοις κανόνες τῆς μετρικῆς. Κι' ἂν ἀκόμα ἦταν ἕνας
Ἰβνι Κεμάλ, θά ἦταν δύσκολο, ἂν ὄχι ἀδύνατο, νά φθάσει τὴν ἀξία
τοῦ Ναβί. Γιατὶ αὐτὸς περιορίσθηκε στὴν ἀπομίμηση τῶν ποιητῶν
τῆς Περσίας, ἐὰν ὁ Βασήφ ἐπέζεε τὸν ἑαυτοῦ, νά μὴ μεταταχει-
ρίζεται, παρὰ τὴ τουρκικὴ διάλεκτο τῆς Πόλης, ἔτσι ποῦ ἂν ἀντὶ
νά χρησιμοποιεῖ στοὺς στίχους του τὸν περσικὸ ρυθμό, μεταχειρί-
ζονταν τὸν συλλαβικὸ στίχο, δὲ χωρὰ ἀμφιβολία πῶς θά στεκόταν
ἕνας ἀπὸ τοὺς διασημώτερους «διδασκάλους» τῆς ἐθνικῆς μας λογο-
τεχνίας».

Δὲν πρέπει, ὥστόσο, νά ξεχνοῦμε, πῶς σὲ πολλὰ τοῦ τρα-
γούδια, ὁ Βασήφ, ποῦ δὲν ἀπόφυγε τὸ σφάλμα νά συνθέτει στίχους
μέ τουρκικὰς λέξεις, κατὰ τὴν περσικὴ σύνταξη, ἤξαιρε νά παίζει,
ὅπως ἤθελε, μέ τόσῃν εὐκολίᾳ ὅπως καὶ τὸν συλλαβικὸ στίχο, καὶ
τὸν περσικὸ ρυθμό. Πάντως, ὁ Βασήφ, μεταχειριζόμενος τὴ γλῶσσα
τῆς Πύλης τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, κατόρθωσε, κατὰ συνέπεια, νά γίνῃ
ὁ ἐρμηνευτὴς τῶν αἰθημάτων τοῦ λαοῦ, νά ζωγραφίζει τίς χαρὲς καὶ
τίς πίκρες τοῦ πλήθους.

Ὁ Κετσετζιζαντὲ Ἰζζέτ Μολλά εἶναι ἀσφαλῶς ὁ τελευταῖος
ἐκπρόσωπος, πρὶν τὸ Τανζιμάτ, τῆς καλῆς ποιήσεως. Ἡ λογοτεχνι-
κὴ του μόρφωση εἶναι ἀσύγκριτα ἀνώτερη, ἀπὸ αὐτὴν τοῦ Βασήφ
καὶ τὸ καλλιτεχνικὸ του αἰσθητήριον κι' ἡ ἀντίληψίς του τῆς τέχνης
δυνατώτερες. Στὴ διαμόρφωση τῆς λογοτεχνικῆς προσωπικότητος
τοῦ Ἰζζέτ Μολλά, μποροῦμε νά διακρίνομε τὰ ἴχνη πολλῶν ἐπιδρά-
σεων. Στὶς ὁδὲς του διακρίνομε τὴν ἐπιρροὴ τοῦ Νεβί, ἐνῶ στὰ γκα-
ζές του φανερὴ εἶναι ἡ ἐπίδραση τῶν Σαμή, Νεντίμ, Γκλήπ, κάποτε
μάλιστα καὶ τοῦ Φουζουλῆ.

Ὁ Ἰζζέτ Μολλά, δοκίμασε τὸ ταλέντο του, ὅχι μονάχα στὴν
ὠδὴ καὶ τὸ γκαζές, μὰ ἀκόμα καὶ στοὺς δυσκολώτερον εἶδος τῶν «me-
snevî» μέ τὰ περίφημα ἔργα του «Mihnetkeşan» καὶ «Cülcenî Asık».
Ἔτσι, κατόρθωσε νά ἐπισκειαίει τὴ φήμη, ἂν ὄχι βέβαια τοῦ Σείχ
Γκαλήπ, μὰ ἀσφαλῶς ἐνὸς πλήθους συγχρόνων του. Ὅπως εἶπα

καὶ παραπάνω, ὁ δερβίσης—menlevî—αὐτὸς ποιητὴς στὰ ἔργα του φαίνεται ὑπερβολικὰ ἐπηρεασμένος ἀπὸ τοὺς Νεδίμ καὶ Σευή Γκαλίπ, ὅσο κι' ἂν φαινομενικὰ, ἀντιπαθεῖ τοὺς δύο αὐτοὺς κορυφαίους. Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ δύο προαναφερμένα ἔργα του καὶ τὶς συλλογές του «Βαχάρι Ἑφκάρ»—"Ἀνοιξη Ἰδεῶν—καὶ «Ἰαζανί Ἀσσάρ»—Φθινόπωρο Ἔργων—ὁ Ἰζζέτ Μολλά, δημοσίευσεν ἀκόμα καὶ μιὰ μονογραφία γιὰ τὴ ζωὴ καὶ τὸ ἔργο τοῦ πατέρα του Καζασκέρ Σαλήχ Ἐφέντι. Ἐξορισθεῖς ἐπανελημμένα γιὰ πολιτικούς λόγους, ἔδειξε μὲ τὰ ἔργα του πὼς εἶχε κατορθώσει νὰ ἀπολυτρωθεῖ ἀπὸ τὴν ἐπίδραση τῶν περσῶν ποιητῶν κι' ἔγραψεν ἀρκετὰ τραγούδια σὲ συλλαβικὸ στίχο. Πέθανεν ἐξόριστος στὴ Τετάλεια, στὰ 1800.

Ὑπάρχουν εἰς ἓνα πλῆθος ἄλλοι ποιηταὶ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, μὰ δὲν θ' ἀναφέρω παρὰ μερικούς, κι' αὐτοὺς ὄχι γιατί εἶχαν μιὰν ὁποιαδήποτε ποιητικὴν ἀξία, ἀλλὰ γιατί ἡ φιλολογικὴ καὶ ἐπιστημονικὴ δράση τους εἶνε τέτοια ποὺ δὲν πρέπει νὰ τὴν παρερχόμαστε.

Ἐπὶ παραδείγματι, ὁ ἱστοριογράφος Ἑσάτ Ἐφέντης, μεταφραστὴς τοῦ περίφημου περσικοῦ ἔργου «Μουσταζράφ», εἶναι περισσότερο γνωστὸς ἀπὸ τὰ ἱστορικὰ καὶ ἐπιστημονικὰ του ἔργα, παρὰ μὲ τοὺς στίχους του. Στὴ μετάφραση τοῦ προαναφερμένου ἔργου συμβουλευε τὴν «ἀπλοποίηση τῆς φράσης καὶ τὴν ἀντικατάσταση τῶν ἀραβοπερσικῶν λέξεων, μὲ τουρκικές...» καὶ δίδει κἀποια σημασία στὴ λαογραφία. Πρᾶγμα ποὺ δείχνει, πὼς ἀκόμα δὲν εἶχαν ἀποκρυσταλωθεῖ καὶ γενικευθεῖ τὰ φιλολογικὰ ρεύματα τῆς ἐποχῆς. Ὡσπου, ὁ ἴδιος ποτὲ δὲν ἦταν πιστὸς στὶς ἀρχές ποὺ ἐκήρυττε. Ὄντας συντάκτης τῆς «Τακβιμί Βεκαυί»—ἐπίσημης ἐφημερίδος—εἶχε δημοσιεύσει κάτι σχετικὸ μὲ κάποιο ταξίδι τοῦ Μαχμούτ Β', σὲ μιὰ γλῶσσα τόσο βαρειά καὶ ὕφος περίπλοκο, ποὺ ὁ ἴδιος ὁ σουλτάνος, βρίσκοντάς το πομπῶδες, εἶχε ζητήσῃ τὴν ἀπλοποίησίν του.

Ὁ Σεῖχουλιολάμης — θρησκευτικὸς ἀρχηγὸς — Ἀρίφ Χικμέτ (1845), εἶναι διάσημος ὡς μιὰ ἐπιστημονικὴ αὐθεντία, παρὰ γιὰ τὸ «Ντιβάν» του. Ὅσο κι' ἂν ἔγραψε στίχους τουρκικούς καὶ περσικούς δὲν μπορεῖ νὰ συγκριθεῖ μὲ τὸν Ἰζζέτ Μολλά, λόγου χάρι.

Ὁ συγγραφέας πάλε τοῦ περίφημου «Ταβσάρα» Ἀκίφ Πασᾶς (1845), παρὰ τὰ περίφημα ἐλεγεία του καὶ παρὰ τὰ ἀρκετὰ του πεζογραφήματα, γραμμένα σὲ μιὰ γλῶσσα ἀπλῆ, δὲν μπορεῖ ὅσο κι' ἂν πολλοὶ ὑποστηρίζουν τ' ἀντιθετο, νὰ θεωρεῖται σὰν ἓνας πρόδρομος καὶ πρωτεργάτης τῆς πνευματικῆς ἀναγέννησης τῆς Τουρκίας. Ὁ Ἀκίφ Πασᾶς, ποὺ ἐκτὸς ἀπὸ τὰ ἐλεγεία του, τὰ τιτλοφορούμενα «Adeim»—Τὸ ἄπειρο—ἔγραψε κι' ἀρκετοὺς στίχους, κατὰ τὰ παλαιὰ πρότυπα, ὑπῆρξεν ἓνας διανοούμενος μὲ πλατεῖα μόρ-

φωση, αποκλειστικά ανατολίτικη κι' ήταν έντελως ξένος πρὸς τὸν εὐρωπαϊκὸ πολιτισμό. "Όσο γιὰ ποιητής, δὲν μπορεῖ νὰ θεωρηθῇ οὔτε καὶ μέτριος.

Οἱ τελευταῖες μεγάλες φυσιογνωμίες μετὰ τὸν 'Ιζζέτ Μολλά, τῆς φιλολογίας τῶν «ντιβανίων», κατὰ τὸν 19ον αἰῶνα, φάνηκαν ὅλες μετὰ τὸ Τανζιμάτ. Ὁ Γκαλήπ τῆς Λαρίσης (1883), ποὺ ἔγραψε κι' ὠραιότατους περικοὺς στίχους, ὁ Ἀρίφ Χικμέτ ἀπὸ τὴν Ἑρζεγοβίνη (1903), περίφημος γιὰ τὰ γκαζέλια του, κατὰ τὸ πρότυπο τοῦ Naili, ὁ Κιαζήμ Πασᾶς (1889) ποὺ ἐκτὸς ἀπὸ τὸ «Ντιβάν» του, ἔχει δημοσιεύσει καὶ μιὰ συλλογὴ ἐλεγεία, τιτλοφορούμενα «Μεκαλίδι "Ασκ», τέλος ὁ Ἰμραχίμ Χακκή ἀπὸ τὸ Σκούταρι (1894), ποὺ πέρασε τὴ ζωὴ του κατασκευάζοντας ὥδές τοῦ εἶδους τοῦ Ναζι, εἶναι ἀπὸ τοὺς σημαντικώτερους ποιητὲς τῆς τελευταίας περιόδου, τῆς φιλολογίας τῶν ντιβανίων.

Οἱ Ζιά Πασᾶς καὶ Ναμὴκ Κεμάλ, ποὺ εἶναι οἱ κορυφαῖοι ἔργατες τῆς πνευματικῆς ἀναγέννησης τοῦ τόπου, ἔγραψαν κι' αὐτοί, στὰ πρῶτα τοὺς βήματα, στίχους κατὰ τὰ παλαιὰ μοτίβα. Ὅμως διάφοροι παράγοντες, ἐσωτερικῆς έντελῶς φύσης, ἐμπόδιζαν τὴν ὑπαρξὴ καὶ τὴ διατήρησιν μιᾶς τέτοιας σχολῆς, ἀρχαϊκῆς ὁλότελα ἰδεολογίας, ποὺ κι' αὐτὴ ἀκόμα εἶχε χάσει τὴν ὄντοτήτᾳ της.

Εἶναι ἄστοχο καὶ παράλογο, νὰ θεωροῦμε τὴν κλασικὴ αὐτὴν ὀθωμανικὴν ποίησιν, ποὺ ἀνάδειξε ποιητὲς ἀξίας ἀναγνωρισμένης καὶ δημιουργήσε ἐπὶ αἰῶνας πραγματικὰ ἀριστουργήματα τοῦ εἶδους της, ὡς ἀνάξια λόγου καὶ μὴ ἔχουσα καμμιά σχέση μετὰ τὴν ἐθνικὴν ἀναγέννησιν τῆς γειτονικῆς χώρας. Ἡ τέχνη αὐτὴ, ἀδιάφορο ἀπὸ ποῦ ἦντλησε τὴν ἔμπνευσή της, εἶναι ὁλότελα τουρκικὴ καὶ μπορεῖ νὰ πεῖ κανεῖς, εἶναι μιὰ τέχνη τουρκικὴ μέσα στὸ πλαίσιο τοῦ μουσουλμανικοῦ πολιτισμοῦ.

ΑΒΡ. Ν. ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ

ΔΕΝ ΕΙΜΑΙ ΕΓΩ...

Δὲν εἶμαι ἐγὼ τὸ νέο παιδί, ποὺ ξεγελοῦν μὲ τᾶμα
κι' ὑπόσχεση παρηγορίας γιὰ ὅ,τι παραμικρό·
τὰ μάτια μου δὲν πλημμυρᾷ πικροῦ καιροῦ τὸ κλάμμα
καὶ πλέον ἐντὸς μου τίποτε δὲν φθείρεται νεκρό.

Μπροστά μου ὅλα ξανοίγονται μεστά, γλυκά κι' ὠραῖα,
νὰ μὲ καλοῦν γιὰ κάθε τί, μαζί τους νὰ χαρῶ.
Τὰ στήθα μου πλημμύρισε ἡ ζωὴ κι' ὅλο μιὰ νέα,
θαρρῶ, δονεῖ με δύναμη, νὰ σύρω τὸ χορὸ.

Τ' ἀντρίκια μέλη δὲ λυγοῦν στὸν πόνο—ὡς σ' ἄλλα χρόνια—
μήτε ἡ καρδιά χτυπᾷ δειλὰ στὸ πού ἔλαχε φριχτό :
Μέσα μου ζοῦν καὶ μὲ καλοῦν ἐλπίδας λάλα ἀηδόνια,
στὸν ἰσχυρὸν ἀγῶνα σου, Ζωή, ν' ἀναριχτῶ!

ΓΙΩΡΓΟΣ Μ. ΠΕΡΙΣΤΕΡΗΣ

ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΣ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

1826 - 1869

Κατὰ τὸ ἔτος 1826, ὁπότε τὸ αἵματοποτισμένον ἔδαφος τῆς Ἑλλάδος ἐδονεῖτο ἀπὸ κανονιοβολισμοῦς καὶ τὸ συχνὸν λιανοντούφεκον τῶν ἀπεγνωσμένων πολεμούντων νύκτα καὶ ἡμέραν Ἑλλήνων κατὰ τῶν Τούρκων καὶ τὰ καπνίζοντα ἐρείπια ἐμαρτύρουν τὸν κίνδυνον τῆς Πελοποννήσου, ἀφ' ἑνὸς μὲν ἀπὸ τὸν τακτικὸν στρατὸν τοῦ Αἰγυπτίου Ἱμπραήμ πασσᾶ καὶ ἀφ' ἑτέρου ἀπὸ τὴν διχόνοιαν τῶν Ἑλλήνων, κατὰ τὴν ἐποχὴν δῆλα δὴ τῆς τελείας ἀκαταστασίας καὶ τῆς νευρικότητος, εἰς τὸ χωρίον Συνεβρὸ τῆς Φελλῆς τῶν Καλαβρύτων ἐγεννήθη τὴν 1ην Μαρτίου ἐκ γονέων Κωνσταντίνου καὶ Ἀναστασίας ὁ κατὰ σειρὰν δεῦτερος, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐπιστημονικὴν κατάρτισιν πρῶτος ἐκ τῶν Ἑλλήνων μεσαιωνοδιφῶν, Ἀνδρόνικος Δημητρακόπουλος. Ἐβαπτίσθη παρὰ τινος ἀρχιμανδρίτου Ἀνανίου καλουμένου καὶ ἔλαβε τὸ κατὰ κόσμον ὄνομα Ἀνδρέας. Ἐν τῷ χωρίῳ τῆς γεννήσεώς του, ἐν τῷ ὁποίῳ ὁ ἥλιος μόλις καταδέχεται ν' ἀφήσῃ τὰς ἀκτίνας τοῦ δύο μόνον ὥρας τὴν μέραν κατὰ τὸν χειμῶνα, κατὰ φυσικὴν σύμβασιν μὲ τὸ ἔχον τὴν κυριαρχίαν τοῦ χωρίου Βελλαῖτικο βουνό, ὁ μικρὸς Ἀνδρέας ἔμαθε τὰ κοινὰ τότε γράμματα. Εἰς ἡλικίαν δώδεκα ἐτῶν, ἦτο τὸ ἔτος 1838, ἔφυγεν ἀπὸ τὸ Συνεβρὸ καὶ μετέβη εἰς τὴν ἱερὰν Μονὴν Ταξιαρχῶν τῆς Αἰγιαλείας, ἐν τῇ ὁποίᾳ μέλος τοῦ ἡγουμενοσυμβουλίου ἦτο ὁ ἀδελφὸς τῆς μητρὸς του ἱερομονάχος Βενέδικτος Χριστόπουλος ἢ Μαυροῦϊάnnου, ἐξ Ἀγριδίου τῆς Νωνάκριδος καὶ ἐν τῇ Μονῇ ἐκείνῃ ἐδιδάχθη τὰ μαθήματα τοῦ Ἑλληνικοῦ σχολείου παρὰ τῶν Δοσιθέου Ἀσημακίδου, τοῦ μετέπειτα ἐπισκόπου Θηβῶν καὶ Λεβαθείας καὶ Μητροφάνους Οἰκονομοπούλου ἢ Οἰκονομίδου, τοῦ μετέπειτα ἐπισκόπου Ἀνδρου καὶ Κέας.

Τὴν 1ην Ὀκτωβρίου 1847 ἐχειροτονήθη ἐν τῇ Μονῇ ἱεροδιάκονος παρὰ τοῦ ἐπισκόπου Ἀχαΐας Γρηγορίου, μετωνομασθεὶς ἀπὸ Ἀνδρέας εἰς Ἀνδρόνικον. Τὸ ἔτος 1849 ἀπῆλθεν εἰς Ἀθήνας καὶ ἐδιδάχθη δαπάναις τοῦ θείου του ἱερομονάχου Βενέδικτου τὰ τοῦ Γυμνασίου μαθήματα. Ἡ λεπτομέρεια, τὴν ὁποίαν ἀναγράφει ὁ ἀέμνηστος ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν Χρυσόστομος Παταδόπουλος ἐν «Θεολογίᾳ», τόμῳ β' σελ. 277, ἣν ἀναγράφουν καὶ ὁ Ε. Γ. Παντελάκης ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἑλλην. Ἐγκυκλοπαιδείᾳ τόμῳ Θ'. σελ. 113 καὶ ὁ αἰδεσ. Νικόλαος Π. Παπαδόπουλος ἐν τῷ Ἐγκυκλοπαιδικῷ Λεξικῷ Κ. Ἐλευθερουδάκη, τόμῳ Δ'. σελίδι 428, ὅτι ὁ Ἀνδρόνικος Δημητρακόπουλος ἠκολούθησε μαθήματα ἐν τῇ Ῥιζαρείῳ Ἐκκλησιαστικῇ Σχολῇ, δὲν ἀναγράφεται εἰς τὴν χειρόγραφον αὐτοβιογραφίαν, ἣν εὗρομεν, ἀλλὰ σημειοῦται ἐκεῖ ἐπὶ λέξει: «Ἐν ἔτει 1849 ἀπῆλθεν εἰς Ἀθήνας καὶ ἐδιδάχθη δαπάνῃ τοῦ θείου του τὰ τοῦ Γυμνασίου μαθήματα» εἰτα ἠκροάσατο καὶ τῶν θεολογικῶν μαθημάτων ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ...

κλπ. Ἀλλὰ καὶ ὁ Γ. Βρετὸς εἰς τὸ «Ἐθνικὸν Ἡμερολόγιον» 1870 σελ.476 γυμνασίῳ μαθήματα γράφει ὅτι ἠκολούθησεν ὁ Ἀνδρόνικος Δημητρακόπουλος ἐν Ἀθήναις. Μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν γυμνασιακῶν μαθημάτων ἠκολούθησε τὴν θεολογίαν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν, ἀγνοοῦμεν ὅμως ἂν ἔλαβε πτυχίον Θεολογίας. Κατὰ τὸν Μάρτιον τοῦ 1855 διωρίσθη διδάσκαλος ἐν τῇ Μονῇ τοῦ ὁσίου Λουκᾶ καὶ τὸν Ὀκτώβριον τοῦ ἰδίου ἔτους μετετέθη εἰς Ναύπλιον καὶ ἐκεῖθεν μετὰ ἓν ἔτος εἰς Ἀργος. Ἐξ Ἀργους προσεκλήθη παρὰ τοῦ Ὑπουργείου Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου εἰς Ἀθήνας διὰ νὰ ἀποσταλῇ εἰς Λειψίαν τῆς Γερμανίας ὡς ἐφημέριος τῶν ἐκεῖ παροικούντων Ὁρθοδόξων Ἑλλήνων. Τὴν δὲ 25ην Μαρτίου 1858 ἐχειροτονήθη πρεσβύτερος ὑπὸ τοῦ συνοδικοῦ ἀρχιεπισκόπου Σπάρτης Διονυσίου καὶ τιμηθεὶς μετὰ τὸ ὁφείκιον τοῦ ἀρχιμανδριτοῦ ἀνεχώρησε διὰ Λειψίαν μετ' ὀλίγας ἡμέρας.

Εἰς Λειψίαν εὐρισκόμενος ἐπεδόθη εἰς μελέτας καὶ κατηρτίσθη καλῶς εἰς τὰς ξένας γλώσσας, ἰδίως Γερμανικὴν καὶ Γαλλικὴν, ἀλλὰ καὶ ἐντριβέστατος ἐγένετο τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Λατινικῆς φιλολογίας. Ἰδίως δ' ἐνέκυψε μετ' ἀφοσιώσεως εἰς τὴν βυζαντινὴν θεολογίαν καὶ τὴν ἱστορίαν τῶν μέσων χρόνων καὶ τῆς περιόδου τῆς Τουρκοκρατίας ἐν Ἑλλάδι οὕτως, ὥστε οἷονδῆποτε χειρόγραφον ν' ἀναγινώσκῃται καὶ κατανοῇται πλήρως καὶ θαυμασίως παρ' αὐτοῦ. Τὸ ἔτος 1863 μετέβη εἰς Ρωσσίαν καὶ ἀπὸ τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Κιέβου καὶ τῆς Μόσχας, τὰς ὁποίας ἀνεδίφησεν, ἀνέγραψε πολλὰ θεολογικὰ κείμενα ἐξ ἀνεκδότων χειρογράφων Ἑλλήνων συγγραφέων. Ἐπανακάμψας ἐκ Ρωσσίας εἰς Λειψίαν τὸ 1865 ἐξέδωκε δύο λόγους τοῦ Νικολάου ἐπισκόπου Μεθώνης, ἀκμάσαντος κατὰ τὴν δωδεκάτην ἑκατονταετηρίδα, ἐκ κώδικος τῆς βιβλιοθήκης τῆς Μόσχας. Μερικοὺς συλλογισμοὺς τοῦ Νικολάου Μεθώνης περὶ Ἀγίου Πνεύματος, εὐρισκομένους εἰς τὴν βιβλιοθήκην τοῦ Μονάχου ἐν χειρογράφῳ ὑπ' ἀριθμὸν 65, ἀνέγραψε καὶ ἔστειλε πρὸς τὸν Ἀνδρόνικον ὁ ἐν Μονάχῳ τότε σπουδάζων φιλόλογος Πλούταρχος Παπαϊωάννου. («Ἐκκλησιαστικὴ Βιβλιοθήκη» Ἀνδρον. Δημητρακοπούλου τομ. Α' κα').

Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1866 ἤρχισε νὰ ἐτοιμάζῃ τὴν ὕλην, ὅπως ἐκδώσῃ ὅλα τὰ ἐν διαφόροις βιβλιοθήκαις τῆς Εὐρώπης καὶ ταῖς τῶν ἐν Ἑλλάδι, Τουρκίᾳ καὶ Αἰγύπτῳ ὑπαρχουσῶν Μονῶν ἀνεκδότα χειρόγραφα Ἑλλήνων λογίων καὶ θεολόγων τὰ ὅποια εἶχεν ἀντιγράψῃ. Ἐξέδωκεν ὅμως μόνον τὸν πρῶτον τόμον «Ἐκκλησιαστικῆς Βιβλιοθήκης», ὡς τὸν ὀνομάζει, ἐκ χειρογράφων τῆς ἐν Μόσχᾳ βιβλιοθήκης τὸ 1866. Ἐπίσης ἔγραψε καὶ ἐξέδωκε τύποις ἐν Λειψίᾳ, τὸ ἔτος 1867, τὴν πολύκροτον ἱστορίαν τοῦ σχίσματος τῆς Λατινικῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τῆς Ὁρθοδόξου Ἑλληνικῆς, ὑπὲρ τῶν τότε προσφύγων Κρητῶν διαθέσας τὰς εἰσπράξεις ἐκ τῆς πωλήσεως τοῦ βιβλίου. Τὸ 1868 ἐδημοσίευσεν ἐν τῇ ἐφημερίδι «Ἡμέρα» τῆς Τεργέστης πραγματείαν τοῦ σοφοῦ Εὐγενίου Βούλγαρη περὶ μουσικῆς, τὴν ὁποίαν

είχεν αντιγράψει ἐκ χειρογράφου τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Κιέβου τῆς Ρωσσίας καὶ τὴν ὁποίαν πραγματεῖαν ἀνεδημοσίευσεν εἰς τεῦχος. Τὴν 24ην Ὀκτωβρίου 1868 ἐπρωτάθη ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου διὰ τὴν ἀρχιεπισκοπὴν Μαντινείας, ἀλλ' ὁ βασιλεὺς προέκρινε τὸν καθηγητὴν τῆς θεολογίας Θεόκλητον Βίμπον. Τὸ 1869, ὁπότε ὁ Πάπας Ρώμης Πῖος ὁ Θ' προσεκάλεσε εἰς τὸ

ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΣ Κ. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Κυρίλλου τὸ ἐγχειρίδιον τοῦ Χύχα μετεφράσθη ἀραβιστὶ παρὰ τοῦ καθηγητοῦ τῆς Ἀραβικῆς γλώσσης ἐν τῇ θεολογικῇ σχολῇ τῶν Ἱεροσολύμων Κυρίου Θεοδώρου Σαρροῦ καὶ ἐτυπώθη τῷ αὐτῷ ἔτει ἐν Ἱεροσολύμοις. Ἡ μετάφρασις αὕτη διανεμηθεῖσα δωρεὴν ἰνὰ ἀνὰ χιλιάδας ἀντιτύπων εὗρεν ἐνθουσιώδη ὑποδοχὴν παρὰ ἅπασιν τοῖς Ὀρθόδοξοις τῆς Συρίας καὶ Παλαιστίνης. Ἐπαυόν διὰ τὴν μετάφρασιν ἐκείνην ἔγραψεν ἡ Τεργεσταία «Ἡμέρα» εἰς τὸ ὑπ'

Βατικανὸν καὶ τοὺς Πατριάρχας τῆς Ἀνατολῆς, ἵνα ἐπισήμως ἀνακηρυχθῇ ὁ Πάπας ἀλήθης, ὁ πολυμαθὴς Ἀνδρόνικος εὗρε τὴν εὐκαιρίαν νὰ δημοσιεύσῃ ἐκ χειρογράφου τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Λουγδούνου τῶν Βαταύων (τὴν σημερινὴν πόλιν Λέυδεν τῆς Ὁλλανδίας) τὸ «Ἐγχειρίδιον περὶ τοῦ πρωτείου τοῦ Πάπα» τοῦ ὀκμάσσοντος κατὰ τὸ πρῶτον ἡμῖν τοῦ 17ου αἰῶνος Ἀθηναίου ἱερομονάχου Ναθαναὴλ Χύχα. Ὡς δὲ λέγει ὁ ἴδιος Ἀνδρόνικος Δημητράκοπουλος («Ὁρθόδοξος Ἑλλάς» σελ. 142): «Κελεύσει τοῦ φιλομούσου μακαριωτάτου Πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων Κυρίου

ἀριθ. 751 φύλλον (*). Τὸ 1870 ὁ Ἀνδρόνικος Δημητρακόπουλος εἰς τὸ «Ἐθνικὸν Ἡμερολόγιον» Μ. Βρετοῦ, σελ. 41—51 ἔγραψε «Περὶ Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως» (**). Εἰς τὸ ὑπ' ἀριθμὸν 773 φύλλον τῆς Τεργεσταίας «Ἡμέρας» τοῦ ἰδίου ἔτους 1870 ἐδημοσίευσεν ὁ Ἀνδρόνικος Δημητρακόπουλος «Περὶ τῶν αἵρετικῶν Παπῶν» καὶ εἰς ἴδιον τεῦχος «Δοκίμιον περὶ τοῦ

(*) Τὴν 20ῃν Ὀκτωβρίου 1869 ὁ Ἀνδρόνικος Δημητρακόπουλος ἐτίμηθη παρὰ τῆς φιλοσοφικῆς σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Λειψίας μετὰ τὸν τίτλον τοῦ διδάκτορος Τὸ δίπλωμά του ἔχει οὕτω :

«Q. D. B. U. sumis auspiciis serenissimi potentissimique principis ac domini Ioannis Saxoniae regis Domini nostri clementissimi in universitate letterarum Lipsiensi exrectote magnifico Guilielmo Theophilo Hankel Decano Georgio Curtio vir summe venerabilis Andronicus Dimitracopoulos Archimandrita Ecclesiae Catholicae Graecae vir quum ingenio et doctrina tum virtute probitate integritate praestantissimus Qui non solum adsiduitate ac diligentia qua antiquiora Ecclesiae monumenta litterarum eruit atque edidit scriptorumque surum subtilitate etque elegantia haud mediocrem famam consecutus est verum etiam ex quo Lipsiae antistitis Ecclesiae Graecae munere fungitur populares suos qui litterarum discendarum causa in hanc urbem universitatemque venerunt consilio prudentia auctoritate sua egregie adiuvit ab ordine philosophorum propter haec de communibus litteris et de erudientia iuventutis merita honoris causa philosophiae Doctor et bonarum artium magister creatus atque tabula publice proposita declaratus est. Lipsiae die mensis Octobris XX MDCCCLXVIII».

(**) Εἰς σελίδας 187—192 τοῦ αὐτοῦ ἡμερολογίου ἐδημοσίευσεν ἀνέκδοτον ἐπιστολὴν τοῦ Κερκύρας Βασιλείου πρὸς Πάπαν Ρώμης ἐκ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 208 χειρογράφου τῆς βιβλιοθήκης Μόσχας. Εἰς σελίδας δὲ 355—364 ἐδημοσίευσεν κατὰ σειράν τοῦ Μιχαὴλ Ἀποστόλη τοῦ Βυζαντίου πρῶτον «Προσφώνημα εἰς τὸν αὐτοκράτορα Κωνσταντῖνον Πελαιολόγον, ἐν τῷ αὐτῷ δὲ καὶ ὁμολογία τῆς αὐτοῦ πίστεως ὑποπευομένης» ἐκ χειρογράφου τῆς αὐτοκρατορικῆς βιβλιοθήκης Βιέννης, καὶ δεύτερον «Λόγος συμβουλευτικὸς πρὸς τὸν αὐτοῦ κηδεστὴν μηνύσαντα, ὅτε εἰς δευτέρους ἀφίκετο γάμους καὶ περὶ τῶν τριῶν παθῶν τῆς ψυχῆς», ἐκ χειρογράφου τῆς βιβλιοθήκης Μονάχου. Εἰς τὸ ἴδιον ἡμερολόγιον ἔγραψεν ὁ Ἀνδρόνικος Δημητρακόπουλος τὸ βιογραφικὸν σημείωμα Κωνσταντίνου Α' Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως «Περὶ Σιλβέστρου Πατριάρχου Ἀντιοχείας» (σελίδας 364—365) καὶ κατὰ σειράν ἐδημοσίευσεν τὰς τέσσαρας ἐπιστολάς τοῦ Σιλβέστρου Πατριάρχου Ἀντιοχείας πρὸς τὸν Μητροπολίτην Κιτίων κύρ Διονύσιον (σελίδας 367—372). Εἰς δὲ τὰς σελίδας 389—392, ἔγραψε περὶ τοῦ Ζώη Καπλάνη. Ὁ ἐκδότης Μ. Βρετὸς ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ἐκείνῃ ἐδημοσίευσεν τὴν εἰκόνα τοῦ Ἀνδρονίκου Δημητρακοπούλου εἰς τὸ ἡμερολόγιόν του (1870) καὶ εἰς τὰς σελίδας 476—478 ἔγραψε καὶ βιογραφικὰς σημειώσεις περὶ αὐτοῦ καὶ λέγει μεταξὺ ἄλλων «ἐν τοῖς σπουδαιότατοις περιοδικοῖς συγγράμμασι τῆς Εὐρώπης ἀνέγνωμεν πολλάκις ἐπαινετικὰς περὶ τῶν συγγραμμάτων σὺτοῦ κρίσεις, μετ' ἔθνικῆς δ' ὑπερφηανείας ἠκούσαμεν ἡμεῖς αὐτοὶ ἐν Λειψίᾳ τοὺς ξένους ἐγκωμιάζοντας τὴν χριστιανικὴν τοῦ Ἑλληνος ἱερέως πολιτείαν καὶ τὰς ποικίλας αὐτοῦ ἀρετάς. Τὸ μικρὸν δωμάτιόν του ἦτο καὶ εἶναι κέντρον φιλοπατρίας καὶ ἑλληνισμοῦ διὰ τὴν ἑλληνικὴν κοινότητα τῆς Λειψίας. Οὐδεμία ἐθνικὴ ἀνάγκη εὔρε ποτὲ ἀνάληπτον τὸν πράγματι εὐαγγελικὸν ἱερέα. Οὐδεὶς ποτε ἐνδεὴς ἔκρουσε τὴν θύραν αὐτοῦ ἐπὶ ματαίᾳ».

βίου καὶ τῶν συγγραμμάτων Μητροφάνους τοῦ Κριτοπούλου, Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας». Εἰς τό, ὡς τὸ χαρακτηρίζει ὁ ἀοιδιμος ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν Χρυσόστομος («Θεολογία» τομ. Β' σελ. 279—280), κάλλιστον αὐτὸ δοκίμιον καὶ εἰς σελίδα 15ην, λόγου γενομένου καὶ περὶ τοῦ φίλου τοῦ Ἐράσμου Ζαχαρίου Γεργανοῦ ἐξ Ἀρτης καὶ Μητροπολίτου Ἀρτης ἔχοντος γράψαι κατήχησιν, τὴν ὁ τοίαν ὁ ἐπίσης μεσαιωνοδίφης Κωνσταντῖνος Σάθας εἶχε χαρακτηρίσει ὡς περιέχουσαν Λουθηροκαλβινικὰ δόγματα, ὁ Ἀ. Δημητράκοπουλος ἤλεγξε τὸν Κ. Σάθαν, ὅτι χωρὶς καὶ νὰ ἔχη ἀναγνώσει τὸ βιβλίον τοῦ Γεργανοῦ ἔκαμε καὶ χαρακτηριστικὴν κατηγορίαν, ἐνῶ ἀκόμη δὲν ἦτο γνωστόν, ἂν τὸ βιβλίον αὐτὸ εἶχεν ἐκδοθῇ τύποις. Ἐν ὑποσημείωσει δ' ἔγραψεν : «Ὅτε τὸ πρῶτον ἀνεγίνωσκον τὴν καλὴν ταύτην βίβλον τοῦ κυρίου Σάθα τὴν «Νεοελληνικὴν φιλολογίαν 1868» ἔγραφον ἐν ἰδίῳ φυλλαδίῳ διορθώσεις καὶ προσθήκας. Ταύτας τὰς διορθώσεις καὶ προσθήκας ἐκδώσω ἴσως μετ' οὐ πολὺ. Τοῦτο δὲ γεννήσεται οὐχὶ πρὸς ἐξευτελισμὸν τῆς βίβλου, ἀλλ' ὅπως χρησιμεύσωσιν εἰς τὴν δευτέραν ἐκδοσιν αὐτῆς».

Ἐπειδὴ ἐστρεφεῖτο χρημάτων, τὴν 3ην Φεβρουαρίου 1871 ὑπέβαλεν ἀναφορὰν εἰς τὴν Πρυτανείαν τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου τῆς Ἑλλάδος, ἵνα τὸν συνδρομὴ εἰς τὴν ἔκδοσιν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Βιβλιοθήκης ὅλων τῶν χειρογράφων συγγραμμάτων, ὧν εἶχεν εἰς χεῖρας τοῦ ἀντίγραφου. Καὶ ἡ Πρυτανεία διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 161 τῆς 19ης Φεβρουαρίου 1871 ἐγγράφου τῆς ἀπήντησε μεταξὺ ἄλλων καὶ ὅτι ἡ Ἀκαδημαϊκὴ Σύγκλητος «σκεφθεῖσα περὶ τῆς συνδρομῆς ἣν ζητεῖτε παρὰ τοῦ Πανεπιστημίου, δὲν ἠδυνήθη νὰ συνδύσῃ τὴν προθυμίαν, ἣν εἶχε νὰ συνδρομῇ ὑμᾶς μετὰ τῶν ὄρων, οὓς ἔθεντο οἱ δωρεταὶ καὶ κληροδόται, καθ' οὓς πάντες οἱ τοῦ Πανεπιστημίου πόροι ὀρίζονται ὑπὲρ τῆς Πανεπιστημιακῆς διδασκαλίας καὶ τῆς τελειοποιήσεως αὐτῆς καὶ ἡ συνδρομὴ αὐτοῦ δὲν χορηγεῖται εἰ μὴ εἰς τὰ καθαρῶς διδακτικὰ τῶν καθηγητῶν συγγράμματα. Ἐκτὸς δὲ τούτου τοῦ σπουδαιοτάτου κωλύματος παρουσιάζεται καὶ ἕτερον ἀνυπέρβλητον, τὸ τῆς ἐπιχειρήσεως νῦν χρηματικῆς ἀμνηχανίας τοῦ Κράτους, ἥς ἕνεκα τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Δημοσίας Παιδείσεως ἀφῆρσεν ἐκ τοῦ Προϋπολογισμοῦ πᾶσαν συνδρομὴν ὑπὲρ τῆς διδασκαλίας καὶ ἐπέβαλεν αὐτὴν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον». Ὁ ἀείμνηστος Κωνσταντῖνος Σάθας ἀγνοῶν φαίνεται τὴν ἐπιστημονικὴν κατάρτισιν καὶ τὴν πολυμαθειαν τοῦ πραγματικοῦ φιλοσόφου καὶ κληρικοῦ Ἀ. Δημητράκοπουλου ἠθέλησε νὰ ἐπιμείνῃ εἰς ὅσα ἀβασανίστως εἶχεν ἀντιγράψει. Ἀλλ' ὁ πολὺς Ἀνδρόνικος ἔγραψεν εἰς τὴν «Ἡμέραν» τῆς Τιγγέστης καὶ ἐδημοσίευσεν καὶ εἰς ἰδιαιτερον βιβλίον ἐξ 120 σελίδων μελέτην μὲ ἐπιγραφὴν «Προσθῆκαι καὶ Διορθώσεις εἰς τὴν «Νεοελληνικὴν φιλολογίαν» Κωνσταντίνου Σάθα, ὑπὸ Ἀνδρονίκου Δημητράκοπουλου, Λαυφία 1871». Εἰς τὸ βιβλίον αὐτὸ ἐλέγχονται ἀναχρονισμοὶ καὶ ἄγνοια τῆς σημασίας μερικῶν λέξεων, ὡς καὶ ἀποδόσεις συγγραμμάτων εἰς ἄλλους

ἀντ' ἄλλων. Αἱ πρωθύστεραι ἀναγραφαὶ τοῦ Σάθα ἔκαμαν τὸν Δημητράκοπουλον νὰ γράψῃ πῶς ἔχει τὸ πρωτόγραφον καὶ πῶς ἡ μεταγραφή ἢ καὶ ἡ μετάφρασις μερικῶν, ὥστε νὰ ἀποδεικνύηται ὅτι, ἐπὶ παραδείγματι, ὅταν ὁ Ματθαῖος Καρυοφύλλης μετέφρασεν ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς εἰς τὴν Λατινικὴν «Fabius Benevolentius» ἐν ἔτει 1574, ὁ μεταφραστὴς ἦτο κατ' ἀνάγκην χρονολογικὴν κατὰ Σάθαν... 7 ἐτῶν. Καὶ μὲ λεπτὴν εἰρωνίαν ὁ ἀγαθὸς ἀλλὰ πολυμαθὴς μεσαιωνοδόφης κληρικὸς γράφει : «Ἄλλ' αἰοῦ Μακάριος ὁ Νοταρᾶς ἐξίδασκεν ἐν Κορίνθῳ, κατὰ Σάθαν, ἐπταετῆς (βλέπε σελίδα «Νεοελληνικῆς φιλολογίας» 586), διατὶ νὰ μὴ συγγράφῃ καὶ ὁ Καρυοφύλλης ἐπταετῆς θεολογικὰ συγγράμματα ;»... (Προσθῆκαι καὶ διορθώσεις σελ. 3). Εἰς δὲ τὰς σελίδας 41 καὶ 42 ἔγραψε πολὺ αὐστηρὰ περὶ Σάθα : «εἶνε καὶ τοῦτο ἀπόδειξις ὅτι ὁ Σάθας οὐδέποτε εἶδε τὰ συγγράμματα, πρὸς τὰ ὁποῖα παραπέμπει, ἀλλ' ἀντέγραψε τὰς παραπομπὰς παρ' ἄλλων, ὅπως φανῇ ὅτι ἀνέγνωσε πολλὰ !...» Ἐκ τοῦ χαρακτηρισμοῦ τούτου μερικοὶ ἐκ τῶν θαυμαστῶν τοῦ Σάθα, νομίσαντες ὅτι ἐξέπιπτε τὸ κύρος τούτου, ἐχολώθησαν καὶ ἔγραψαν ἀπερισκέπτως ὅτι ὁ Δημητράκοπουλος ἀντιπαθεῖ τὸν Σάθαν.

Τὸ ἄλλο ἔτος 1872 ὁ Δημητράκοπουλος πάλιν διὰ τὸ ἔργον τοῦ Σάθα ἐξέδωκεν εἰς 53 πυκνοτυπωμένας σελίδας «Ἐπανορθώσεις σφαλμάτων παρατηρηθέντων ἐν τῇ «Νεοελληνικῇ φιλολογίᾳ» Κ. Σάθα μετὰ καί τινων προσθηκῶν, ὑπὸ Ἀνδρονίκου Δημητράκοπούλου, Τεργέστη 1872». Εἰς τὸ βιβλίον τοῦτο γράφει ὅτι ἡ τοῦ Σάθα «Νεοελληνικὴ φιλολογία» δὲν εἶναι ἐπιστημονικὴ, ἔστω καὶ ἂν ἐβραβεύθη παρὰ τῶν καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου. Δὲν ἔπεται ὅτι πᾶν τὸ βραβευόμενον σύγγραμμα εἶναι καὶ ἐπιστημονικόν. Διότι καὶ οἱ βραβεύσαντες, εἰς σελ. 38 τῆς κρίσεώς των, εἶχον γράψαι περὶ τῆς «Νεοελληνικῆς φιλολογίας» τοῦ Σάθα : «ἡ περὶ τὴν γλῶσσαν ἀσθένεια τοῦ συγγραφέως γίνεται παντάπασι καταφανής, ὥς καὶ ἡ ἔλλειψις φιλολογικῆς ἀκριβείας». Ἡ ἀντίθεσις τοῦ Δημητράκοπούλου—Σάθα ἐξεδηλώθη μὲ σφοδρότητα εἰς τὰς ἐν Τεργέστη τότε ἐκδιδομένας ἐφημερίδας «Κλειὼ» καὶ «Ἡμέρα». Ὁ Σάθας μὴ γνωρίζων καλῶς τὰ τοῦ ἐθνομάρτυρος Πατριάρχου Κυρίλλου τοῦ Λούκαρεως, κατέκρινε τοῦτον ὥς μὴ ὀρθοφρονῶντα, ἀλλ' ὡς Λουθηροκαλβινίζοντα, ὥς τὸν ἔχαρakterίζεν. Περὶ τοῦ Λούκαρι ὅμως ὁ Δημητράκοπουλος ἔγραφεν ὕμνους εἰς πεζὸν λόγον καὶ ἐξῆμνεν τὴν δρᾶσιν τοῦ ἐθνομάρτυρος Πατριάρχου. Ὁ Σάθας ἔγραψε συμπεράσματα. «Ἀφοῦ ὁ Λούκαρις δὲν ὀρθοφρονεῖ καὶ ὁ Δημητράκοπουλος ἐπαινεῖ τὸν Λούκαριν, ἄρα καὶ ὁ Δημητράκοπουλος δὲν ὀρθοφρονεῖ». Ὁ Δημητράκοπουλος τότε ἔγραψεν : «Ἄν ἐγὼ δὲν ὀρθοφρονῶ, τότε δὲν ὀρθοφρονεῖ καὶ ἡ μνημονευθεῖσα Σύνοδος, ἣς τὰ πρακτικὰ ὑπέγραψαν τρεῖς Πατριάρχαι (ὁ Κωνσταντινουπόλεως Κύριλλος, ὁ Ἱεροσολύμων Θεοφάνης καὶ ὁ Ἀλεξανδρείας Μητροφάνης ὁ Κριτόπουλος), εἴκαι τέσσαρες ἀρχιερεῖς (ὧν οἱ ἕξ μετὰ ταῦτα ἐγένοντο Πατριάρχαι) καὶ εἴκοσι

πάντε κληρικοί, ἐν οἷς καὶ Μελέτιος ὁ Συρῖγος κ. τ. λ. («Ἐπανορθώσεις Σφαλμάτων» σελ. 27). Ἡ ἀναφερομένη Σύνοδος παραδέχεται ὀρθοδόξως φρονοῦντα τὸν Λούκαριν.

Κατὰ τὸ 1872 ὁ ἐκ Λήμνου ὁμογενὴς καὶ ἔμπορος ἐν Καίρῳ Ἰωάν. Χ. Παντελίδης, διελθὼν ἐκ Λευψίας, ἀνέλαβεν αὐτοπροσαιρέτως τὴν δαπάνην καὶ ἐξεδόθη τὸ ἔργον τοῦ Δημητρακοπούλου «Ὁρθόδοξος Ἑλλάς, ἡτοι περὶ τῶν Ἑλλήνων τῶν γραψάντων κατὰ Λατίνων καὶ τῶν συγγραμμάτων αὐτῶν». Διὰ τὰ ἐπισκεφθῆ τὰς βιβλιοθήκας τῆς Ἀνατολῆς καὶ ἰδίως τοῦ Ἁγίου ὄρους ὁ Ἀνδρόνικος Δημητρακόπουλος ἐπεχείρησε κοπιῶδες τοξίδιον. Τὸ 1872 κατήλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐπισκέφθη τὴν Μονὴν τῆς μετανοίας του Ταξιάρχων τῆς Αἰγιαλείας καὶ μεταβὰς εἰς Ἅγιον ὄρος ἀντέγραψε πλεῖστα ὅσα ἀνέκδοτα κείμενα, εὗρισκόμενα ἐν χειρογράφοις. Οἱ ὑπερβολικοὶ κόποι καὶ ἡ ἀκατάπαυστος μελέτη, ἀντιγραφὴ καὶ συγγραφὴ ἀδυνατίσας τὸν ὄργανισμὸν τοῦ ἀκαμάτου κληρικοῦ καὶ ἔπαθεν ἐκ κρυολογήματος κατὰ τὸ ταξίδιον τῆς ἐπισκέψεως τῶν βιβλιοθηκῶν τῆς Ἀνατολῆς. Ὃταν δ' ἐπέστρεψεν εἰς Λευψίαν, ἦτο ἀσθενὴς καὶ καταβεβλημένος καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας, τὴν 21ην Ὀκτωβρίου 1872, ἀπέθανεν εἰς ἡλικίαν 46 ἐτῶν, εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς συγγραφικῆς του δρασεως. Ὁ πρόωρος θάνατος τοῦ Ἀνδρόνικου Δημητρακοπούλου ἦτο μεγίστη ζημία διὰ τὰ νεοελληνικὰ γράμματα, διότι ἔμεινεν ἡμιτελὲς τὸ κολοσσιαῖον ἔργον του, ἡ ἔκδοσις δὴλα δὴ ὅλων τῶν ἀνεκδότων χειρογράφων συγγραμμάτων, τὸ ὅποιον ἔργον ἐπεχείρησαν ἄλλοι μεταγενέστεροι σπουδαῖοι λόγιοι καὶ ἰδίως ὁ ἀείμνηστος Σπυρίδων Λάμπρος.

Ὁ ἀείμνηστος Ἀνδρόνικος Δημητρακόπουλος, ἂν καὶ ἔγραφεν εἰς γλῶσσαν καθαρθεύουσαν ὑψηλὴν, ἐγγίζουσαν πολλὰς τὰ ὅρια τοῦ κλασισμοῦ, ἐν τούτοις ἡγάπα καὶ τὴν δημοτικὴν, τὴν ὁποίαν ἐθεώρει γλῶσσαν κατὰλληλον διὰ τὸν λαόν, εὐκολονόητον καὶ εὐκολομεταχειρίστον πρὸς διάδοσιν τῶν ἐννοιῶν. Ὁ ὀρχαῖζων μὲ φανατικότητα Σάθας εἰς σελίδι 309 τῆς «Νεοελληνικῆς φιλολογίας» ὠνόμασεν αἰρετικὸν καὶ κατέκρινε τὴν Καλλιπολίτην Μάξιμον, διότι μετέφρασε τὴν Καινὴν Διαθήκην εἰς κοινὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν. Ὁ Δημητρακόπουλος, μὲ εἰρωνίαν ὠνόμασε τὸν Σάθαν αὐτοχειροτόνητον θεολόγον, κατὰλληλον διὰ τὰ γράφη ἱστορικὰς ἀναληθεύεις καὶ θεολογικάς βασιτυγίας : «Ἄν. ἔγραφεν, ἡ μετάφρασις τῆς Γραφῆς εἶναι αἰρεσις, τότε καὶ οἱ ἐρμηνευταὶ πρέπει νὰ εἶναι αἰρετικοί, τότε εἶναι αἰρετικὸς ὁ τὴν Πεντάτευχον μεταφράσας Νικόλαος ὁ Κασσαβέτης, εἶναι αἰρετικὸς ὁ Κρήης Ἀθανάσιος Βαρυφάκας καὶ ὁ Ζακύνθιος Ἰωάννης Λίτινος, οἱ τὸ ψαλτήριον μεταφράσαντες, εἶναι αἰρετικὸς ὁ τὴν Ἀγίαν Γραφὴν μεταφράσας Νεόφυτος ὁ Βάμβας» κτλ. συνέστησε δὲ εἰς τὸν Σάθαν νὰ μελετήσῃ τὴν Ἀγίαν Γραφὴν εἰς τὸ σημεῖον ἐκεῖνο ποῦ λέγει· «Ἐκαστος ἐν ᾧ ἐκλήθη, ἐν τούτῳ μενέτω» καὶ νὰ προσέχῃ εἰς τὴν ἱστορικὴν πλευρὰν τῶν ὅσων γράφει, διότι

πολλοὺς ἀνέστησε νεκροὺς καὶ πολλοὺς ἔθαψε ζῶντας μὲ τὰς χρονολογίας ποὺ ἔγραψε χωρὶς νὰ διδῇ προσοχήν. («Προσθῆται καὶ διορθώσεις» σελ. 50—51). Εἰς ἕκαστον συγγραφεὶ ἀναλόγως τῶν γραφομένων, ἰδίως κατὰ τὴν ἔννοιαν, ἀπέδιδε καὶ τὴν ἐκτίμησιν. Ὁ Σάθας τοὺς Ἀγιορίτας μοναχοὺς Ἀναστάσιον Κομνηνόν, Ἰωάσαφ Λογοθέτην καὶ Δανιὴλ Καστρίτιον, διερχομένους τὴν Εὐρώπην χάριν ἐπαιτείας καὶ ὁμιλοῦντας τὰς ξένας γλώσσας, τοὺς ὠνόμασε σοφοὺς καὶ ὁ Δημητρακόπουλος εἰρωνικῶς ἔγραψεν. «Ἄν ὁ Καστρίσιος ἦτο σοφὸς μόνον διότι ἐγίνωσκε τὴν Τουρκικὴν καὶ Ἰταλικὴν γλῶσσαν, τότε οἱ βαρκαδόροι τοῦ Πειραιῶς, πολλὰς γινώσκοντες γλώσσας, θὰ ἦσαν πολλῶν Γερμανῶν σοφώτεροι». («Ἐπανορθώσεις σφαλμάτων» σελ. 33). Ἡ φιλοπατρία του δὲ ἦτο τοσαύτη, ὥστε οὐ μόνον νὰ μαρτυρηθῇ ἀπὸ τὸν Μαρίνον Βρετόν, (ἴδε ἀνωτέρω σελ. 478) καὶ ὡς προανεφέρμεν καὶ ἐκ τῆς διαθέσεως τῶν εἰσπράξεων ἐκ τοῦ ἀναγράστου γενομένου βιβλίου του «Ἱστορ' αὐτοῦ σχίσματος» ὑπὲρ τῶν τότε προσφύγων Κρητῶν καὶ τοῦ παρ' αὐτοῦ διενεργηθέντος ἐράνου ἐν τῇ Εὐρώπῃ χάριν τοῦ τότε Κρητικοῦ ἀγῶνος («Θεολογία» τομ. Β'. σελ. 278), ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς ἐκφρασθείσης ἐπιθυμίας του, ἵνα πάντες οἱ τότε εἰς τὰ ὑπόδουλα μέρη Ἀρχιερεῖς ἐνδιαφέρονται διὰ τὴν σύστασιν καὶ διατήρησιν ἑλληνικῶν σχολείων, ἐν τοῖς ὅποιοις νὰ διδάσκωνται τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα. Καὶ ἔγραψεν ἐν τῷ προλόγῳ τοῦ τελευταίου κατὰ τὴν ἔκδοσιν βιβλίου του «Ὁρθόδοξος Ἑλλίς» ΙΑ'. : «Ἄν πάντες οἱ ἐν Τουρκίᾳ ἀρχιερεῖς εἶχον τὴν φιλοτιμίαν καὶ τὴν φιλοπατρίαν, ἣν εἶχεν ὁ μακαριώτατος Πατριάρχης τῶν Ἱεροσολύμων Κύριλλος, ὁ ἀνὰ πᾶσαν τὴν Παλαιστίνην Ἑλληνικὰ σχολεῖα συστήσας, βεβαίως ὁ Ἑλληνισμὸς θὰ ἴστατο εἰς κρείττονα θέσιν. Δὲν λέγουσι δὲ τὴν ἀλήθειαν οἱ λέγοντες ὅτι δὲν ἔχουσι χρήματα πρὸς σύστασιν Σχολείων» διότι εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Βοσπόρου ὑπάρχουσιν ἀνάκτορα Πανιερωτάτων τινῶν παρεμφερῆ τοῖς Σουλτανικοῖς ἀνακτόροις. Οἱ πατέρες ἡμῶν, καίπερ στεροῦμενοι, κακουχούμενοι γλωσσοτομούμενοι, τὸν πέλκεον τοῦ τυράννου ἐπὶ τῶν κεφαλῶν ἔχοντες, καὶ σχολεῖα συνίστων καὶ τὴν ἐθνικὴν περιουσίαν ἄθικτον ἐφύλαττον· νῦν δὲ ἀρχιερεῖς μὲν τινες οὐδόλως περὶ σχολείων φροντίζουσιν, οἱ δὲ μοναχοὶ πωλοῦσι τὴν ἐθνικὴν περιουσίαν εἰς ξένους, ὅπως τὴν φιλοδοξίαν καὶ τὴν φιλοχρηματίαν αὐτῶν κορέσωσι. Ταῦτα νῦν παρεκβατικῶς περὶ τούτων· ἄλλοτε δὲ θὰ εἴπωμεν τὰ δέοντα ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ». Ἀλλὰ τὸ ἴδιον ἔτος, κατὰ τὸ ὅποῖον ἐτυπώθη τὸ βιβλίον τὸ γράφον ταῦτα ἀπέθανεν, ὡς εἴπομεν, καὶ ὁ φιλόπατρις συγγραφεὺς.

Τὴν πρὸς τὸν Παπισμὸν καὶ τὸν Ἰησουϊτισμὸν ἀτέχθειαν τοῦ Ἀνδρονίκου Δημητρακοπούλου περιττὸν θεωροῦμεν νὰ ἀναφέρωμεν, δεδομένου ὅτι ἡ ὅλη συγγραφὴ τοῦ Ὁρθοδόξου κληρικοῦ κατὰ τοῦ Παπισμοῦ στρέφεται. Τὴν ἀπόσχισιν τοῦ Παπισμοῦ ἐκ τῆς Ὁρθοδοξίας θεωρεῖ ὡς αἰτίαν τῶν τόσων κατὰ τῆς Ἑλλάδος συσσωρευθέντων δεινῶν καὶ τὴν ζόφωσιν τοῦ κόσμου κατὰ τὸν μεσαίωνα. Ἐγράφε δέ : «Εὐτυχῶς παρῆλθον οἱ στυγεροί

βίου καὶ τῶν συγγραμμάτων Μητροφάνους τοῦ Κριτοπούλου, Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας». Εἰς τό, ὡς τὸ χαρακτηρίζει ὁ ἀοίδιμος ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν Χρυσόστομος («Θεολογία» τομ. Β' σελ. 279—280), κάλλιστον αὐτὸ δοκίμιον καὶ εἰς σελίδα 15ην, λόγου γενομένου καὶ περὶ τοῦ φίλου τοῦ Ἐράστου Ζαχαρίου Γεργανοῦ ἐξ Ἀρτης καὶ Μητροπολίτου Ἀρτης ἔχοντος γράψει κατῆχσιν, τὴν ὁ τοῖαν ὁ ἐπίσης μεσαιωνοδόφης Κωνσταντῖνος Σάθας εἶχε χαρακτηρίσει ὡς περιέχουσιν Λουθηροκαθολικὰ δόγματα, ὁ Ἀ. Δημητράκοπουλος ἤλεγξε τὸν Κ. Σάθαν, ὅτι χωρὶς καὶ νὰ ἔχη ἀναγνώσει τὸ βιβλίον τοῦ Γεργανοῦ ἔκαμε καὶ χαρακτηρηστικὴν κατηγορίαν, ἐνῶ ἀκόμη δὲν ἦτο γνωστὸν, ἂν τὸ βιβλίον αὐτὸ εἶχεν ἐκδοθῇ τύποις. Ἐν ὑποσημειώσει δ' ἔγραψεν: «Ὅτε τὸ πρῶτον ἀνεγίνωσκον τὴν καλὴν ταύτην βιβλίον τοῦ κυρίου Σάθα τὴν «Νεοελληνικὴν φιλολογίαν 1868» ἔγραφον ἐν ἰδίῳ φυλλαδίῳ διορθώσεις καὶ προσθήκας. Ταύτας τὰς διορθώσεις καὶ προσθήκας ἐκδώσω ἴσως μετ' οὐ πολὺ. Τοῦτο δὲ γεννήσεται οὐχὶ πρὸς ἐξευτελισμὸν τῆς βίβλου, ἀλλ' ὅπως χρησιμεύωσιν εἰς τὴν δευτέραν ἐκδοσὶν αὐτῆς».

Ἐπειδὴ ἐπιτερεῖτο χρημάτων, τὴν 3ην Φεβρουαρίου 1871 ὑπέβαλεν ἀναφορὰν εἰς τὴν Πρυτανείαν τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου τῆς Ἑλλάδος, ἵνα τὸν συνδράμῃ εἰς τὴν ἐκδοσὶν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Βιβλιοθήκης ὄλων τῶν χειρογράφων συγγραμμάτων, ὧν εἶχεν εἰς χεῖρας τοῦ ἀντίγραφου. Καὶ ἡ Πρυτανεία διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 161 τῆς 19ης Φεβρουαρίου 1871 ἐγγράφου ἡ ἀπήντησε μεταξὺ ἄλλων καὶ ὅτι ἡ Ἀκαδημαϊκὴ Σύγκλητος «σκεφθεῖσα περὶ τῆς συνδρομῆς ἣν ζητεῖτε παρὰ τοῦ Πανεπιστημίου, δὲν ἠδυνήθη νὰ συνδυάσῃ τὴν προθυμίαν, ἣν εἶχε νὰ συνδράμῃ ὑμᾶς μετὰ τῶν ὄρων, οὓς ἔθεντο οἱ δωρεταὶ καὶ κληροδοταὶ, καθ' οὓς πάντες οἱ τοῦ Πανεπιστημίου πόροι ὀρίζονται ὑπὲρ τῆς Πανεπιστημιακῆς διδασκαλίας καὶ τῆς τελειοποιήσεως αὐτῆς καὶ ἡ συνδρομὴ αὐτοῦ δὲν χορηγεῖται εἰ μὴ εἰς τὰ καθαρῶς διδακτικὰ τῶν καθηγητῶν συγγράμματα. Ἐκτὸς δὲ τούτου τοῦ σπουδαιότητος κωλύματος παρουσιάζεται καὶ ἕτερον ἀνυπέρβλητον, τὸ τῆς ἐπιμελείας νῦν χρηματικῆς ἀμηχανίας τοῦ Κράτους, ἥς ἐνεκα τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Δημοσίας Παιδείας ἀφῆρσεν ἐκ τοῦ Προϋπολογισμοῦ πᾶσαν συνδρομὴν ὑπὲρ τῆς διδασκαλίας καὶ ἐπέβαλεν αὐτὴν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον». Ὁ ἀείμνηστος Κωνσταντῖνος Σάθας ἀγνοῶν φαίνεται τὴν ἐπιστημονικὴν κατάρτισιν καὶ τὴν πολυμαθειαν τοῦ πραγματικοῦ φιλοσόφου καὶ κληρικοῦ Ἀ. Δημητράκοπουλου ἠθέλησε νὰ ἐπιμείνῃ εἰς ὅσα ἰβασανίστως εἶχεν ἀντιγράψει. Ἀλλ' ὁ πολὺς Ἀνδρόνικος ἔγραψεν εἰς τὴν «Ἡμέραν» τῆς Τεργέστης καὶ ἐδημοσίευσεν καὶ εἰς ἰδιαίτερον βιβλίον ἐξ 120 σελίδων μελέτην μὲ ἐπιγραφὴν «Προσθήκαι καὶ Διορθώσεις εἰς τὴν «Νεοελληνικὴν φιλολογίαν» Κωνσταντίνου Σάθα, ὑπὸ Ἀνδρονίκου Δημητράκοπουλου, Λειψία 1871». Εἰς τὸ βιβλίον αὐτὸ ἐλέγχονται ἀναχρονισμοὶ καὶ ἄγνοια τῆς σημασίας μερικῶν λέξεων, ὡς καὶ ἀποδόσεις συγγραμμάτων εἰς ἄλλους

ἀντ' ἄλλων. Αἱ πρωθύστεραι ἀναγραφαὶ τοῦ Σάθα ἔκαμαν τὸν Δημητράκοπουλον νὰ γράψῃ πῶς ἔχει τὸ πρωτόγραφον καὶ πῶς ἡ μεταγραφή ἢ καὶ ἡ μετάφρασις μερικῶν, ὥστε νὰ ἀποδεικνύηται ὅτι, ἐπὶ παραδείγματι, ὅταν ὁ Ματθαῖος Καρυοφύλλης μετέφρασεν ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς εἰς τὴν Λατινικὴν «Fabius Benevojentius» ἐν ἔτει 1574, ὁ μεταφραστὴς ἦτο κατ' ἀνάγκην χρονολογικὴν κατὰ Σάθαν... 7 ἐτῶν. Καὶ μὲ λεπτὴν εἰρωνίαν ὁ ἀγαθὸς ἀλλὰ πολυμαθὴς μεσαιωνοδίφης κληρικὸς γράφει: «Ἄλλ' ἂν οὐ Μακάριος ὁ Νοταρᾶς ἐδίδασκεν ἐν Κορίνθῳ, κατὰ Σάθαν, ἑπταετὴς (βλέπε σελίδα «Νεοελληνικῆς φιλολογίας» 586), διατὶ νὰ μὴ συγγράφῃ καὶ ὁ Καρυοφύλλης ἑπταετὴς θεολογικὰ συγγράμματα ;»... (Προσθῆκαι καὶ διορθώσεις σελ. 3). Εἰς δὲ τὰς σελίδας 41 καὶ 42 ἔγραψε πολὺ αὐστηρὰ περὶ Σάθα: «εἶνε καὶ τοῦτο ἀπόδειξις ὅτι ὁ Σάθας οὐδέποτε εἶδε τὰ συγγράμματα, πρὸς τὰ ὅποια παραπέμπει, ἀλλ' ἀντέγραψε τὰς παραπομπὰς παρ' ἄλλων, ὅπως φανῇ ὅτι ἀνέγνωσε πολλὰ !...» Ἐκ τοῦ χαρακτηρισμοῦ τούτου μερικοὶ ἐκ τῶν θαυμαστῶν τοῦ Σάθα, νομίσαντες ὅτι ἐξέπιπτε τὸ κῆρος τούτου, ἐχολώθησαν καὶ ἔγραψαν ἀπερισκέπτως ὅτι ὁ Δημητράκοπουλος ἀντιπαθεῖ τὸν Σάθαν.

Τὸ ἄλλο ἔτος 1872 ὁ Δημητράκοπουλος πάλιν διὰ τὸ ἔργον τοῦ Σάθα ἐξέδωκεν εἰς 53 πυκνοτυπωμένας σελίδας «Ἐπανορθώσεις σφαλμάτων παρατηρηθέντων ἐν τῇ «Νεοελληνικῇ φιλολογίᾳ» Κ. Σάθα μετὰ καί τινων προσθηκῶν, ὑπὸ Ἀνδρονίκου Δημητράκοπούλου, Τεργέστη 1872». Εἰς τὸ βιβλίον τοῦτο γράφει ὅτι ἡ τοῦ Σάθα «Νεοελληνικὴ φιλολογία» δὲν εἶναι ἐπιστημονικὴ, ἔστω καὶ ἂν ἐβραβεύθη παρὰ τῶν καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου. Δὲν ἔπεται ὅτι πᾶν τὸ βραβευόμενον σύγγραμμα εἶναι καὶ ἐπιστημονικόν. Διότι καὶ οἱ βραβεύσαντες, εἰς σελ. 38 τῆς κρίσεώς των, εἶχον γράψῃ περὶ τῆς «Νεοελληνικῆς φιλολογίας» τοῦ Σάθα: «ἡ περὶ τὴν γλῶσσαν ἀσθένεια τοῦ συγγραφέως γίνεται παντάπασι καταφανής, ὥς καὶ ἡ ἔλλειψις φιλολογικῆς ἀκριβείας». Ἡ ἀντίθεσις τοῦ Δημητράκοπούλου—Σάθα ἐξεδηλώθη μὲ σφοδρότητα εἰς τὰς ἐν Τεργέστῃ τότε ἐκδιδόμενας ἐφημερίδας «Κλειὼ» καὶ «Ἡμέρα». Ὁ Σάθας μὴ γνωρίζων καλῶς τὰ τοῦ ἐθνομάρτυρος Πατριάρχου Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως, κατέκρινε τοῦτον ὥς μὴ ὀρθοφρονοῦντα, ἀλλ' ὥς Λουθηροκαλβινίζοντα, ὥς τὸν ἐχαρακτήριζεν. Περὶ τοῦ Λούκαρι ὅμως ὁ Δημητράκοπουλος ἔγραφεν ὕμνους εἰς πεζὸν λόγον καὶ ἐξύμνει τὴν δοᾶσιν τοῦ ἐθνομάρτυρος Πατριάρχου. Ὁ Σάθας ἔγραψε συμπεράσματα. «Ἀφροῦ ὁ Λούκαρις δὲν ὀρθοφρονεῖ καὶ ὁ Δημητράκοπουλος ἐπαινεῖ τὸν Λούκαριν, ἄρα καὶ ὁ Δημητράκοπουλος δὲν ὀρθοφρονεῖ». Ὁ Δημητράκοπουλος τότε ἔγραψεν: «Ἄν ἐγὼ δὲν ὀρθοφρονῶ, τότε δὲν ὀρθοφρονεῖ καὶ ἡ μνημονευθεῖσα Σύνοδος, ἧς τὰ πρακτικὰ ὑπέγραψαν τρεῖς Πατριάρχαι (ὁ Κωνσταντινουπόλεως Κύριλλος, ὁ Ἱεροσολύμων Θεοφάνης καὶ ὁ Ἀλεξανδρείας Μητροφάνης ὁ Κριτόπουλος), εἴκοσι τέσσαρες ἀρχιερεῖς (ὧν οἱ ἕξ μετὰ ταῦτα ἐγένοντο Πατριάρχαι) καὶ εἴκοσι

πέντε κληρικοί, ἐν οἷς καὶ Μελέτιος ὁ Συρῆγος κ. τ. λ. («Ἐπανορθώσεις Σφαλμάτων» σελ. 27). Ἡ ἀναφερομένη Σύνοδος παραδέχεται ὀρθοδόξως φρονούντα τὸν Λούκαριν.

Κατὰ τὸ 1872 ὁ ἐκ Λήμνου ὁμογενὴς καὶ ἔμπορος ἐν Καίρῳ Ἰωάν. Χ. Παντελίδης, διελθὼν ἐκ Λευσίας, ἀνέλαβεν αὐτοπροσσιζέτως τὴν διαπάνην καὶ ἐξεδόθη τὸ ἔργον τοῦ Δημητρακοπούλου «Ὁρθόδοξος Ἑλλάς, ἦτοι περὶ τῶν Ἑλλήνων τῶν γραψάντων κατὰ Λατίνων καὶ τῶν συγγραμμάτων αὐτῶν». Διὰ τὴν ἐπισκεφθῆναι τὰς βιβλιοθήκας τῆς Ἀνατολῆς καὶ ἰδίως τοῦ Ἁγίου ὄρους ὁ Ἀνδρόνικος Δημητρακόπουλος ἐπεχείρησε κοπιῶδες ταξίδιον. Τὸ 1872 κατήλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐπισκέφθη τὴν Μονὴν τῆς μετανοίας τοῦ Ταξιαρχῶν τῆς Αἰγυπτιακῆς καὶ μεταβὰς εἰς Ἅγιον ὄρος ἀνέγραψε πλεῖστα ὅσα ἀνεκδότα κείμενα, εὗρισκόμενα ἐν χειρογράφοις. Οἱ ὑπερβολικοὶ κόποι καὶ ἡ ἀκατάπαυστος μελέτη, ἀντιγραφὴ καὶ συγγραφὴ ἀδυνατίσας τὸν ὀργανισμόν τοῦ ἀκαμάτου κληρικοῦ καὶ ἔπαθεν ἐκ κρυολογήματος κατὰ τὸ ταξίδιον τῆς ἐπισκέψεως τῶν βιβλιοθηκῶν τῆς Ἀνατολῆς. Ὅταν δ' ἐπέστρεψεν εἰς Λευσίαν, ἦτο ἀσθενὴς καὶ καταβεβλημένος καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας, τὴν 21ην Ὀκτωβρίου 1872, ἀπέθανεν εἰς ἡλικίαν 46 ἐτῶν, εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς συγγραφικῆς του δράσεως. Ὁ πρόωρος θάνατος τοῦ Ἀνδρονίκου Δημητρακοπούλου ἦτο μεγίστη ζημία διὰ τὰ νεοελληνικὰ γράμματα, διότι ἔμεινεν ἡμιτελὲς τὸ κολοσσιαῖον ἔργον του, ἡ ἔκδοσις δὴλα δὴ ὅλων τῶν ἀνεκδύτων χειρογράφων συγγραμμάτων, τὸ ὅποιον ἔργον ἐπεχείρησαν ἄλλοι μεταγενέστεροι σπουδαῖοι λόγιοι καὶ ἰδίως ὁ ἀείμνηστος Σπυρίδων Λάμπρος.

Ὁ ἀείμνηστος Ἀνδρόνικος Δημητρακόπουλος, ἂν καὶ ἔγραφεν εἰς γλῶσσαν καθαρῆς καὶ ὑψηλῆς, ἐγγίζουσας πολλάκις τὰ ὅρια τοῦ κλασικισμοῦ, ἐν τούτοις ἡγάπα καὶ τὴν δημοτικὴν, τὴν ὁποίαν ἐθεώρει γλῶσσαν κατὰ τὸν λαόν, εὐκολονόητον καὶ εὐκολομεταχείριστον πρὸς διὰδοσιν τῶν ἐννοιῶν. Ὁ ἀρχαῖζων μὲ φανατικότητα Σάββας εἰς σελίδι 309 τῆς: «Νεοελληνικῆς φιλολογίας» ὠνόμασεν αἰρετικὸν καὶ κατέκρινεν τὴν Καλλιπολίτην Μάξιμον, διότι μετέφρασε τὴν Καινὴν Διαθήκην εἰς κοινὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν. Ὁ Δημητρακόπουλος μὲ εἰρωνίαν ὠνόμασε τὸν Σάββαν αὐτοχειροτόνητον θεολόγον, κατὰ τὸν λαόν, διὰ τὴν γράφει ἱστορικὰς ἀναληθείας καὶ θεολογικὰς βασιτολογίας: «Ἄν. ἔγραψεν, ἡ μετάφρασις τῆς Γραφῆς: εἶναι αἰρεσις, τότε καὶ οἱ ἐρμηνευταὶ πρέπει νὰ εἶναι αἰρετικοί, τότε εἶναι αἰρετικὸς ὁ τὴν Πεντάτευχον μεταφράσας Νικόλαος ὁ Κασσαβέτης, εἶναι αἰρετικὸς ὁ Κρήσις Ἀθανάσιος Βαρούχας καὶ ὁ Ζακύνθιος Ἰωάννης Λίτινος, οἱ τὸ ψαλτήριον μεταφράσαντες, εἶναι αἰρετικὸς ὁ τὴν Ἁγίαν Γραφὴν μεταφράσας Νεόφυτος ὁ Βάμβας» κτλ. συνέστησε δὲ εἰς τὸν Σάββαν νὰ μελετήσῃ τὴν Ἁγίαν Γραφὴν εἰς τὸ σημεῖον ἐκεῖνο ποῦ λέγει: «Ἐκαστος ἐν ᾧ ἐκλήθη, ἐν τούτῳ μενέτω» καὶ νὰ προσέχη εἰς τὴν ἱστορικὴν πλευρὰν τῶν ὅσων γράφει, διότι

πολλοὺς ἀνέστησε νεκροὺς καὶ πολλοὺς ἔθαψε ζῶντας μὲ τὰς χρονολογίας ποὺ ἔγραφε χωρὶς νὰ δίδῃ προσοχήν. («Προσθῆναι καὶ διορθώσεις» σελ. 50—51). Εἰς ἕκαστον συγγραφέα ἀναλόγως τῶν γραφομένων, ἰδίως κατὰ τὴν ἔννοιαν, ἀπέδιδε καὶ τὴν ἐκτίμησιν. Ὁ Σάθας τοὺς Ἀγιορίτας μοναχοὺς Ἀναστάσιον Κομνηνόν, Ἰωάσαφ Λογοθέτην καὶ Δανιὴλ Καστρίτσιον, διερχομένους τὴν Εὐρώπην χάριν ἐλατείας καὶ διμιλοῦντας τὰς ξένας γλώσσας, τοὺς ὠνόμασε σοφοὺς καὶ ὁ Δημητρακόπουλος εἰρωνικῶς ἔγραψεν. «Ἄν ὁ Καστρίσιος ἦτο σοφὸς μόνον διότι ἐγίνωσκε τὴν Τουρκικὴν καὶ Ἰταλικὴν γλῶσσαν, τότε οἱ βαρκαδόροι τοῦ Πειραιῶς, πολλὰς γινώσκοντες γλώσσας, θὰ ἦσαν πολλῶν Γερμανῶν σοφώτεροι». («Ἐπανορθώσεις σφαλμάτων» σελ. 33). Ἡ φιλοπατρία του δὲ ἦτο τοσαύτη, ὥστε οὐ μόνον νὰ μαρτυρῇται ἀπὸ τὸν Μαρίνον Βρετόν, (ἴδε ἀνωτέρω σελ. 478) καὶ ὡς προαναφερόμεν καὶ ἐκ τῆς διαθέσεως τῶν εἰσπράξεων ἐκ τοῦ ἀναρτάστου γενομένου βιβλίου του «Ἱστορ' αὐτοῦ σχίσματος» ὑπὲρ τῶν τότε προσφύγων Κρητῶν καὶ τοῦ παρ' αὐτοῦ διενεργηθέντος ἐράνου ἐν τῇ Εὐρώπῃ χάριν τοῦ τότε Κρητικοῦ ἀγῶνος («Θεολογία» τομ. Β'. σελ. 278), ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς ἐκφρασθεῖσης ἐπιθυμίας του, ἵνα πάντες οἱ τότε εἰς τὰ ὑπόδουλα μέρη Ἀρχιερεῖς ἐνδιαφέρονται διὰ τὴν σύστασιν καὶ διατήρησιν ἑλληνικῶν σχολείων, ἐν τοῖς ὁποίοις νὰ διδάσκωνται τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα. Καὶ ἔγραψεν ἐν τῷ προλόγῳ τοῦ τελευταίου κατὰ τὴν ἔκδοσιν βιβλίου του «Ὁρθόδοξος Ἑλλής» ΙΑ'. : «Ἄν πάντες οἱ ἐν Τουρκίᾳ ἀρχιερεῖς εἶχον τὴν φιλοτιμίαν καὶ τὴν φιλοπατρίαν, ἣν εἶχεν ὁ μακαριώτατος Πατριάρχης τῶν Ἱεροσολύμων Κύριλλος, ὁ ἀνὰ πᾶσαν τὴν Παλαιστίνην Ἑλληνικὰ σχολεῖα συστήσας, βεβαίως ὁ Ἑλληνισμὸς θὰ ἴστατο εἰς κρείττονα θέσιν. Δὲν λέγουσι δὲ τὴν ἀλήθειαν οἱ λέγοντες ὅτι δὲν ἔχουσι χρήματα πρὸς σύστασιν Σχολείων διότι εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Βοσπόρου ὑπάρχουσιν ἀνάκτορα Πανιερωτίτων τινῶν παρεμφερῇ τοῖς Σουλτανικοῖς ἀνακτόροις. Οἱ πατέρες ἡμῶν, καίπερ στερούμενοι, κακουχούμενοι γλωσσοτομούμενοι, τὸν πέλεκον τοῦ τυράννου ἐπὶ τῶν κεφαλῶν ἔχοντες, καὶ σχολεῖα συνίστων καὶ τὴν ἐθνικὴν περιουσίαν ἄδικτον ἐφύλαττον· νῦν δὲ ἀρχιερεῖς μὲν τινες οὐδὲν περὶ σχολείων φροντίζουσιν, οἱ δὲ μοναχοὶ πωλοῦσι τὴν ἐθνικὴν περιουσίαν εἰς ξένους, ὅπως τὴν φιλοδοξίαν καὶ τὴν φιλοχρηματίαν αὐτῶν κορέσωσι. Ταῦτα νῦν παρεκβατικῶς περὶ τούτων· ἄλλοτε δὲ θὰ εἴπωμεν τὰ δέοντα ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ». Ἀλλὰ τὸ ἴδιον ἔτος, κατὰ τὸ ὁποῖον ἐτυπώθη τὸ βιβλίον τὸ γράφων ταῦτα ἀπέθανεν, ὥς εἴπομεν, καὶ ὁ φιλόπατρις συγγραφεὺς.

Τὴν πρὸς τὸν Παπισμὸν καὶ τὸν Ἰησουϊτισμὸν ἀιέχθειαν τοῦ Ἀνδρονίκου Δημητρακοπούλου περὶ τὸν θεωροῦμεν νὰ ἀναφέρωμεν, δεδομένου ὅτι ἡ ὅλη συγγραφή τοῦ Ὁρθοδόξου κληρικοῦ κατὰ τοῦ Παπισμοῦ στρέφεται. Τὴν ἀπόσχισιν τοῦ Παπισμοῦ ἐκ τῆς Ὁρθοδοξίας θεωρεῖ ὡς αἰτίαν τῶν τόσων κατὰ τῆς Ἑλλάδος συσσωρευθέντων δεινῶν καὶ τὴν ζόφωσιν τοῦ κόσμου κατὰ τὸν μεσαίωνα. Ἐγραφε δέ : «Εὐτυχῶς παρῆλθον οἱ στυγεροί

ἐκείνοι χρόνοι, καθ' οὓς καὶ κυβερνῶντας καὶ κυβερνούμενοι, ὥς κτήνη παρὰ ἀλιτηρίων Παπῶν ἐνομιζόντο καὶ οὐδείς πλέον φόβος ἐκ τῆς Ρώμης περὶ τῆς θρησκείας καὶ τῆς γλώσσης τῆς Ἑλληνικῆς, διότι ἡ ἰσχὺς τοῦ ἐναντίον τοῦ λογικοῦ καὶ τῆς ἱστορίας ἀλανθίστου ὑπὸ τῶν νέων Φαρισσαίων ἀνακηρυχθέντος Πάππα, ἔμεινε μόνον εἰς τὰ ἀνίσχυρα καὶ εὐρωπῶντα τοῦ ἀφορισμοῦ ὅπλα». («Ὁρθόδοξος Ἑλλὰς» ΙΑ—ΙΒ). Εἰς τὴν ἰδίαν σελίδα περὶ τοῦ ἀλαθήτου τοῦ Πάπα, ἀποτεινόμενος πρὸς Ἰησοῦν γράφει : «Ἄνθρωποι, οἷτινες οὔτε τὸν θεὸν φοβοῦνται, οὔτε τοὺς ἀνθρώπους ἐντρέπονται, τὰ πάντα ῥαδιουργοῦσιν ἀσυστόλως. ὦ ! ἀγαθοὶ Ἰησοῦται, ἀλάνθαστος ἦτο ὁ ἀγραμματος Πάπας Ζεφυρίνος, ὁ τὴν αἵρεσιν τοῦ Μοντανῶ ἀποδεξάμενος ; Ἀλάνθαστος ἦν ὁ ἐν κακίᾳ πανοῦργος καὶ ποικίλος πρὸς πλάνην Σαβελλιανὸς Κάλλιστος ; Ἀλάνθαστος ἦν ὁ τοῖς εἰδώλοις θίσας Μαρκελλῖνος ; οἱ τὸν Ἀρειανισμόν ἀποδεξάμενοι Φήλιξ Β', καὶ Λιβέριος ; καὶ ὁ τοῦ Πελαγίου καὶ Καίσεσιου ὁμόφρων Ζώσιμος ;... Ἀλάνθαστος ὁ ὑπὸ τῆς ἑκτῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἀναθέματι ὡς αἰρετικὸς καθυποβληθεὶς Ὀνώριος ; Ἀλάνθαστοι οἱ ὑπὸ πορνῶν εἰς τὸν Παπικὸν θρόνον κατὰ τὴν δεκάτην ἑκατονταετηρίδα ἀναβιβαζόμενοι μαχλότατοι καὶ ἐξωλέστατοι Πάπαι, ὧν τὴν ἀσέλγειαν καὶ βδελυρίαν περιγράφων ὁ ἐκθυμὸς τοῦ παπισμοῦ ὑπερασπιστῆς Καρδινάλιος Βαρώνιος ὀνομάζει αὐτοὺς τερατώδεις, αἰσχροτάτους, ἐξωλεστάτους, πάντη πάντοθεν βδελυρωτάτους (Monstruosos, turpissimos, perditissimos, usque quaque foedissimos) ; «Ὅταν γὰρ ἡ βίος ἀπεγνωσμένος καὶ δόγμα τίκεται τοιοῦτον». Ἀλάνθαστος ἦν ὁ ἀντίχριστος Βονιφάτιος Η', ὃς ἔλεγεν ὅτι μωρὸν ἐστὶ τὸ πιστεῦν εἰς ἓνα τριαδικὸν θεὸν καὶ ὅτι οὐκ ἐστὶ μέλλουσα ζωή ;» Περὶ τούτων καὶ ἄλλων τινῶν αἰρετικῶν διέλαβεν ἐν τῇ πραγματείᾳ «Περὶ τινῶν αἰρετικῶν Παπῶν τῆς Ρώμης» «ἐν τῇ «Ἡμέρᾳ» Τεργέστης, ἀριθμὸς φύλλου 773.

Τὸν πρόωρον θάνατον τοῦ Ἀνδρονίκου Δημητρακοπούλου ὡς ἐθνικὴν συμφορὰν ἐθεώρησαν οἱ Ἕλληνες τῶν γραμμῶν καὶ τῆς Ὁρθοδοξίας. Τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐθρήνησεν ἡ διανοουμένη Ἑλλὰς, ὁ δὲ κράτιστος τότε δημοσιογράφος ἀλλὰ καὶ ἀπαράμιλλος ποιητὴς Ἀλ. Βυζάντιος ἐν τῇ Τεργεσταίᾳ «Ἡμέρᾳ» τῆς 28 Νοεμβρίου 1872, ἐν ἀριθμῷ φύλλου 896, ἔγραψε μετὰ τῶν ἄλλων : «Δὲν ὑπερβάλλομεν λέγοντες ὅτι ὁ Ἀνδρόνικος Δημητρακόπουλος ἦτο τὸ τέλειον πρότυπον τοῦ χριστιανοῦ, τὸ τέλειον πρότυπον ὀρθοδόξου ἱερέως. Ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ συνέβαλλον ἐναμίλλως αἱ σπινώταται ἀρεταί, ἡ ἀνυπόκριτος εὐσέβεια, ἡ ἀπροσποίητος μετριοφροσύνη, ἡ ἀνεξάντλητος ἐλεημοσύνη, ἡ τρυφερὰ πρὸς τοὺς συγγενεῖς καὶ πρὸς τοὺς φίλους στοργή, ἡ χαλκέντερος φιλοπονία, ὁ εὐγενὴς ὑπὲρ τῶν γραμμάτων ζῆλος, ἡ διάπυρος φιλοπατρία, ἐκδηλωθεῖσα δι' ἄδρῶν ἀναλόγως θυσῶν ἐν πάσῃ ἐθνικῇ ἀνάγκῃ πρὸς τὸ ψυχικὸν δὲ τοῦτο κάλλος ἡμιλλὰ το τὸ ἱεροπρεπὲς κάλλος τῆς μορφῆς, τὸ προσηγὲς καὶ μειλίχιον τοῦ

ἦθους, τὸ ἐμβριθὲς τῶν σκέψεων καὶ τῶν λόγων». Τὸ πένθος εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν Ταξιαρχῶν τῆς Αἰγιαλείας διὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀνδρονίκου Δημητρακοπούλου ἦτο ἀπερίγραπτον. Τὸ φθινόπωρον τοῦ 1872, ὥς ἂν ἐνέσκηψε συμφορὰ εἰς τὴν Μονήν, ἀπέθανον οἱ δύο τῶν σπουδαιότερων Ταξιαρχιτῶν ὁ ἀρχιμανδρίτης Ἀνδρόνικος Δημητρακόπουλος καὶ ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἀργολίδος Λανιήλ. Μετὰ παρέλευσιν ὀλίγων ἡμερῶν ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ Ἀνδρονίκου, εἰς τὴν Μονὴν ἤρχισαν αἱ ἐνέργειαι διὰ τὴν μετακόμισιν τῆς βιβλιοθήκης του ἐκ Λειψίας εἰς τὴν Μονήν. Ὁ δέκτις καὶ δραστήριος προηγούμενος τῆς μονῆς Ταξιαρχῶν Νικόδημος Νικολαΐδης καὶ ὁ διδάκτωρ τῆς φιλοσοφίας τῶν Πανεπιστημίων Μονάχου καὶ Τυβίγγης τῆς Γερμανίας ἱεροδιάκονος Παφνούτιος Βασιλειάδης ἐνήργησαν καταλλήλως καὶ ἡ βιβλιοθήκη τοῦ Ἀνδρονίκου, ἀποτελουμένη ἐξ ὑπερχιλίων σχεδὸν τόμων σπανιωτάτων ἐκδόσεων καὶ πλείστων παρ' αὐτοῦ ἀντιγραφῶν ἐν χειρογράφῳ, μετεκομίσθη μετὰ παρέλευσιν τριετίας ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ τῶν Ταξιαρχῶν τῆς Αἰγιαλείας.

Τοσοῦτον καὶ τοιοῦτον ἀντίκτυπον εἶχεν ἡ μετακόμισις τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Ἀνδρονίκου Δημητρακοπούλου ἐκ Λειψίας εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν Ταξιαρχῶν εἰς τοὺς λογίους τότε μοναχοὺς, ὥστε ὁ εἰς Γερμανίαν σπουδάσας καὶ ἐπὶ εἰκοσιπενταετίαν διαιτελῶν κατηγητὴς ἱεροδιάκονος Παφνούτιος Βασιλειάδης νὰ γράφῃ εἰς μίαν ἐνδομοναστηριακὴν πραγματείαν ἐπιγραφομένην «Συκοφαντία πονηρὰ καὶ ἀπολογία ἄστοχος» (σελ. 34 καὶ 35): «Ὅτε τελευταῖον τῷ 1875 ἔπαυσέ με ἀπὸ τοῦ Βαρβακείου Λυκείου ὁ Κ. Ράλλης, μὲ προσεκάλεσεν ἁμέσως εἰς τὸ Ὑπουργεῖον καὶ εἶπε μοι νὰ δεχθῶ τὴν θέσιν τοῦ διευθυντοῦ τῆς ἐν Τριπόλει Ἑρατικῆς Σχολῆς, θέσιν μᾶλλον ἐμοὶ ἐμπρέπουσαν. Ἀλλ' ἐγὼ ἀνυπόμονος ἰδεῖν τὴν βιβλιοθήκην καὶ τὰ χειρόγραφα τοῦ μακαρίτου Ἀνδρονίκου, εἰς τὴν ἀποστολὴν τῶν ὁποίων ἐν τῇ Μονῇ ἐνήργησε μὲν ὁ προηγούμενος Νικόδημος τὸ πλείστον, συνετέλεσα ὅμως αὐτῷ καὶ γὰρ κατὰ τι, προϋτίμησα νὰ μεταβῶ εἰς τὴν Μονήν, ἔχων μάλιστα κατὰ νοῦν νὰ παρακινήσω εἰς τοῦτο καὶ ἄλλους ἐκ τῶν ἐν τῷ κόσμῳ ἤδη πολλῶν συμμοναστῶν. Μετέβην εἰς τὴν Μονήν, εἶδον τὴν βιβλιοθήκην, τὰ χειρόγραφα· ἐξαίρετα πάντα· ἀνέλαβον τῇ προτάσει τοῦ ἡγουμενοσυμβουλίου καὶ τὴν διδασκαλίαν τῶν δοκίμων». Παρὰ τοῦ Παφνουτίου Βασιλειάδου ἐγένετο τότε ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Μονῆς Ταξιαρχῶν ἡ ταξινομησις μόνον τῶν συγγραμμάτων, ἡ ἀρίθμησις καὶ καταγραφὴ αὐτῶν. Τὰ χειρόγραφα οὔτε κατεγράφησαν, οὔδ' ἐσελιδογραφήθησαν. Ἀφ' οὗτο μάλιστα ἀπεμακρύνθη τῆς βιβλιοθήκης ὁ Παφνούτιος Βασιλειάδης, διορισθεὶς κατηγητὴς εἰς τὸ Γυμνάσιον Αἰγίου, ἀνελάμβανον διαδοχικῶς μοναχοὶ ὀριζόμενοι παρὰ τοῦ ἡγουμενοσυμβουλίου μᾶλλον αὐστηροὶ κλειδοκράτορες τῆς βιβλιοθήκης παρὰ ταξινομοὶ καὶ ἐπιμεληταὶ αὐτῆς. Ὅσα βιβλία ἐγκατέλειπον οἱ ἀποθνήσκοντες μοναχοί, ἐτίθεντο κατὰ τύχην ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ, ὅπου ὑπῆρχε χῶρος. Τὰ χειρόγραφα παρεμερίζοντο

διὰ τὰ δημιουργῆται ἡῶρος διὰ τὰ συγγράμματα οὕτως, ὥστε τὰ χειρόγραφα νὰ συναμιχθῶσιν οὐ μόνον κατὰ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ περιεχομένου ἀλλὰ καὶ κατὰ φύλλα, τῶν ὁποίων αἱ σελίδες δὲν εἶχον ἀριθμούς. Ἀρχομένου τοῦ ἔτους 1937, ἤρχισα νὰ γράφω τὴν ἱστορίαν τῆς ἱερᾶς Μονῆς Ταξιαρχῶν καὶ εὗρέθην εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ἀναδιφῶ τὰ χειρόγραφα τῆς βιβλιοθήκης τῆς Μονῆς, ὁπότε μετὰ πολλῶν κόπων, κατὰ τὸ μέτρον τοῦ ἀνθρωπίνως δυνατοῦ τῶν ἀσθενῶν μου δυνάμεων, ἔκαμα διαχωρισμὸν τῶν χειρογράφων τοῦ ἀειμνήστου Ἀνδρονίκου Δημητρακοπούλου, τῶν συγγραμμάτων του καὶ τῶν ἀντιγράφων τῶν ὑπ' αὐτοῦ γενομένων ἐκ χειρογράφων βιβλιοθηκῶν ἀπὸ χειρόγραφα ἄλλων συγγραφέων. Ἐγραψα τότε ἐν τῇ «Θρησκευτικῇ καὶ Χριστιανικῇ Ἐγκυκλοπαιδείᾳ» ἐν ὀλίγοις περὶ τοῦ Ἀνδρονίκου Δημητρακοπούλου, (εἰς τόμον Β' σελίδας 1209 καὶ 1210). Χειρόγραφα καὶ συγγράμματα τοῦ Δημητρακοπούλου σώζονται ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Μονῆς : «Bonaventurae vulianii vengio Latina Nicolai Methonensis Iommitationis in Zustitutionem Platoniam Proili Platonii», ἐκ σελίδων 126 μεγάλου σχήματος. Καὶ «Περὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ τῶν συγγραμμάτων αὐτῶν ἀπὸ τῶν ἀποστολικῶν χρόνων μέχρι τῆς ΙΘ' ἑκατονταετηρίδος» ἐκ σελίδων 344 μεγάλου σχήματος. Τὰ ἐκ διαφόρων βιβλιοθηκῶν ἀντιγραφέντα κείμενα χειρογράφων καὶ σπανίων βιβλίων εὗρον ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς ἱερᾶς Μονῆς Ταξιαρχῶν μετὰ καταλόγων, χειρογράφων καὶ βιβλίων ὑπαρχόντων ἐν διαφόροις βιβλιοθήκαις καὶ μετὰ κοπιώδῃ ἐργασίᾳ πολλῶν μηνῶν, συνεκέντρωσα εἰς ἑξ ὀγκώδεις τόμους καὶ βιβλιοδέσας ἐτιξινόμησα αὐτά. Ἐμπεριέχονται δὲ ἐν τοῖς ἑξ τόμοις καὶ ἐν 77 ἡριθμημέναις ὑποθέσεσι εἰς διεσκορτισμένα φύλλα, τὰ ἑξῆς, κατ' ἀλφαβητικὴν τάξιν, ἀντίγραφα ἐκ χειρογράφων :

- 1) Ἀγίου ὁρους περιγραφή, εἰς σελίδα 593 τοῦ Δ'. τόμου μεγάλου σχήματος.
- 2) Ἀγνώστου συγγραφέως χειρόγραφα βιβλιοθήκης Matthai σελ. 531 Δ'. τόμοι, μεγάλου σχήματος.
- 3) Ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὰ μετὰ σελ. 477 Β'. τόμ. μικροῦ σχήμ.
- 4) Ἀλεξάνδρου Χάνδακος Κρήτης (Georgi Alexandrii Romee professoris) 2 εἰς ἐλεύθερα φύλλα.
- 5) Ἀλεξανδρείας Πατριάρχαι ἀπὸ Χριστοῦ σελ. 639 Β' μικροῦ σχήματος.
- 6) Ἀλεξάνδρου τοῦ ἐκ Τυρνάβου Διήγησις περὶ Μακαρίου Πατμίου σελ. 1 Β'. μεγάλου σχήματος.
- 7) Αἰμιλιανοῦ Πατριάρχου Ἀντιοχείας ἐπίγραμμα σελ. 426 Γ'. μεγάλου σχήμ.
- 8) Ἀκροπολίτου Γεωργίου κατὰ βλασφημίας Ἰταλῶν σ. 463 Γ'. μεγάλου σχήμ.
- 9) Ἀλλότιος σελ. 42 καὶ 48 εἰς ἐλεύθερα φύλλα.
- 10) Ἀντιοχείας ἐπιστολὴ πρὸς τὸν μακαριώτατον Πάπαν Ρώμης σ. 1 Α'. μικροῦ καὶ 205 Β'. μικροῦ.
- 11) Ἀντιοχείας Πατριάρχαι ἀπὸ Χριστοῦ σελ. 640 Β'. μικροῦ καὶ 49 Α'. μεγάλου καὶ 474 Γ'. μεγάλου.
- 12) Ἀνδρέας Ἰδρωμένος σελ. 233 Α'. μεγάλου.
- 13) Ἀνατολίου ἐπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως ἐπιστολὴ πρὸς Πάπαν Λέοντα σελ. 136 Γ'. μεγάλου.

- 14) 'Αντωνίου τοῦ Λαρίσσης ἐγκώμιον εἰς ἅγιον Οἰκουμένιον σ. 592 Γ'. μεγάλου.
- 15) 'Αθανασίου πρῶν Πατριάρχου 'Αλεξανδρείας περί Πατριαρχῶν σελ. 341 Β'. μεγάλου.
- 16) 'Αθανασίου Βαρούχα ἐξήγησις ψαλτηρίου σελ. 349 Β'. μεγάλου.
- 17) 'Αθανασίου Πατριάρχου Κων)πόλεως ἐπιστολαί σελ. 5—16 Α'. μεγάλου
- 18) 'Ανδρονίκου Καματηροῦ προίμια σελ. 158 Α'. μεγάλου
- 19) 'Αρσενίου 'Ιερομονάχου πρὸς Γ. Φ. περί Λουκάρεως καὶ Κυρίλλου ἐκ Βερ. ροίας σελ. 3 Α'. μικροῦ.
- 20) 'Αρσενίου Μονεμβασίας ἐκ χειρογράφου Βιέννης σελ. 483 Β'. μικροῦ καὶ σ. 644 Α'. μικροῦ.
- 21) 'Αωνόμου τεμάχιον σελ. 255 Β'. μεγάλου.
- 22) 'Αωνόμου ἀναλογίαι τῶν ἀπειλουμένων κολάσεων πρὸς ἁμαρτήματα 229 Β'. μεγάλου.
- 23) 'Απολωνίαν εὐρισκομένους Χριστιανοίς, Ρώσσοις καὶ 'Ελλήσι σ. 303 Β'.μικρ.
- 24) 'Απολογία 'Αρχιερέων καθηγουμένων καὶ πνευματικῶν Κων)πόλεως πρὸς βασιλέα 73 ἐλεύθερα φύλλα.
- 25) 'Ασιπῶτη 'Ιωάννου διὰ τὰ νεκρῶν σώματα Λόγος Ε'. σελ. 279 Β'. μικροῦ.
- 26) Κατὰ τῆς ἀρχῆς τοῦ Πάπα σελ. 379 Γ'. μεγάλου.
- 27) 'Ασππίου Κων. ἀποσπάσματα σελ. 317 Γ'. μεγάλου.
- 28) Περί "Αθωνος (ἀπόσπασμα Ν. Γρηγορίου λόγος 18') σελ. 429 Γ'. μεγάλου.
- 29) 'Αρέθα Καισαρείας συγγράμματα σελ. 493 Γ'. μεγάλου.
- 30) 'Αποστολικῶν διατάξεων μέρος σελ. 525 τομ. Δ' μεγάλου σχήματος.
- 31) 'Απόσπασμα ἐξ 'Αττικῆς ἡμερολογίου ἀριθμ. 17 εἰς ἐλεύθερα φύλλα.
- 32) Βασιλείου Θεσσαλονίκης διάλεξις μετὰ τινος Λατίνου σελ. 70 Β'. μικροῦ καὶ 123 Γ'. μεγάλου.
- 33) Βασιλείου Κερκύρας πρὸς Πάπαν Ρώμης σελ. 69 Α'. μεγάλου καὶ 173 Γ'. μεγάλου.
- 34) Βασιλείου Βουλγαρίας πρὸς Πατριάρχην σελ. 179 Α'. μεγάλου.
- 35) Βαρλαάμ περί Καθαρτηρίου καὶ Πάπα σελ. 11 Α'. μικροῦ.
- 36) Βαπτίσεως Ρώσου τινος ἀντίγραφον μαρτυρικοῦ ἀριθ. 20 εἰς ἐλεύθερα φύλλα.
- 37) Βαρλαάμ μοναχοῦ πρὸς 'Αρχιεπίσκοπον Νικόλαον περί Πάπα σελ. 74 Α'. μεγάλου.
- 38) Βέκκου κατὰ, ἔκθεσις ἐκ τοῦ τόμου πίστεως σελ. 77 Α'. μεγάλου.
- 39) Βησσαρίωνος Καρδιναλίου συγγράμματα σελ. 424 Γ'. μεγάλου.
- 40) Βιβλία 'Εκκλησιαστικά (Νεοελληνικῆς φιλολογίας) Βρετοῦ ὑπόθεσις σελ. 387 Β'. μικροῦ.
- 41) Βιβλία Φιλολογικά σελ. 389 Β'. μικροῦ.
- 42) Βιογραφίαι συγγραφέων σελ. 488 Β'. μικροῦ καὶ 725 Δ'. μεγάλου.
- 43) Βλαστάρεως ἐκ τοῦ δευτέρου βιβλίου μέρη κατὰ Λατίνων σελ. 567 Δ'. μεγάλ.
- 44) Βλάχου (βιβλία) Γερασίου ἀριθ. 75 εἰς ἐλεύθερα φύλλα καὶ 62.
- 45) Βόσπορος ἐν Βορυσθένει καὶ ἐν Μόσχᾳ 1810 τί περιέχει σελ. 744 Δ'. τόμου μεγάλου.
- 46) Γαβριήλ Σεβήρου (Φιλαδελφείας) ἀλληλογραφία, τεύχη σελ. 59—266 Α'. μικροῦ καὶ 58 ἐλεύθερα φύλλα.
- 47) Γαβριήλ Σεβήρου (κατὰ Γάσσιον W. Gass) ἀριθ. 74 ἐλεύθερα φύλλα.
- 48) Γαβριήλ Σεβήρου (Φιλαδελφείας) ἀποσπάσματα (misselbanee) καὶ δύο ἐπιστολαί σελ. 635 Α'. μικροῦ.
- 49) Γαβριήλ Καλλονᾶς σελ. 267 Β' μικροῦ.
- 50) Γενναδίου Κωνσταντινουπόλεως ἢ Γρηγορίου ἢ 'Ιγνατίου στίχοι παραινετικοί σελ. 267 Α'. μικροῦ.

ἐκείνοι χρόνοι, καθ' οὓς καὶ κυβερνῶντας καὶ κυβερνούμενοι, ὡς κτήνη παρὰ ἁλιτηρίων Παπῶν ἐνομιζόντο καὶ οὐδεὶς πλέον φόβος ἐκ τῆς Ρώμης περὶ τῆς θρησκείας καὶ τῆς γλώσσης τῆς Ἑλληνικῆς, διότι ἡ ἰσχύς τοῦ ἐναντίον τοῦ λογικοῦ καὶ τῆς ἱστορίας Ἀλανθιάστου ὑπὸ τῶν νέων Φαρισαίων ἀνακηρυχθέντος Πάπα, ἔμεινε μόνον εἰς τὰ ἀνίσχυρα καὶ εὐρωτιῶντα τοῦ ἀφορισμοῦ ὅπλα». («Ὁρθόδοξος Ἑλλάς» ΙΑ—ΙΒ). Εἰς τὴν ἰδίαν σελίδα περὶ τοῦ ἀλαθιῆτου τοῦ Πάπα, ἀποτεινόμενος πρὸς Ἰησοῦντα γράφει : «Ἀνθρωποι, οἵτινες οὔτε τὸν θεὸν φοβοῦνται, οὔτε τοὺς ἀνθρώπους ἐντρέπονται, τὰ πάντα ραδιουργοῦσιν ἀσυστόλως. ὦ ! ἀγαθοὶ Ἰησοῦται, Ἀλάνθαστος ἦτο ὁ ἀγοράματος Πάπας Ζεφυρίνος, ὁ τὴν αἵρεσιν τοῦ Μοντανοῦ ἀποδεξάμενος ; Ἀλάνθαστος ἦν ὁ ἐν κακίᾳ πανοῦργος καὶ ποικίλος πρὸς πλάνην Σαβελλιανὸς Κάλλιστος ; Ἀλάνθαστος ἦν ὁ τοῖς εἰδώλοις θίσας Μαρκελλίνος ; οἱ τὸν Ἀρειανισμόν ἀποδεξάμενοι Φήλιξ Β', καὶ Λιβέριος ; καὶ ὁ τοῦ Πελαγίου καὶ Καίκεστίου ὁμόφρων Ζώσιμος ;... Ἀλάνθαστος ὁ ὑπὸ τῆς ἑκτῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἀναθέματι ὡς αἰρετικὸς καθυποβληθεὶς Ὀνώριος ; Ἀλάνθαστοι οἱ ὑπὸ πορνῶν εἰς τὸν Παπικὸν θρόνον κατὰ τὴν δεκάτην ἑκατονταετηρίδα ἀναβιβαζόμενοι μαχλότατοι καὶ ἐξωλέστατοι Πάπαι, ὧν τὴν ἀσέλγειαν καὶ βδελυρίαν περιγράφων ὁ ἐκθυμὸς τοῦ παπισμοῦ ὑπερασπιστῆς Καρδινάλιος Βιρῶνιος ὀνομάζει αὐτοὺς τερατώδεις, αἰσχροτάτους, ἐξωλεστάτους, πάντῃ πάντοθεν βδελυρωτάτους (Monstruosos, turpissimos, perditissimos, usque quaque foedissimos) ; «Ὅταν γὰρ ἡ βίος ἀπεγνωσμένος καὶ δόγμα τίκεται τοιοῦτον». Ἀλάνθαστος ἦν ὁ ἀντίχριστος Βονιφάτιος Η', ὃς ἔλεγεν ὅτι μωρὸν ἔστι τὸ πιστεῦν εἰς ἕνα τριαδικὸν θεὸν καὶ ὅτι οὐκ ἔστι μέλλουσα ζωή ;» Περὶ τούτων καὶ ἄλλων τινῶν αἰρετικῶν διέλαβεν ἐν τῇ πραγματείᾳ «Περὶ τινῶν αἰρετικῶν Παπῶν τῆς Ρώμης» «ἐν τῇ «Ἡμέρᾳ» Τεργέστης, ἀριθμὸς φύλλου 773.

Τὸν πρόωρον θάνατον τοῦ Ἀνδρονίκου Δημητρακοπούλου ὡς ἐθνικὴν συμφορὰν ἐθεώρησαν οἱ Ἕλληνες τῶν γραμμάτων καὶ τῆς Ὁρθοδόξιας. Τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐθροήνησεν ἡ διανοουμένη Ἑλλάς, ὁ δὲ κράτιστος τότε δημοσιογράφος ἀλλὰ καὶ ἀπαράμιλλος ποιητὴς Ἀλ. Βυζάντιος ἐν τῇ Τεργεσταίᾳ «Ἡμέρᾳ» τῆς 28 Νοεμβρίου 1872, ἐν ἀριθμῷ φύλλου 896, ἔγραψε μετὰ τῶν ἄλλων : «Δὲν ὑπερβάλλομεν λέγοντες ὅτι ὁ Ἀνδρόνικος Δημητρακόπουλος ἦτο τὸ τέλειον πρότυπον τοῦ χριστιανοῦ, τὸ τέλειον πρότυπον ὁρθοδόξου ἱερέως. Ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ συνέβαλλον ἐναμίλλως αἱ σπινιώταται ἀρεταί, ἡ ἀνυπόκριτος εὐσέβεια, ἡ ἀπροσποίητος μετριοφροσύνη, ἡ ἀνεξάντλητος ἐλεημοσύνη, ἡ τρυφερὰ πρὸς τοὺς συγγενεῖς καὶ πρὸς τοὺς φίλους στοργή, ἡ χαλκέντερος φιλοπονία, ὁ εὐγενὴς ὑπὲρ τῶν γραμμάτων ζῆλος, ἡ διάπυρος φιλοπατρία, ἐκδηλωθεῖσα δι' ἄδρων ἀναλόγως θυσιῶν ἐν πάσῃ ἐθνικῇ ἀνάγκῃ πρὸς τὸ ψυχικὸν δὲ τοῦτο κάλλος ἡμιλλὰ τὸ ἱεροπρεπὲς κάλλος τῆς μορφῆς, τὸ προσηγὲς καὶ μειλίχιον τοῦ

ἦθους, τὸ ἐμβριθὲς τῶν σκέψεων καὶ τῶν λόγων». Τὸ πένθος εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν Ταξιαρχῶν τῆς Αἰγιαλείας διὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀνδρονίκου Δημητρακοπούλου ἦτο ἀπερίγραπτον. Τὸ φθινόπωρον τοῦ 1872, ὡς ἂν ἐνέσκηψε συμφορὰ εἰς τὴν Μονήν, ἀπέθανον οἱ δύο τῶν σπουδαιοτέρων Ταξιαρχιῶν ὁ ἀρχιμανδρίτης Ἀνδρόνικος Δημητρακόπουλος καὶ ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἀργολίδος Δανιήλ. Μετὰ παρέλευσιν ὀλίγων ἡμερῶν ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ Ἀνδρονίκου, εἰς τὴν Μονὴν ἤρχισαν αἱ ἐνέργειαι διὰ τὴν μετακόμισιν τῆς βιβλιοθήκης του ἐκ Λειψίας εἰς τὴν Μονήν. Ὁ ῥέκτης καὶ δραστήριος προηγούμενος τῆς μονῆς Ταξιαρχῶν Νικόδημος Νικολαΐδης καὶ ὁ διδάκτωρ τῆς φιλοσοφίας τῶν Πανεπιστημίων Μονάχου καὶ Τυβίγγης τῆς Γερμανίας ἱεροδιάκονος Παφνούτιος Βασιλειάδης ἐνήργησαν καταλλήλως καὶ ἡ βιβλιοθήκη τοῦ Ἀνδρονίκου, ἀποτελουμένη ἐξ ὑπερχιλίων σχεδὸν τόμων σπανιωτάτων ἐκδόσεων καὶ πλείστων παρ' αὐτοῦ ἀντιγράφων ἐκ χειρογράφων, μετεκομίσθη μετὰ παρέλευσιν τριετίας ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ τῶν Ταξιαρχῶν τῆς Αἰγιαλείας.

Τοσοῦτον καὶ τοιοῦτον ἀντίκτυπον εἶχεν ἡ μετακόμισις τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Ἀνδρονίκου Δημητρακοπούλου ἐκ Λειψίας εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν Ταξιαρχῶν εἰς τοὺς λογίους τότε μοναχοὺς, ὥστε ὁ εἰς Γερμανίαν σπουδάσας καὶ ἐπὶ εἰκοσιπενταετίαν διαιτελέσας καθηγητῆς ἱεροδιάκονος Παφνούτιος Βασιλειάδης νὰ γράφῃ εἰς μίαν ἐνδομοναστηριακὴν πραγματείαν ἐπιγραφομένην «Συκοφαντία πονηρὰ καὶ ἀπολογία ἄστοχος» (σελ. 34 καὶ 35): «Ὅτε τελευταῖον τῷ 1875 ἔπαυσέ με ἀπὸ τοῦ Βαρβακείου Λυκείου ὁ Κ. Ράλλης, μὲ προσεκάλεσεν ἀμέσως εἰς τὸ Ὑπουργεῖον καὶ εἶπε μοι νὰ δεχθῶ τὴν θέσιν τοῦ διευθυντοῦ τῆς ἐν Τριπόλει Ἱερατικῆς Σχολῆς, θέσιν μᾶλλον ἐμοὶ ἐμπρέπουσαν. Ἀλλ' ἐγὼ ἀνυπόμονος ἰδεῖν τὴν βιβλιοθήκην καὶ τὰ χειρόγραφα τοῦ μακαρίτου Ἀνδρονίκου, εἰς τὴν ἀποστολὴν τῶν ὁποίων ἐν τῇ Μονῇ ἐνήργησε μὲν ὁ προηγούμενος Νικόδημος τὸ πλείστον, συνειτέλεσα ὅμως αὐτῷ καὶ γὰρ κατὰ τι, προϋτίμησα νὰ μεταβῶ εἰς τὴν Μονήν, ἔχων μάλιστα κατὰ νοῦν νὰ παρακινήσω εἰς τοῦτο καὶ ἄλλους ἐκ τῶν ἐν τῷ κόσμῳ ἡδὴ πολλῶν συμμοναστῶν. Μετέβην εἰς τὴν Μονήν, εἶδον τὴν βιβλιοθήκην, τὰ χειρόγραφα· ἐξαίρετα πάντα· ἀνέλαβον τῇ προτάσει τοῦ ἡγουμενοσυμβουλίου καὶ τὴν διδασκαλίαν τῶν δοκίμων. Παρὰ τοῦ Παφνουτίου Βασιλειάδου ἐγένετο τότε ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Μονῆς Ταξιαρχῶν ἡ ταξινόμησις μόνον τῶν συγγραμμάτων, ἡ ἀρίθμωσις καὶ καταγραφή αὐτῶν. Τὰ χειρόγραφα οὕτε κατεγράφησαν, οὐδ' ἐσελιδόγραφήθησαν. Ἀφ' οὗτου μάλιστα ἀπεμακρύνθη τῆς βιβλιοθήκης ὁ Παφνούτιος Βασιλειάδης, διορισθεὶς καθηγητῆς εἰς τὸ Γυμνάσιον Αἰγίου, ἀνελάβανον διαδοχικῶς μοναχοὶ ὀριζόμενοι παρὰ τοῦ ἡγουμενοσυμβουλίου μᾶλλον αὐστηροὶ κλειδοκράτορες τῆς βιβλιοθήκης παρὰ ταξινόμοι καὶ ἐπιμεληταὶ αὐτῆς. Ὅσα βιβλία ἐγκατέλειπον οἱ ἀποθνήσκοντες μοναχοὶ, ἐτίθεντο κατὰ τύχην ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ, ὅπου ὑπῆρχε χώρος. Τὰ χειρόγραφα παρεμερίζοντο

διὰ τὰ δημιουργήται χρόρος διὰ τὰ συγγράμματα οὕτως, ὥστε τὰ χειρόγραφα νὰ συναναμιχθῶσιν οὐ μόνον κατὰ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ περιεχομένου ἀλλὰ καὶ κατὰ φύλλα, τῶν ὁποίων αἱ σελίδες δὲν εἶχον ἀριθμούς. Ἀρχομένου τοῦ ἔτους 1937, ἤρχισα νὰ γράφω τὴν ἱστορίαν τῆς ἱερᾶς Μονῆς Ταξιαρχῶν καὶ εὐρέθην εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ἀναδιφῶ τὰ χειρόγραφα τῆς βιβλιοθήκης τῆς Μονῆς, ὁπότε μετὰ πολλῶν κόπων, κατὰ τὸ μέτρον τοῦ ἀνθρώπινως δυνατοῦ τῶν ἀσθενῶν μου δυνάμεων, ἔκαμα διαχωρισμὸν τῶν χειρογράφων τοῦ ἀειμνήστου Ἀνδρονίκου Δημητρακοπούλου, τῶν συγγραμμάτων του καὶ τῶν ἀντιγράφων τῶν ὑπ' αὐτοῦ γενομένων ἐκ χειρογράφων βιβλιοθηκῶν ἀπὸ χειρόγραφα ἄλλων συγγραφέων. Ἐγραψα τότε ἐν τῇ «Θρησκευτικῇ καὶ Χριστιανικῇ Ἐγκυκλοπαιδείᾳ» ἐν ὁλίγοις περὶ τοῦ Ἀνδρονίκου Δημητρακοπούλου, (εἰς τόμον Β' σελίδας 1209 καὶ 1210). Χειρόγραφα καὶ συγγράμματα τοῦ Δημητρακοπούλου σώζονται ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Μονῆς : «Bonaventurae vulianii vengio Latina Nicolai Methonensis lommnitiationis in Zustitutionem Platoniam Proili Platonii», ἐκ σελίδων 126 μεγάλου σχήματος. Καὶ «Περὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ τῶν συγγραμμάτων αὐτῶν ἀπὸ τῶν ἀποστολικῶν χρόνων μέχρι τῆς ΙΘ' ἑκατονταετηρίδος» ἐκ σελίδων 344 μεγάλου σχήματος. Τὰ ἐκ διαφόρων βιβλιοθηκῶν ἀντιγραφέντα κείμενα χειρογράφων καὶ σπανίων βιβλίων εὗρον ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς ἱερᾶς Μονῆς Ταξιαρχῶν μετὰ καταλόγων, χειρογράφων καὶ βιβλίων ὑπαρχόντων ἐν διαφόροις βιβλιοθήκαις καὶ μετὰ κοπιώδη ἐργασίαν πολλῶν μηνῶν, συνεκέντρωσα εἰς ἑξ ὀγκῶδεις τόμους καὶ βιβλιοδέσας ἐταξιόνησα αὐτά. Ἐμπεριέχονται δὲ ἐν τοῖς ἑξ τόμοις καὶ ἐν 77 ἡριθμημέναις ὑποθέσεσι εἰς διεσκορπισμένα φύλλα, τὰ ἑξῆς, κατ' ἀλφαβητικὴν ἰάξιν, ἀντίγραφα ἐκ χειρογράφων :

- 1) Ἀγίου ὄρους περιγραφή, εἰς σελίδα 593 τοῦ Δ'. τόμου μεγάλου σχήματος.
- 2) Ἀγνώστου συγγραφέως χειρόγραφα βιβλιοθήκης Matthai σελ. 531 Δ'. τόμοι, μεγάλου σχήματος.
- 3) Ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὰ μετὰ σελ. 477 Β'. τόμ. μικροῦ σχήμ.
- 4) Ἀλεξάνδρου Χάνδακος Κρήτης (Georgi Alexandrii Romee professoris) 2 εἰς ἐλεύθερα φύλλα.
- 5) Ἀλεξανδρείας Πατριάρχαι ἀπὸ Χριστοῦ σελ. 639 Β' μικροῦ σχήματος.
- 6) Ἀλεξάνδρου τοῦ ἐκ Τυρνάβου Διήγησις περὶ Μακαρίου Πατμίου σελ. 1 Β'. μεγάλου σχήματος.
- 7) Αἰμιλιανοῦ Πατριάρχου Ἀντιοχείας ἐπίγραμμα σελ. 426 Γ'. μεγάλου σχήμ.
- 8) Ἀκροπολίτου Γεωργίου κατὰ βλασφημίας Ἰταλῶν σ. 463 Γ'. μεγάλου σχήμ.
- 9) Ἀλλότιος σελ. 42 καὶ 48 εἰς ἐλεύθερα φύλλα.
- 10) Ἀντιοχείας ἐπιστολὴ πρὸς τὸν μακαριώτατον Πάπαν Ρώμης σ. 1 Α'. μικροῦ καὶ 205 Β'. μικροῦ.
- 11) Ἀντιοχείας Πατριάρχαι ἀπὸ Χριστοῦ σελ. 640 Β'. μικροῦ καὶ 49 Α'. μεγάλου καὶ 474 Γ'. μεγάλου.
- 12) Ἀνδρέας Ἰδρωμένος σελ. 233 Α'. μεγάλου.
- 13) Ἀνατολίου ἐπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως ἐπιστολὴ πρὸς Πάπαν Λέοντα σελ. 136 Γ'. μεγάλου.

- 14) Ἀντωνίου τοῦ Λαρίσης ἐγκώμιον εἰς ἅγιον Οἰκουμένιον σ. 592 Γ'. μεγάλου.
- 15) Ἀθανασίου πρῶην Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας περὶ Πατριαρχῶν σελ. 341 Β'. μεγάλου.
- 16) Ἀθανασίου Βαρούχα ἐξηγήσεις ψαλτηρίου σελ. 349 Β'. μεγάλου.
- 17) Ἀθανασίου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως ἐπιστολαὶ σελ. 5—16 Α'. μεγάλου.
- 18) Ἀνδρονίκου Καματηροῦ προσήμια σελ. 158 Α'. μεγάλου.
- 19) Ἀρσενίου Ἱερομονάχου πρὸς Γ. Φ. περὶ Λουκάρως καὶ Κυρίλλου ἐκ Βερροίας σελ. 3 Α'. μικροῦ.
- 20) Ἀρσενίου Μονεμβασίας ἐκ χειρογράφου Βιέννης σελ. 483 Β'. μικροῦ καὶ σ. 644 Α'. μικροῦ.
- 21) Ἀωνύμου τεμάχιον σελ. 255 Β'. μεγάλου.
- 22) Ἀωνύμου ἀναλογίαι τῶν ἀπειλουμένων κολάσεων πρὸς ἁμαρτήματα 229 Β'. μεγάλου.
- 23) Ἀπολωνίαν εὕρισκομένοις Χριστιανοῖς, Ρώσσοις καὶ Ἑλλήσι σ. 303 Β'. μικρ.
- 24) Ἀπολογία Ἀρχιερέων καθηγουμένων καὶ πνευματικῶν Κωνσταντινουπόλεως πρὸς βασιλέα 73 ἐλεύθερα φύλλα.
- 25) Ἀσπιώτῃ Ἰωάννου διὰ τὰ νεκρῶν σώματα Λόγος Ε'. σελ. 279 Β'. μικροῦ.
- 26) Κατὰ τῆς ἀρχῆς τοῦ Πάπα σελ. 379 Γ'. μεγάλου.
- 27) Ἀσωπίου Κων. ἀποσπάσματα σελ. 317 Γ'. μεγάλου.
- 28) Περὶ Ἀθῶνος (ἀπόσπασμα Ν. Γρηγορίου λόγος 18') σελ. 429 Γ'. μεγάλου.
- 29) Ἀρέθα Καισαρείας συγγράμματα σελ. 493 Γ'. μεγάλου.
- 30) Ἀποστολικῶν διατάξεων μέρος σελ. 525 τομ. Δ' μεγάλου σχήματος.
- 31) Ἀπόσπασμα ἐξ Ἀττικοῦ ἡμερολογίου ἀριθμ. 17 εἰς ἐλεύθερα φύλλα.
- 32) Βασιλείου Θεσσαλονίκης διάλεξις μετὰ τινος Λατίνου σελ. 70 Β'. μικροῦ καὶ 123 Γ'. μεγάλου.
- 33) Βασιλείου Κερκύρας πρὸς Πάπαν Ρώμης σελ. 69 Α'. μεγάλου καὶ 173 Γ'. μεγάλου.
- 34) Βασιλείου Βουλγαρίας πρὸς Πατριάρχην σελ. 179 Α'. μεγάλου.
- 35) Βαρλαάμ περὶ Καθαρτηρίου καὶ Πάπα σελ. 11 Α'. μικροῦ.
- 36) Βαπτίσεως Ρώσου τινος ἀντίγραφον μαρτυρικοῦ ἀριθ. 20 εἰς ἐλεύθερα φύλλα.
- 37) Βαρλαάμ μοναχοῦ πρὸς Ἀρχιεπίσκοπον Νικόλαον περὶ Πάπα σελ. 74 Α'. μεγάλου.
- 38) Βέκκου κατὰ, ἐκθεσις ἐκ τοῦ τόμου πίστεως σελ. 77 Α'. μεγάλου.
- 39) Βησσαρίωνος Καρδινάλιου συγγράμματα σελ. 424 Γ'. μεγάλου.
- 40) Βιβλία Ἑκκλησιαστικά (Νεοελληνικῆς φιλολογίας) Βρετοῦ ὑπόθεσις σελ. 387 Β'. μικροῦ.
- 41) Βιβλία Φιλολογικά σελ. 399 Β'. μικροῦ.
- 42) Βιογραφίαι συγγραφέων σελ. 488 Β'. μικροῦ καὶ 725 Δ'. μεγάλου.
- 43) Βλαστάρως ἐκ τοῦ δευτέρου βιβλίου μέρη κατὰ Λατίνων σελ. 567 Δ'. μεγάλου.
- 44) Βλάχου (βιβλία) Γερασίου ἀριθ. 75 εἰς ἐλεύθερα φύλλα καὶ 62.
- 45) Βόσπορος ἐν Βορυσθένει καὶ ἐν Μόσχᾳ 1810 τί περιέχει σελ. 744 Δ'. τόμου μεγάλου.
- 46) Γαβριὴλ Σεβήρου (Φιλαδελφείας) ἀλληλογραφία, τεύχη σελ. 59—266 Α'. μικροῦ καὶ 58 ἐλεύθερα φύλλα.
- 47) Γαβριὴλ Σεβήρου (κατὰ Γάσιον W. Gass) ἀριθ. 74 ἐλεύθερα φύλλα.
- 48) Γαβριὴλ Σεβήρου (Φιλαδελφείας) ἀποσπάσματα (misselbanea) καὶ δύο ἐπιστολαὶ σελ. 635 Α'. μικροῦ.
- 49) Γαβριὴλ Καλλονᾶς σελ. 267 Β' μικροῦ.
- 50) Γενναδίου Κωνσταντινουπόλεως ἢ Γρηγορίου ἢ Ἰγνατίου στίχοι παραινετικοὶ σελ. 267 Α'. μικροῦ.

- 51) Γεννάδιος τῷ μεγάλῳ Δουκί σελ. 143 Α'. μεγάλου.
- 52) Γεννάδιος Σχολάριος τῷ Μητροπολίτῃ Μηδείας Θεοφάνει σελ. 125 Α'. μεγ.
- 53) Γεννάδιος ἐπὶ τῇ ἀλόγῳ καινοτομίᾳ σελ. 145 Α'. μεγάλου καὶ 25 Δ'. μεγάλου.
- 54) Γεννάδιος ἕξ μῆνας πρὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Κων)λεως σελ. 150 Α'. μεγάλου.
- 55) Γεννάδιος Βουλγαρίας τί πραγματεύεται (περὶ Υἱοῦ καὶ ἀζύμων) σελ. 129 Γ'. μεγάλου.
- 56) Γερμανοῦ Ζαχαρίου ἐπίγραμμα εἰς κατήχησίν του σελ. 714 Δ'. τόμου μεγάλου καὶ ἀριθ. 60 ἐλεύθερα φύλλα.
- 57) Γερμανικαὶ πραγματεῖαι σελ. 555 Β'. μικροῦ.
- 58) Γερμανοῦ Πατριάρχου ὁμολογία ἀληθοῦς πίστεως σελ. 71 Α'. μεγάλου καὶ 182 Γ'. μεγάλου.
- 59) Γερμανοῦ Πατριάρχου Κων)πόλεως καὶ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου κατὰ Πάπα σελ. 101 Α'. μεγάλου.
- 60) Γερμανοῦ Πατριάρχου Κων)πόλεως κατὰ Νεοφύτου σελ. 113 Α'. μεγάλου.
- 61) Γερμανοῦ Πατριάρχου Κων)πόλεως ἐπιστολὴ δευτέρα πρὸς Κυπρίους σελ. 117 Α'. μεγάλου.
- 62) Γερμανοῦ Πατριάρχου πρὸς Βασιλείον Βουλγαρίας σελ. 178 Α'. μεγάλου.
- 63) Γεώργιος Σχολάριος τῷ βασιλεῖ Τραπεζοῦντος Ἰωάννῃ σελ. 121 Α'. μεγάλου.
- 64) Γεωργίου Σχολαρίου δογματικὸν ἰδεόμενον σελ. 207 Γ' μεγάλου.
- 65) Γεώργιος Σχολάριος πληροφοροῦμενος παρὰ τοῦ Ἐφέσου σελ. 319 καὶ 323 Α'. μικροῦ.
- 66) Γεωργίου Σχολαρίου σημείωμα κατὰ Βέκου σελ. 307 Α'. μικροῦ.
- 67) Γεωργίου Γεμιστοῦ διὰ τὸ Λατινικὸν δόγμα 275 Α'. μικροῦ.
- 68) Γεωργίου Κορεσίου τοῦ Χίου διάλεξις μετὰ τινος τῶν Φράγγων σελ. 287 Α'. μικροῦ.
- 69) Γεωργίου Αἰτωλοῦ ῥῆμα εἰς Ἀνδρόνικον -Μιχαὴλ Κατακουζηνὸν σελ. 153 Α'. μεγάλου.
- 70) Γεωργίου Σκυλίτζῃ πρωτοκουπαλάτου ἱαμβικοὶ στίχοι 157 Α'. μεγάλου καὶ 160 Α'. μεγάλου.
- 71) Γορδίου Ἀναστασίου βιβλίον κατὰ Μωάμεθ καὶ Λατίνων ἀριθ. 43 εἰς ἐλεύθερα φύλλα.
- 72) Γρηγορίου Πατριάρχου τοῦ Κυπρίου ἀπολογία σελ. 90 Α'. μεγάλου.
- 73) Γρηγορίου Πατριάρχου τοῦ Κυπρίου (πιττάκιον) σελ. 89 Α'. μεγάλου
- 74) Γρηγορίου » » » ὁμολογία » 86 Α'. μεγάλου.
- 75) Γρηγορίου » » » ἔκθεσις τόμου κατὰ Βέκκου σελ. 77 Α'. μεγάλου.
- 77) Γρηγορίου » » » ἐπιστολαὶ 72 εἰς Μελιτινιώτην καὶ ἄλλους 481 Γ'. μεγάλου.
- 78) Γρηγορίου Παλαμᾶ ἐπὶ Λατίνων συντομίαν 352 Α'. μικροῦ.
- 79) Γρηγορίου Πατριάρχου Κυπρίου Λόγος περὶ Ἀγίου Πνεύματος 360 Α'. μικρ.
- 80) Γρηγορίου Παλαμᾶ ἐπιστολαὶ εἰς μοναχοὺς Διονύσιον καὶ Γρηγόριον 161 καὶ 170 Α'. μεγάλου.
- 81) Γρηγορίου Παλαμᾶ ἐπιστολαὶ πρὸς μοναχοὺς Δαμιανὸν σ. 451 Γ'. μεγάλου.
- 81α) Τοῦ αὐτοῦ Ὁμολογία Ὁρθοδόξου πίστεως ἐκτεθεῖσα σελ. 328 Α'. μικροῦ.
- 82) Γρηγορίου Θεσσαλονίκης συγγράμματα ἐν τῇ Μονῇ Ἰβήρων 569 Δ' μεγάλου.
- 83) Δάμασος Πάπας πρὸς ἐπίσκοπον Παυλῖνον ἐκ πρώτου βιβλίου Μαργουνίου 69 Β'. μεγάλου.
- 84) Δαμαδοῦ Βικεντίου ὀρθόδοξος δογματικὴ 699 Δ'. μεγάλου.
- 85) Δανὴλ Πατμίου στίχοι ἱαμβικοὶ χρηστοθεΐας 408 Α'. μικροῦ.

- 86) Διήγησις περί τῶν ἀναιρεθέντων ἐν ᾿Αγίῳ ὄρει παρὰ τοῦ Λατινόφρονος Μιχαήλ 186 Γ'. μεγάλου.
- 87) Δημητρίου Βουλγαρίας Χωματιανοῦ πρὸς Πατριάρχην Γερμανὸν σ. 177 Α'. μεγάλου.
- 88) Δημητρίου Βουλγαρίας ἐρμηνεία εἰς γραφικὰ ρητὰ σελ. 189 Α'. μεγάλου.
- 89) Διονυσίου Κατηλιανοῦ ἐπισκόπου Κυθήρων σελ. 638 Α'. μικροῦ.
- 90) Δοσιθέου Ἱεροσ. ἐκ τοῦ τόμου τῆς ᾿Αγάπης ὁμολογία πίστεως 239 Β'. μικροῦ
- 91) Δοσιθέου » κατὰ βλασφημίας Ἰωάννου Καρυοφύλλου 432 Α'. »
- 92) Δοσιθέου » περί τοῦ Μάρκου Ἐφέσου (ἐκ προλόγου ᾿Αγάπῃ) σελ. 310 Α' μικροῦ.
- 93) Δοσιθέου » ἐκ τῆς Δωδεκαβίβλου παραγράφου Ε'. 49 Δ'. μεγάλου.
- 94) Δοσιθέου » χειρόγραφον ἐν βιβλιοθήκῃ Μόσχας περιέχον συγγράμμα. αὐτοῦ Πηγᾶ σελ. 581 Γ'. μεγάλου.
- 95) Δοσιθέου » ἐξ ἐπιστολῆς πρὸς Πατριάρχην Κων)λεως Διονύσιον (εἰς τόμον καταλλαγῆς) σελ. 209 Δ'. μεγάλου.
- 96) Δουζᾶς Γεώργιος δ' ἐκδῶσας τὰ τοῦ Πηγᾶ ἀριθ. 67 εἰς ἐλεύθερα φύλλα.
- 97) Δωροθέου Βουλισμᾶ ἐπιστολὴ πρὸς τὸν πατέρα του Νικόλαον σ. 549 Γ'. μεγ.
- 98) Δωροθέου ἀνταποκρίσεις εἰς ἀπολογίαν Χριστοφόρου σ. 559 Γ'. μεγάλου.
- 99) Ἐγγραφον Συνοδικὸν ἑλληπῆς σελ. 161 Δ'. μεγάλου.
- 100) Ἐγγραφα » μὲ ὑπογράφας σελ. 167 καὶ 169 Δ'. μεγάλου.
- 101) Ἐμμανουήλ κτλ. τρόπος παιγνιδίου καὶ ἐν ποίημα ἀριθ. 29 εἰς ἐλεύθερα φύλ.
- 102) Ἐμμανουήλ Μαργουνίου τοῦ Κρητὸς εἰς Δανήλον Φουρλᾶνον ἐπίγραμμα σελ. 713 Δ'. τόμου.
- 103) Ἐπιγράμματα ἀριθ. 41 εἰς ἐλεύθερα φύλλα.
- 104) Ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Βυζάντιον ἀριθ. 39 εἰς ἐλεύθερα φύλλα.
- 105) Ἐπιστολὴ ὑποβληθεῖσα πρὸς βασιλέα μὲ τὴν ἀποστολὴν βιβλίου ἀριθ. 35 εἰς ἐλεύθερα φύλλα.
- 106) Ἐπιστολὴ πρὸς ἐπίσκοπον ἐν σχεδίῳ καὶ κατάλογος βιβλίων ἀριθ. 31 εἰς ἐλεύθερα φύλλα.
- 107) Ἐπιστολὴ Βρετοῦ ἀριθ. 30 εἰς ἐλεύθερα φύλλα.
- 108) Ἐπιστολὴ Ρώσου Ἀρχιμανδρίτου πρὸς Ἀνδρόνικον 25-5-1865 ἀριθ. 30 εἰς ἐλεύθερα φύλλα.
- 109) Ἐπιστολὴ δι' ἧς ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἀποκρούει τὸ μεταθετὸν Ἀρχιερέων ἀριθ. 34 εἰς ἐλεύθερα φύλλα.
- 110) Ἐπιστολὴ Λιβεροπούλου μὲ καταλογὸν βιβλίων ἀριθ. 33 εἰς ἐλεύθερα φύλλα.
- 111) Ἐπιστολὴ πρὸς ἐφορείαν βιβλιοθήκης τῆς Μόσχας ἀριθ. 38 εἰς ἐλεύθ. φύλλα.
- 112) Ἐπιστολαὶ σωζόμεναι σελίδες 433—438 Α'. μεγάλου καὶ 441 Α'. μεγάλου.
- 113) Ἐπιστολὴ πρὸς ἐφημερίδα Μέριμναν ἀναιρετικὴ διαβολῆς ὑπὸ Παΐσιου Μαργέλου σελ. 721 Δ' μεγάλου.
- 114) Ἐπιτάφιος ἐπιγραφή εἰς Κρομμύδην σελ. 177 Δ'. μεγάλου.
- 115) Ἐπιφανίου Κω)πόλεως (Ἰωας) περί χωρισμοῦ τῶν Λατίνων σελ. 53 Α'. μεγάλ.
- 116) Ἐρμηνεία συμβολικῶν γραμμάτων σελ. 551 Β'. μικροῦ.
- 117) Περί εἰκόνων σελ. 515 Γ'. μεγάλου.
- 118) Εὐθυμίου Μοναχοῦ ἡμίφυλλον περί Φουνδογιατῶν ἀριθ. 61 εἰς ἐλεύθ. φύλ.
- 119) Εὐαγγελικὴ Σάλπιγξ τοῦ ἔτους 1754 σελ. 428 Γ'. μεγάλου.
- 120) Εὐγενίου Βουλγάρως πρὸς ἱεροδιάκονον Νεόφυτον σελ. 441 Γ'. μεγάλου.
- 121) Πρὸς Εὐγένιον Βούλγαριν ἀπαντήσεις ἱεροδιακόνου Νεοφύτου σελ. 443 Γ'. μεγάλου.
- 122) Εὐγενίου Βουλγάρως μαθηταὶ ἐν ᾿Αθωνισδί σελ. 25 Α'. μεγάλου.

- 123) Εὐδοκίας βασιλίδος περί Ἁγίου Κυπριανοῦ στίχοι σελ. 383 Α'. μεγάλου καὶ ἀριθ. 65, φύλλα.
- 124) Εὐδαιμονιάδης Ἰωάννης σελ. 485 Β'. μικροῦ.
- 125) Εὐστρατίου Ἀργέντου Χίου περί ψευδοῦς ἀψευδίας Πάπα σελ. 480 Α'. μικροῦ.
- 126) Εὐστρατίου Ἀργέντου Χίου συνταγμάτων περί καθαρτηρίου πυρὸς σελ. 440 Α'. μικροῦ.
- 127) Εὐστρατίου Νικαίας λόγος περί Ἁγίου Πνεύματος σελ. 508 Γ'. μεγάλου.
- 128) Ἐφέσου Μελέτιος ἀριθ. 25 εἰς ἐλεύθερα φύλλα.
- 129) Εὐφραίμιος βιογραφῶν Θεοδώραν κ.λ.π. ἐμμέτρως σελ. 346 Γ'. μεγάλου.
- 130) Ἐφραίμ Ἱεροσολύμων μαθητοῦ Μακαρίου σελ. 743 Δ'. μεγάλου.
- 131) Ζαβεΐρα (σημείωμα περί αὐτοῦ) ἀριθ. 12 εἰς ἐλεύθερα φύλλα.
- 132) Περὶ Ζαβεΐρα Γεωργίου ἐπιστολὴ Ἀνδρονίκου πρὸς τὴν Ἡμέραν σελ. 563 Δ'. μεγάλου.
- 133) Ζαχαρίου ἱερέως Κρητὸς ἀπαντήσεις εἰς Καρδινάλιον Κλαύδιον σελ. 468 Γ'. μεγάλου.
- 134) Ζαχαρίου Μυτιλήνης κατὰ παραλογιζομένου Μανιχαίου σελ. 129 Γ' μεγάλου.
- 135) Ζαχαρίου ἔτι περί τῶν αὐτῶν (τοῦ Νικηφόρου Βλεμίδου) σελ. 115 Γ'. μεγάλ.
- 137) Ἡσαΐα τῷ Μοναχῷ Λόγος Θεὸς περί παραδείσου σελ. 646 Α'. μικροῦ.
- 138) Theodosii Meliteni (Chronographia) σελ. 197 Α'. μεγάλου.
- 139) Theophanes IV (Θεοφάνης) δύο φύλλα σελ. 504 Α'. μικροῦ.
- 140) Θεοφάνους Μανοβίλου πρὸς βασιλέα Ἰωάννην κατὰ Φλωρεντιανῆς συνόδου σελ. 124 Γ'. μεγάλου.
- 131) Θεοδώρου Κουροπαλάτου περί ἀζύμων καὶ περί Ἁγίου Πνεύματος Λόγοι σελ. 217 Α'. μεγάλου, σελ. 57 καὶ 139 Δ'. μεγάλου.
- 142) Θεοδώρου Ρέντου Ματθαίῳ τῷ σοφῷ σελ. 346 Β'. μεγάλου.
- 143) Θεοδώρου Ὑγκανοῦ Προδρόμου ἀριθ. 51 εἰς ἐλεύθερα φύλλα.
- 144) Ἰακώβου Οἰκουμ. Πατριάρχου ἐπιτίμιον μέσῳ ἐπισκόπου Ρηθύμνης δι' ὑπόθεσιν διαζυγίου ἀριθ. 13 εἰς ἐλεύθερα φύλλα.
- 145) Ἱερεμίου Κωνσταντινουπ. ἐγκύκλιος σελ. 347 Β'. μεγάλου.
- 146) Ἱερεμίου Πατριάρχου, σύμπραξις μετὰ τοῦ Μαργουνίου ἀριθ. 53 εἰς ἐλεύθερα φύλλα.
- 147) Ἱερεμίου Κωνσταντινουπόλεως ἐπιστολὴ τοῖς τῶν Ἑνετῶν ἀρίστοις σελ. 600 Α'. μικροῦ.
- 148) Εἰς τὸν Ἰεζεκεὴλ σημασία (ἀποδιδόμενον εἰς Γρηγόριον Θεολόγον) σελ. 359 Α'. μικροῦ.
- 149) Ἱεροθέου Ἱερομονάχου κατὰ συκοφαντούντων Λατινοφρόνων σελ. 348 Β'. μεγάλου.
- 150) Ἰωάννου Ἀντιοχείας λόγος περί Ἀζύμων, πρὸ τοῦ Ἀνδριανουπόλεως σελ. 257 Α'. μεγάλου σελ. 79 καὶ 97 Δ'. μεγάλου.
- 151) Ἰωάννου Ἀντιοχείας λόγος πῶς ἴσχυσε καθ' ἡμῶν ὁ Λατίνος σελ. 112 Δ'. μεγάλου.
- 152) Ἰωάννου Ἐφέσου λόγος σελ. 473 Γ'. μεγάλου.
- 153) Ἰωάννου Κλαυδιουπόλεως περί ἀζύμων σελ. 200 Γ'. μεγάλου.
- 154) Ἰωάννου Εὐγενικοῦ νομοφύλακος ἀκολουθία εἰς Μάρκον Ἐφέσου σελ. 205 Β'. μεγάλου, 319 καὶ 325 Δ'. μεγάλου.
- 155) Ἰωάννου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Καλέκα Κυριακὴ πρὸ τῆς ὕψωσης σελ. 269 Α'. μεγάλου.
- 156) Ἰωάννου Ξιφιλίνου λόγος εἰς Κυριακὴν τῆς Σταυροπροσκυνήσεως σελ. 273 Α'. μεγάλου.

- 157) Ἰωάννου Ρωσσίας ἐπιστολὴ πρὸς Κλήμεντα Πάπαν σελ. 293 Α'. μεγάλου καὶ 488 Γ'. μεγάλου.
- 158) Ἰωσήφ Γαλλοῦ ἡγουμένου περὶ Πατριαρχῶν σελ. 205 Α'. μεγάλου.
- 159) Ἰωσήφ Πατριαρχοῦ ὁμολογία σελ. 226 Β'. μεγάλου.
- 160) Ἰωσήφ Πατριάρχου ἀπολογία τοῖς βασιλεῦσι Μιχαὴλ καὶ Θεοδώρας σελ. 297 Α' μεγάλου.
- 161) Ἰωσήφ Μεθώνης καὶ Μάρκος Ἐφέσου ἀριθ. 56 εἰς ἐλεύθερα φύλλα.
- 162) Κατάλογος βιβλίων πωλουμένων ἐν δημοπρασίαις σελ. 407 Β'. μικροῦ.
- 163) Κατάλογος χειρογράφων εἰς βιβλιοθήκην Ἑσκουριῦλης σελ. 193 Α'. μεγάλου
- 164) Κατάλογος Ὁρθοδόξων Ἑρμηνέων τῆς Ὁθωμανικῆς βασιλείας ἀριθ. 76 εἰς ἐλεύθερα φύλλα.
- 165) Κατάλογος βιβλίων Θεοδώρου Ὑρκανοῦ τοῦ Προδρόμου ἀριθ. 51 εἰς ἐλεύθερα φύλλα.
- 166) Κατάλογος βιβλίων Πατριάρχου Ἱερεμίου ἀριθ. 23 καὶ 52 εἰς ἐλεύθερα φύλλα.
- 167) Κατάλογος » βιβλιοθήκης Μονῆς Ἀγίου Διονυσίου σελ. 735 Δ'. μεγ.
- 168) Κατάλογος » » » Σιμωνος Πέτρας σελ. 591 Δ'. μεγάλ.
- 169) » » » » Ἰβήρων σελ. 571 Δ'. μεγάλου.
- 170) » » » » Γρηγορίου σελ. 589 Δ' μεγάλου
- 171) » » » » Ξηροποτάμου σελ. 733 Δ'. »
- 172) » » » » Ἀγ. Μ. Ἱρκου—Βενετίας σ. 438 Β' μικρ.
- 173) Κατάλογος Ἑλληνικῶν χειρογράφων ἐν Βιβλιοθήκῃ Μόσχας σελ. 443 καὶ 458 Β'. μικροῦ.
- 174) Κατάλογος Ἑλληνικῶν χειρογράφων σελ. 340, 343, 367, καὶ 371 Β'. μικροῦ
- 175) Κατάλογος ἐξ ἀντιγραφῆς βιβλιοθήκης τῆς Σχολῆς σελ. 535 Δ'. μεγάλου.
- 176) Κατάλογος βιβλίων τῆς Μονῆς Βατοπεδίου σελ. 608 Γ' μεγάλου.
- 177) Κατάλογος βιβλίων τῆς Μονῆς Κουτλουμουσίου σελ. 590 Γ' μεγάλου.
- 178) Κατάλογος βιβλίων τῆς Μονῆς Λαύρας σελ. 427 Α' μεγάλου.
- 179) Κατάλογος βιβλίων Χιλκῆς σελ. 763 Δ' μεγάλου.
- 180) Κατάλογος βιβλίων σελ. 33, 213 Α' μεγάλου καὶ 540 Α' μικροῦ καὶ 317 Β' μικροῦ.
- 181) Κατάλογος βιβλίων σελ. 746, 749 καὶ 753 Δ'. μεγάλου καὶ ἀριθ. 1, 5, 6, 7, 8, 15, 16, 18, καὶ 40 ἐλεύθερα φύλλα.
- 182) Κατάλογος βιβλίων καὶ βιογραφίαι συγγραφέων σελ. 559—574 Γ'. μεγάλου
- 183) Κατάλογος βιβλίων βιβλιοθήκης Βιέννης σελ. 519—537 Β'. μικροῦ.
- 184) Κατάλογος βιβλίων βιβλιοθήκης Παρισίων σελ. 538—543 Β'. μικροῦ.
- 185) » χειρογράφων Σχολῆς Γένους ἀριθ. 14 εἰς φύλλα ἐλεύθερα.
- 186) » » ἀριθ. 3, 4, 9, 19, 21 καὶ 28 εἰς ἐλεύθερα φύλλα.
- 187) » » βιβλιοθήκης Μονῆς Λαύρας τοῦ Θεοφύρου Σάββα σελ. 543 καὶ 639 Δ'. μεγάλου.
- 188) Κατάλογος χειρογράφων θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης σελ. 307 Γ'. μεγάλου.
- 189) » » βιβλιοθήκης Παρισίων σελ. 317 Γ'. μεγάλου.
- 190) Catalogus Bibliothecae Mediceae κλπ. σελ. 451 Β'. μικροῦ.
- 191) Κατάλογος Πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως σελ. 395 καὶ 401 Α'. μεγάλου.
- 192) Κατάλογος Ποιμεναρχῶν Κωνσταντινουπόλεως ἐμμέτρως σελ. 337 Γ'. μεγάλ.
- 193) Κατάλογος Αὐτοκρατόρων Κωνσταντινουπόλεως σελ. 404 Α'. μεγάλου.
- 194) Κατάλογος τῶν κατὰ Λατίνων γραψάντων σελ. 208 Γ'. μεγάλου καὶ 558, 577, 601 Ἰδίου καὶ 703 Δ'.
- 195) Καβάσιλα Νεῖλου σημασία εἰς ὄραβιν Ἰεζεκιήλ καὶ ἔμμετρον ἐπιτάφιον σελ. 484 Γ'. μεγάλου.

- 196) Καμαρέως Νικολάου "Εσοπτρον θεολογικῆς ἐκφαντορίας σ. 589 Γ'. μεγάλ.
- 197) Καλλίνικος ἐπίσκοπος Πολιανῆς σελ. 188 Β'. μικροῦ.
- 198) Καλλίστου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως ὁμιλίαν εἰς "Υψωσιν τιμίου Σταυροῦ σελ. 357 Α'. μεγάλου.
- 199) Καλλίστου ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Θεσσαλονίκης Ἑμμανουὴλ τὸν δαισούπατον σελ. 597 Δ' μεγάλου.
- 200) Καυσοκαλυβίτου Προλεγόμενα εἰς τὴν Ὁρθόδοξον ὁμολογίαν σ. 605 Δ'. μεγ.
- 201) Κλήμεντος πρὸς Κορινθίους σελ. 613 Δ'. μεγάλου.
- 202) Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας (τοῖς ἐν Τρυγοβύστῳ Ὁρθοδόξους) σ. 518 Α'. μικ.
- 203) Κυρίλλου Πατριάρχου τοῦ ἐκ Βερροίας ἔγγραφον με ὑπογραφάς σελ. 175 Δ' μεγάλου.
- 204) Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας πρὸς Πρίγκηπα Οὐγκροβλαχίας σελ. 508 Α'. μικροῦ.
- 205) Κλειοῦς φύλλου ἀντιγραφή ἀριθ. 55 εἰς ἐλεύθερα φύλλα.
- 206) Λαζάρου πρὸς τὸν Λαρίσης ἐπιστολὴ σελ. 415 Α'. μεγάλου.
- 207) Λατίνων ΙΔ'. κεφαλαίου καὶ λύσις αὐτοῦ σελ. 419 Α'. μεγάλου.
- 208) Λατίνων σχίσμα σελ. 551 Γ'. μεγάλου.
- 209) Λατίνων χαρακτηρισμὸς ὡς ἀβαπτίστων παρὰ Πατριάρχου Κυρίλλου σ. 635 Δ'. μεγάλου.
- 210) Λέοντος Βουλγαρίας κεφ. Υ' περὶ πειρασμῶν κεφ. Ν. σελ. 475 Α'. μεγάλου καὶ 526 Α' μικροῦ.
- 211) Λέοντος Βουλγαρίας διάφορα σελ. 476 Γ'. μεγάλου.
- 212) Λέοντος Βουλγαρίας πρὸς ἐπίσκοπον Ρώμης περὶ ἀζύμων καὶ Σαββάτων σελ. 443 Γ'. μεγάλου.
- 213) Λέοντος Βουλγαρίας ἐπιστολὴ δευτέρα σελ. 447 Α'. μεγάλου καὶ 118 Γ' μεγ.
- 214) Λέοντος Βουλγαρίας > τρίτη σελ. 450 Α' μεγάλου καὶ 192 Γ' μεγάλ.
- 215) Λουσιάνος Στέφανος σελ. 485 Β' μικροῦ.
- 216) Μελάχθων τί λέγει περὶ κλήρου ἀριθ. 69 εἰς ἐλεύθερα φύλλα.
- 217) Μανουὴλ μεγάλου ρήτορος λόγος ἀποδεικτικὸς περὶ τῆς τοῦ Σωτῆρος Σαρκοῦς σελ. 213 Δ'. μεγάλου.
- 218) Μανουὴλ μεγάλου ρήτορος Πελοποννήσου λόγος πρὸς Ἱεροψάλτην Γεράσιμον σελ. 430 Γ'. μεγάλου.
- 219) Μανουὴλ μεγάλου ρήτορος περὶ Μάρκου Ἐφέσου καὶ Φλωρεντιανῆς Συνόδου σελ. 181 καὶ 675 Δ' μεγάλου.
- 220) Μανουὴλ βασιλέως πρὸς τὸν καθολικὸν Ἀρμανίας σελ. 466 Γ' μεγάλου.
- 221) Μανουὴλ τοῦ Φιλῆ θεωρία σελ. 9 Β'. μεγάλου.
- 222) Μακαρίου Πατμίου ἐπιστολὴ πρὸς Πατοιάρχην Μελέτιον τῶν Ἱεροσολύμων σελ. 543 Γ' μεγάλου.
- 223) Μακαρίου Σαμωνᾶ διάλεξις περὶ θείου Σώματος καὶ Αἵματος σ. 21 Β' μικρ.
- 224) Μακαρίου Μάκρη πρὸς Λατίνους (διαίρεσις βιβλίου) σελ. 221 Δ' μεγάλου.
- 225) Μακαρίου Σκορδίλη ἐπιστολαὶ σελ. 347 Β' μεγάλου.
- 226) Μαξίμου ὁμολογητοῦ βιογραφία σελ. 693 Δ' μεγάλου.
- 227) Μαξίμου Ἱερομονάχου ἐξ ἐπιστολῆς πρὸς Μάξιμον Ματθαῖον σ. 794 Α' μικρ.
- 228) Μαξίμου μοναχοῦ Πλανούδη κατὰ Λατίνων σελ. 552 Α'. μικροῦ.
- 229) Μαξίμου Σμενιώτου εἰ χρῆ προσέχειν τοῖς λέγουσι κλπ. σελ. 27 Β' μεγάλου καὶ 560 Α' μικροῦ.
- 230) Μετουσίωσις πόθεν πρῶτον ἐλέχθη ἡ φράσις αὕτη ἀριθ. 57 καὶ 64 εἰς ἐλεύθερα φύλλα.
- 231) Maximo Margunius σελ. 49 Β' μεγάλου καὶ 660 Α' μικροῦ.

- 232) Μαξίμου Μαργουνίου καὶ Γαβριὴλ Φιλαδελφείας ὁμιλία σύντομος σελ. 51 Β' μεγάλου.
- 233) Μαξίμου Μαργουνίου βίος καὶ ἐπιστολὴ ἐκ μέρους Ἱερεμίου Πατριάρχου σελ. 53 Β' μεγάλου.
- 234) Μαξίμου Μαργουνίου βιβλία τρία περὶ ἐκπορεύσεως Πνεύματος Ἁγίου σελ. 55 Β' μεγάλου 87 Β' μικροῦ καὶ 402 Δ'
- 235) Μαξίμου Μαργουνίου ἀπάντησις πρὸς Ἱερεμίαν Πατριάρχην σ. 58 Β' μεγάλ.
- 236) Μαξίμου Μαργουνίου δογματικὸς λόγος περὶ Ἁγ. Πνεύματος σ. 61 Β' μεγ.
- 237) » » βιβλίον πρῶτον ἢ λόγος πρῶτος σελ. 62 Β' μεγάλου.
- 238) » » βιβλίον δεύτερον περὶ Ἁγ. Πνεύματος σ. 101 Β' μεγ.
- 239) » » βιβλίον τρίτον περὶ Ἁγ. Πνεύματος σελ. 128 Β' μεγ.
- 240) » » λόγοι ἐγκωμιαστικοὶ εἰς ἑορτὴν Ἐπιφανείων σελ. 153 Β' μεγάλου.
- 241) Μαξίμου Μαργουνίου πρὸς ἑραστάς λόγων, πρὸς ἐπίδοσιν εἰς καλὸν σ. 159 Β' μεγάλου.
- 242) Μαξίμου Μαργουνίου ἐγγχειρίδιον ἐν εἶδει ἐπιστολῆς περὶ Ἁγ. Πνεύματος σελ. 161 Β' μεγάλου.
- 243) Μαξίμου Μαργουνίου βιβλίον δεύτερον περὶ Ἁγ. Πνεύματος διὰ τὸν Ρώμης Δάμεσον σελ. 173 Β' μεγάλου.
- 244) Μαξίμου Μαργουνίου διὰ τὸν χωρισμὸν τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησ. σ. 181 Β' μεγ.
- 245) » » ἐκ τοῦ Λαμίου σελ. 61 Α' μεγάλου.
- 246) » » ἐπιστολὴ πρὸς Κων(νον) (Λούκαριν) σελ. 548 Γ' μεγάλ.
- 247) » » Διαθήκη σελ. 543 Γ' μεγάλου.
- 248) Μαξίμου Μαργουνίου εἰς Παῖσιον στίχοι σελ. 344 Β' μεγάλου.
- 249) » » κατὰ τοκίζόντων σελ. 13 Β' μικροῦ.
- 250) » » ἐξ ἐπιστολῆς πρὸς Σεβήρον σελ. 643 Α' μικροῦ.
- 251) » » περὶ ἀθανάτου ὕδατος σελ. 656 Α' μικροῦ.
- 252) » » τοῖς εὐσεβέσι χριστιανοῖς σελ. 592 Α' μικροῦ.
- 253) » » Ἐσχεσίῳ τῷ σοφωτάτῳ σελ. 593 καὶ 63 Α' μικροῦ
- 13 καὶ 15 Β' μικροῦ καὶ ἀριθ. 42 ἐλεύθερα φύλλα.
- 254) Μαξίμου Μαργουνίου Γαβριὴλ Σεβήρῳ σελ. 595 καὶ 633 Α' μικροῦ.
- 255) » » Δαίδῃ Ἐσχελίῳ ἐπιστολαὶ σελ. 599 καὶ 601 Α' μικροῦ.
- 256) » » Ἰωάνσαφ Δορυανῶ κ.λ.π. σελ. 602 Α' μικροῦ.
- 257) » » τῷ Μελετίῳ Βλαστῷ σελ. 640 Α' μικροῦ.
- 258) » » πότε ἐχειροτονήθη σελ. 485 Β' μικροῦ.
- 259) » » περὶ τῆς ἐν Κων)πόλει συνόδου σελ. 616 Α' μικροῦ.
- 260) » » μετάφρασις Λατινιστὶ τοῦ Γρηγορίου Νύσσης ἀριθ. φύλλου 46 καὶ 54 ἐλεύθερα φύλλα.
- 261) Μαξίμου Μαργουνίου κατὰλογος βιβλίων (Librorum mes. Bibliothecae κλπ.)
- 262) Μάρκου Εὐγενικοῦ Μητροπολίτου Ἐφέσου σελ. 668 Α' μικροῦ.
- 263) » » » » ἀναλογίαι κολάσεων πρὸς ἁμαρτήματα σελ. 421 Δ' μεγάλου.
- 264) Μάρκου Εὐγενικοῦ Μητροπολίτου (ἢ καὶ Νικολάου Μεθώνης) ἐπίλογος σελ. 80 Β' μικροῦ.
- 265) Μάρκου Εὐγενικοῦ Μητροπολίτου διάλογος Λατίνου καὶ Γραικοῦ σ. 81 Β' μ.
- 266) » » » πρὸς Λατίνους ἀπόκρισις σελ. 507 Γ' μεγ. καὶ 336, 439, 385 Δ' μεγάλου.
- 267) Μάρκου Εὐγενικοῦ Μητροπολίτου ὁμολογία ὀρθῆς πίστεως σελ. 336 Α' μικροῦ καὶ 244 Β' μεγάλου.

- 268) Μάρκου Εὐγενικοῦ Μητροπολίτου διάλεξις μετὰ πρέσβειων τοῦ Πάπα σελ. 271 Δ' μεγάλου.
- 269) Μάρκου Εὐγενικοῦ Μητροπολίτου ἀποκρίσεις περὶ ποίου σχήματος ἐστὶν ὁ Θεός σελ. 123 Γ' μεγάλου.
- 270) Μάρκου Εὐγενικοῦ Μητροπολίτου πρὸς Θεοφάνην ἐπίσκοπον Εὐρύπου σελ. 125 Γ' μεγάλου.
- 271) Μάρκου Εὐγενικοῦ Μητροπολίτου περὶ ψυχῆς ἐκ χειρογρ. σ. 427 Γ' μεγάλ.
- 272) » » » εἰς θεοπαράδοτον εὐχὴν τοῦ Πάτερ ἡμῶν ὁμιλία σελ. 437 Γ' μεγάλου.
- 273) Μάρκου Εὐγενικοῦ Μητροπολίτου Μετάνοια σελ. 507 Γ' μεγάλου.
- 274) » » » πρὸς Γεώργιον Σχολάριον σελ. 417 Α' μεγάλου καὶ 247 Δ' μεγάλου.
- 275) Μάρκου Εὐγενικοῦ Μητροπολίτου λύσεις πρὸς τινὰς ἀπορήσαντας σελ. 217 Β' μεγάλου.
- 276) Μάρκου Εὐγενικοῦ Μητροπολίτου πρὸς Γεώργιον πρεσβύτερον σελ. 233 Β' μεγάλου.
- 277) Μάρκου Εὐγενικοῦ Μητροπολίτου περὶ ἀγιασμοῦ τιμίων δώρων σελ. 236 Β' μεγάλου καὶ 404 Δ' μεγάλου.
- 278) Μάρκου Εὐγενικοῦ Μητροπολίτου διάλογος περὶ τῆς ἐν Συμβόλῳ τῆς πίστεως προσθήκης σελ. 241 Β' μεγάλου.
- 279) Μάρκου Εὐγενικοῦ Μητροπολίτου περὶ τῆς ἐν Φλωρεντίας Συνόδου σελ. 247 Β' μεγάλου.
- 280) Μάρκου Εὐγενικοῦ Μητροπολίτου πρὸς τοὺς ἀπανταχοῦ τῆς γῆς Ὁρθοδόξους σελ. 250 Β' μεγάλου.
- 281) Μάρκου Εὐγενικοῦ Μητροπολίτου πρὸς τὸν Ἰωάννην Παλαιολόγον σελ. 255 Β' μεγάλου καὶ 215 Δ' μεγάλου.
- 282) Μάρκου Εὐγενικοῦ Μητροπολίτου θεωρία εἰς τὸν ἀριθμὸν τῆς παραβολῆς τῶν ταλάντων σελ. 249 Δ' μεγ. καὶ 265 Β' μεγ.
- 283) Μάρκου Εὐγενικοῦ Μητροπολίτου λύσις ἀπορίας σελ. 267 Β' μεγ.
- 284) Μάρκου Εὐγενικοῦ τοῦ Ἐφέσου περὶ τῶν ἐκφερόντων Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ υἱὲ Θεοῦ ἐλέησόν με σελ. 271 Β' μεγάλου καὶ 264 Δ' μεγάλου.
- 285) Μάρκου Εὐγενικοῦ τοῦ Ἐφέσου περὶ καρπῶν τοῦ Πνεύματος σελ. 273 Β' μεγάλου καὶ 413 Δ' μεγάλου.
- 286) Μάρκου Εὐγενικοῦ τοῦ Ἐφέσου πρὸς Διονύσιον περὶ Δεσποτικοῦ Θείου αἵματος σελ. 274 Β' μεγάλου καὶ 413 Δ' μεγάλου.
- 287) Μάρκου Εὐγενικοῦ τοῦ Ἐφέσου Συλλογισμοὶ δέκα ὅτι οὐκ ἐστὶ πῦρ καθαρτήριον σελ. 277 Β' μεγάλου καὶ 320 Δ' μεγάλου.
- 288) Μάρκου Εὐγενικοῦ τοῦ Ἐφέσου Ὁμιλία ἐπὶ κοιμήσει Μακαρίου Κορωνᾶ σελ. 279 Β' μεγάλου καὶ 257 Δ' μεγάλου.
- 289) Μάρκου Εὐγενικοῦ τοῦ Ἐφέσου ἐρωταποκρίσεις περὶ ψυχῆς σ. 283 Β' μεγάλ.
- 290) » » » ἀπαντήσεις πρὸς Λατίνους περὶ πουργατορίου σελ. 295 Β' μεγάλου.
- 291) Μάρκου Εὐγενικοῦ τοῦ Ἐφέσου περὶ τῶν ἀγγέλων κατὰ Ἀργυροπούλου σελ. 381 Β' μεγάλου.
- 292) Μάρκου Εὐγενικοῦ τοῦ Ἐφέσου ἐπιστολαὶ δύο (Φραγκφούρης 159) σ. 484 Γ' μεγάλου.
- 293) Μάρκου μοναχοῦ στίχοι εἰς Κόρινθον ἀριθ. 36 εἰς ἐλεύθερα φύλλα.
- 294) Ματθαίος Καμαριώτης σελ. 265 Β' μικροῦ καὶ 430 Γ' μεγάλου.
- 295) Ματθαίου Καμαριώτου περὶ ποιμαντικῆς ἱερᾶς ἀδ. 433 Γ' μεγάλου.

- 296) Ματθαίου Παναρέτου πονήματα 427 Β' μικροῦ.
- 297) Ματθαῖος Πατριάρχης σελ. 481 Γ' μεγάλου.
- 298) Ματθαίου Μητροπολίτου Μυρέων ἀκολουθία εἰς Γρηγόριον Δεκαπολίτην σελ. 389 Β' μεγάλου.
- 299) Μεθόδιος Ἀνθρακίτης σελ. 25 Α' μεγάλου.
- 300) Μεθοδίου Ἀνθρακίτου ὁμολογία σελ. 29 Α' μεγάλου.
- 301) Μεθοδίου μοναχοῦ ἐκ διαφόρων συνοπτικῶν βιβλίων σελ. 348 Γ' μεγάλου.
- 302) Μεθοδίου Κωνσταντινουπόλεως περὶ τῶν ἀζύμων σελ. 516 Γ' μεγάλου.
- 303) Meletius par Alexandrinus ἀριθ. 69 καὶ 70 εἰς ἐλεύθερα φύλλα.
- 304) Μελετίου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας (1594) πρὸς τὸν Φιλαδελφείας Γαβριήλ σ. 744 μικροῦ καὶ 717 Δ' μεγάλου.
- 305) Μελετίου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας πρὸς δεσπότην Ὀστροβείας κ.λ.π. σελ. 680 Α' μικροῦ.
- 306) Μελετίου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας πρὸς Ρώσους καὶ Πολωνοὺς σ. 696 Α' μικροῦ.
- 307) Μελετίου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας πρὸς Μητροπολίτην καὶ κατοικοῦς Χίου σ. 712 Α' μικροῦ.
- 308) Μελετίου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας πρὸς Ἰωάννην Σιμωντᾶν σελ. 491 Δ' μεγάλου.
- 309) Μελετίου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας πρὸς Παῖσιον ἐπιστολὴ καὶ στίχοι σελ. 344 Β' μεγάλου.
- 310) Μελετίου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας πρὸς Μάξιμον Μαργούνιον στίχοι σελ. 345 Β' μεγ.
- 311) Μελετίου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας ἐπίγραμμα δεκτικόν σελ. 345 Β' μεγ.
- 312) Μελετίου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Πηγᾶ, ἐκ τῶν ἐπιστολῶν καὶ περὶ Ἀχράντων Μυστηρίων σελ. 732 Α' μικροῦ.
- 313) Μελετίου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Πηγᾶ πρόλογοι σελ. 608 Δ' μεγάλου
- 314) Μελετίου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Πηγᾶ σημειώματα σελ. 776 Α' μικροῦ καὶ ἀριθ. 49 καὶ 50 ἐλεύθερα φύλλα.
- 315) Μελετίου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Πηγᾶ περὶ Θείας εὐχαριστίας σελ. 351 καὶ 377 Β' μεγ. καὶ 431 Δ' μεγ.
- 316) Μελετίου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Πηγᾶ περὶ Ἀχράντων Μυστηρίων σελ. 355 Β' μεγ.
- 317) Μελετίου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Πηγᾶ διατριβὴ σελ. 387 Β' μεγ.
- 318) Μελετίου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Πηγᾶ ὑποθέσεις σελ. 497 Γ' μεγ.
- 319) Μελετίου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Πηγᾶ ἄλλο σύγγραμμα Ὁρθόδοξος Χριστιανὸς καὶ ἄλλο Ὁρθόδοξος ὁμολογία 485 μικρόν.
- 320) Μελετίου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας ἐπιστολὴ πρὸς Κύριλλον Λούκαριν σελ. 547 Γ' μεγάλου.
- 321) Μελετίου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας ἐπιστολὴ πρὸς Κωνσταντῖνον Λούκαριν σελ. 548 Γ' μεγ.
- 322) Μελετίου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας ἐπιστολὴ πρὸς Μητροπολίτην σελ. 594 Γ' μεγάλου,
- 323) Μελετίου Συρίγου δύο φύλλα σελ. 796 Α' μικροῦ.
- 324) Μητροφάνους Κριτοπούλου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας ΚΖ' ἐπιστολαὶ σ. 403 Β' μεγάλου
- 325) Μητροφάνους Κριτοπούλου Πατριάρχου Πνεύματι περιπατεῖτε καὶ ἐπιθυμίαν σαρκὸς οὐ μὴ τελέσητε σελ. 425 Β' μεγάλου.

- 326) Μητροφάνους Κριτοπούλου Πατριάρχου ἐπιστολαὶ εἰς Ἀνδρέαν Δονιέρον σελ. 429 Β' μεγ.
- 327) Μητροφάνης Κριτοπούλος καὶ χειρόγραφα εἰς Ἀμβουργον σελ. 369 Α' μεγ. καὶ 715 Δ' μεγ.
- 328) Μητροφάνους Κριτοπούλου ἐπιστολὴ πρὸς Ἰωάννην Ἑρρίκον Κιρχβέργερν σελ. 646 Β' μικροῦ.
- 329) Μητροφάνης Κων)πόλεως πρὸς Πάπαν Γρηγόριον σελ. 575 Γ' μεγ.
- 330) Μητροφάνης Κων)πόλεως βιογραφία σελ. 576 Γ' μεγ.
- 331) Μητροφάνης τῷ πρωτοσυγγέλῳ Διονυσίῳ σελ. 642 Α' μικροῦ.
- 332) Μιχαὴλ Γλυκὰ λόγοι περὶ ἀπορίας Θείας γραφῆς σελ. 800 Α' μικροῦ.
- 333) Μιχαὴλ Ἀποστόλη Βυζαντίου προσφώνημα εἰς Κωνσταντῖνον Παλαιολόγον σελ. 84 Β' μικροῦ καὶ 57 Α' μεγ.
- 334) Μιχαὴλ Ἀποστόλη πρὸς τὸν αὐτοῦ κηδεστὴν σελ. 58 Α' μεγ.
- 335) Μιχαὴλ Γλυκὰ πρὸς Μάξιμον Σμενιότην περὶ ἀζύμων σελ. 439 Β' μεγ.
- 336) Μιχαὴλ Παλαιολόγου περιγραφὴ ὑποδοχῆς παπικῶν σελ. 467 Γ' μεγ.
- 337) Μυτιλήνων Χειρόγραφα σελ. 475 Β' μικροῦ.
- 338) Ναθαναὴλ Κανοπίου περὶ θανάτου Κυρίλλου Λουκίεως σελ. 482 Β' μικροῦ.
- 339) Ναθαναὴλ Κανοπίου Λατικῶν καὶ Γερμανικῶν ἀριθ. 37 εἰς ἐλεύθερα φύλλα.
- 340) Ναθαναὴλ Λευκάδος κρίσις ἀριθ. 72 εἰς ἐλεύθερα φύλλα.
- 351) Ναυϊκά χειρόγραφα σελ. 442 Β' μικροῦ.
- 352) Νεκταρίου Πατριάρχου Ἱεροσολύμων περιγραφὴ ἐκλογῆς σελ. 741 Δ' μεγ.
- 353) Νεκταρίου Πατριάρχου Ἱεροσολύμων κατὰ Γάλλου Κλαυδίου σελ. 1 Γ' μεγ.
- 354) Νεκταρίου Κωνσταντινουπόλεως περὶ Σαββάτων Ἀγίων Θεοδώρων σελ. 117 Γ' μεγάλο.
- 355) Νείλου Ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης βιβλία δύο (Πάπα καὶ Καρδινάλιος) σελ. 31 Β' μικροῦ.
- 356) Νείλου Καβΰσιλα ἀπάντησις πρὸς Λατίνους σελ. 63 Β' μικρ. καὶ 164 Β' μεγ.
- 357) Νείλου Καβΰσιλα (Nilius Cabasila a Nicolao Methones) ἀριθ. 22 εἰς ἐλεύθερα φύλλα.
- 358) Νεοελληνικῆς φιλολογίας συμπληρώματα Α. Π. Βρετοῦ.
- 359) Νερούλης Ἀλέξανδρος σελ. 25 Α' μεγ.
- 360) Νικήτα Βυζαντίου πατρικίου καὶ φιλοσόφου περὶ Ἀγίου Πνεύματος σελ. 209 Γ' μεγ.
- 361) Νικηφόρου τοῦ Βλεμμίδου ἐξηγήσις εἰς τινὰς ψαλμοὺς σελ. 76 Γ' μεγ.
- 362) Νικηφόρου τοῦ Βλεμμίδου Λόγος περὶ ψυχῆς σελ. 137 Γ' μεγ.
- 363) » » » » περὶ πίστεως σελ. 149 Γ' μεγ.
- 364) » » » » περὶ ἀρετῆς καὶ ἀσκήσεως σ. 158 Γ' μεγ.
- 365) » » » » ἐκ τῆς περὶ αὐτῶν διηγέσεως σ. 171 Γ' μ.
- 366) » » » » ἐκ τῆς αὐτῆς διηγέσεως σελ. 175 Γ' μεγ.
- 367) Νικηφόρου Θεοτόκη ἐπιστολαὶ καὶ λόγοι σελ. 448 Γ' μεγ.
- 368) Νικηφόρου μοναστοῦ πρεσβυτέρου τοῦ κτήτορος διήγησις μερικοὶ λόγοι σελ. 5, 45 καὶ 113 Γ' μεγ.
- 369) Νικηφόρου Πατριάρχου ἐκ χρονογραφίας σελ. 387 Α' μεγ.
- 370) Νικηφόρου Καλλιστου Ξανθοπούλου διήγησις περὶ ἐπισκόπων καὶ Πατριαρχῶν Κων)λεως σελ. 389 Α' μεγ.
- 371) Νικηφόρος πρὸς Ἐλευθέριον Μιχαῆλον Λαρισαῖον σελ. 439 Γ' μεγ.
- 372) Νικόλαος Μαλαψὸς σελ. 484 Β' μικροῦ.
- 373) Νικολάου Καβΰσιλα κατὰ τοκίζόντων σελ. 1 Β' μικροῦ.
- 374) Νικολίου Μεθώνης ἔκθεσις περὶ ὁρθῆς πίστεως σελ. 95 Β' μικροῦ.

- 375) Νικολάου Μεθώνης ὁμολογία περὶ Ἀγ. Πνεύματος σελ. 95 Β' μικροῦ.
 376) » » κατὰ Λατίνων (ἐν Σαββάτῳ νηστείας κλπ.) σ. 125 Β' μικ.
 377) » » καὶ περὶ τεσσαρακοστῆς, γ' ἡμέρας Ἱερῶν καὶ γενεῶν
 σελ. 125 Β' μικροῦ.
 378) Νικολάου Μεθώνης σύνοψις τῶν τοῦ Φωτίου σελ. 79 Β' μικροῦ.
 379) » » περὶ Σώματος καὶ Αἵματος σελ. 17 Β' μικροῦ.
 380) » » λόγος περὶ Ἀγίου Πνεύματος σελ. 233 Γ' μεγάλου.
 281) » » λόγος πρὸς Λατίνον κατ' ἀζύμων σελ. 245 Γ' μεγ. καὶ
 493 Δ' μεγ.
 382) Νικολάου Μεθώνης λόγος περὶ ἀζύμων πρὸς τοὺς αὐτοὺς σελ. 263 Γ' μεγ.
 283) » » Ἀπομνημονεύματα καὶ περὶ Ἀγ. Πνεύματος σελ. 1
 Δ' μεγάλου.
 284) Νικολάου Μεθώνης τῆς Λατίνων βλασφημίας καὶ περὶ Ἀγίου Πνεύματος
 σελ. 529 Δ' μεγάλου.
 285) Νικολάου Μεθώνης ἐπιγραφαὶ ἐτέρων συγγραμμάτων βιβλ. Mattieie τῆς
 μονῆς Μόσχας σελ. 532 Δ' μεγάλου.
 386) Νικολάου Μεθώνης εἰς ἐξώφυλλον ἐσωτερικῶς σημειώσεις ἀριθ. 10 εἰς ἐ-
 λεύθερα φύλλα.
 387) Νικολάου Ὑδροῦντος κατὰ Λατίνων διὰ νηστείαν Σαββίτου κλπ. σελ. 275
 Γ' μεγάλου.
 388) Νικολάου Ὑδροῦντος περὶ τοῦ γάμου τῶν Ἱερῶν σελ. 277 Γ' μεγάλου.
 389) Νίκωνος Ἀρχιεπισκόπου Μοσχοβίας—Ρωσσίας πρὸς Πατριάρχην Παΐσιον
 σελ. 143 Β' μικροῦ.
 390) Πρὸς Νίκωνα Ἀρχιεπίσκοπον Μοσχοβίας—Ρωσσίας ὁ Πατριάρχης Παΐσιος
 σελ. 143 Β' μικροῦ.
 391) Ξοιρνακαβίου προλεγόμενα καὶ ἄλλα γραφόμενα κατὰ Πάπα σελ. 695 Δ' μεγ.
 392) Ὅροι Ἀγίῳ τελουμένων δῆλωσις σελ. 429 Α' μεγάλου.
 393 Ὅρος τριῶν Ἱεραρχῶν, Συρίας Φιλοθέου, Ἀλεξανδρείας Ἰωακείμ, Ἱεροσο-
 λύμων Δωροθέου καὶ Ἀντιοχείας σελ. 199 Β' μικροῦ.
 394) Παΐσιος Κωνσταντινουπόλεως τῷ Πατριάρχῃ Μοσχοβίας Νίκωνι σελ. 150
 Β' μικροῦ.
 395) Παΐσιου Ρόδου ἐγκύκλιος σελ. 343 Β' μεγάλου.
 396) Παύλῳ Σοφیانῳ ἐπίγραμμα σελ. 426 Γ' μεγάλου.
 397) Παλαιολογίνης Κλεόπης βασιλίσσης ἐπιτύμβιοι στίχοι ἱαμβικοὶ σ. 426 Γ' μεγ.
 398) Πανεπιστημίου Σύγκλητος ὅτι ἔπρεπε ν' ἀγοράσῃ τὰ χειρόγραφα ἀριθ. 44
 εἰς ἐλεύθερα φύλλα.
 399) Πατριαρχῶν κατάλογοι σελ. 206 Α' μεγάλου.
 400) Πατριαρχικὰ γράμματα σελ. 480 Β' μικροῦ.
 401) Παπαδοπούλου Κομνηνοῦ Νικολάου περὶ Πηγῶν καὶ ἄλλων ἀριθ. 47 εἰς
 ἐλεύθερα φύλλα.
 402) Παπαδοπούλου Νικολάου (1641) περὶ μυστηρίων καὶ περὶ Κρουσίου Μαλα-
 ξοῦ καὶ Κούμα σελ. 59 εἰς ἐλεύθερα φύλλα.
 403) Παπαρρηγοπούλου ἐγχειρίδιον Γενικῆς Ἱστορίας σελ. 313 Γ' μεγάλου.
 404) Πέτρος (μῆλλον) Ἀντιοχείας πρὸς Πάπαν Ρώμης » » »
 405) Πλήθων ἡ Γεώργιος Γεμιστός σελ. 265 Β' μικροῦ.
 406) Πνεύματος Ἀγίου Λόγος σελ. 1 Α' μεγάλου.
 407) » » ἐκπορεύσεως σελ. 604 Γ' μεγάλου.
 408) Παπαϊωάννου Πλουτάρχου ἐπιστολὴ ἐκ χειρογράφου Μονάχου διὰ τὴν
 προσπάθειαν τῆς ἐνώσεως σελ. 729 Δ' μεγάλου.

- 409) Πρόγνωσης Θεοῦ ἀριθ. 66 εἰς ἐλεύθερα φύλλα.
- 410) Πρόκοπιος Χριστιανοῦ σοφιστοῦ ἐπιστήμη εἰς παροιμίαν Σολομώντος σ. 451 Γ' μεγάλου.
- 411) Πρυτανεῖας Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου ἐπιστολὴ πρὸς Ἀνδρόνικον σελ. 555 Δ' μεγάλου.
- 412) Ραδοῦλου Ἰωάν. Μιχαὴλ βοεδόδα Οὐγγροβλαχίας (πρὸς τοὺς οἰκοῦντας ἐν Ἀπωλονίᾳ Ρώσους καὶ Ἑλλήνας) σελ. 51 Α' μικροῦ.
- 413) Σάθαν Κων. ἀφορῶντα εἰς 14 φύλλα ἀριθ. 71 εἰς ἐλεύθερα φύλλα.
- 414) Σημειώσεις περὶ Μητροφάνους Κριτοποῦλου καὶ ἄλλων σελ. 595 καὶ 605 Γ' μεγάλου.
- 415) Σιλβέστρου Ἀντιοχείας ἐπιστολὴ πρὸς Μητροπολίτην Κυτίων Διονύσιον σελ. 641 Β' μικροῦ.
- 416) Περὶ Σαρκώσεως τοῦ Κυρίου Λόγος παρ' ἀνωνύμου συγγραφέως σελ. 295 Β' μικροῦ.
- 417) Σουῖδα περὶ Διοδώρου, Θεοδώρου Ἀμασείας καὶ Ἰραΐθου καὶ Στουδίτου ἀριθ. 27 εἰς ἐλεύθερα φύλλα.
- 418) Σοφιανοῦ Μιχαὴλ εἰς τὸ περὶ ψυχῆς τοῦ Ἀριστοτέλους σελ. 484 Β' μικροῦ.
- 419) Στουδίτου Μονῆς πρακτικὸν σελ. 649 Β' μικροῦ.
- 420) Συρίγου Μελετίου βίος παρὰ Δοσιθέου σελ. 714 τέλος Δ' μεγάλου.
- 421) Σωφρονίου Ἱεροσολύμων εἰς Γενέθλια Σωτήρος καὶ ἐπανάστου σιν Ἑσρακη-
νων σελ. 452 Γ' μεγ.
- 422) Σωφρονίου Ἱεροσολύμων ἐκ τῶν Συνοδικῶν σελ. 168 Β' μεγ.
- 423) Τυπάλδου Κωνσταντινίου Μητροπολίτου Σταυρουπόλεως Λόγος Ἀγ. Νη-
στεῶν σελ. 207 Β' μικροῦ.
- 424) Ὑμνων Ἐκκλησιαστικῶν πραγματεία σελ. 585 Γ' μεγάλου.
- 425) Ὑπουργεῖου Ἐξωτερικῶν ἔγγραφον πρὸς Ἀνδρόνικον σελ. 559 Δ' μεγ.
- 426) Ὑψηλάντου Κομνηνοῦ Ἀθανασίου Κωνσταντινοπολίτου κατάλογος Πατρι-
αρχῶν σελ. 567 Β' μικροῦ.
- 427) Φιλοδελφείας Ἀρχιερεῖς ἀριθ. 63 εἰς ἐλεύθερα φύλλα.
- 428) Φιλοθέου ἐγκώμιον εἰς μάρτυρα καὶ περὶ νηστείας καὶ ἐλεημοσύνης σελ.
449 Γ' μεγάλου.
- 429) Φιλοθέου Κωνσταντινουπόλεως λόγος ἱστορικὸς πολιτικῆς Ἑσρακείας
παρὰ Λατίνων σελ. 367 καὶ 409 Γ' μεγ.
- 430) Φιλοθέου Κωνσταντινουπόλεως λόγος εἰς τὴν ὕψωσιν τοῦ Σταυροῦ σελ.
397 Γ' μεγάλου.
- 431) Φιλοθέου Κων(λεως) ὁμολογία ὀρθοδόξου πίστεως σελ. 357 Γ' μεγ.
- 432) Φιλοθέου Κωνσταντινουπόλεως βίος, πολιτεία καὶ ἐγκώμιον Ἰσιδώρου
Κων(πόλεως) σελ. 385 καὶ 416 Γ' μεγάλου.
- 433) Φιλοθέου Κωνσταντινουπόλεως λόγος εἰς Κυριακὴν Σταυροπροσκυνήσεως
σελ. 400 Γ' μεγάλου.
- 434) Τὰ μετὰ τὴν Φλωρεντιανὴν Σύνοδον (ἄχι Ἰ. Βαλέκα) σελ. 693 Δ' μεγάλου.
- 435) Φουρλάνδου Δανιὴλ ὑπόμνημα εἰς Ἀριστοτέλην σελ. 484 Β' μικροῦ.
- 436) Φράφ Φρατζίσκου ἐρωτήματα πρὸς μέγαν ρήτορα Μανουὴλ καὶ ἀπολογία
ἐρωτηθέντος σελ. 255 Β' μικροῦ.
- 437) Φωτίου κατὰ Λατίνων περὶ Ἀγ. Πνεύματος σελ. 487 Γ' μεγάλου.
- 438) Φωτίου Σύμβολον πίστεως περὶ τοὺς μέλλοντας χειροτονεῖσθαι ἐπισκόπους
ἀριθ. 32 εἰς ἐλεύθερα φύλλα.
- 439) Χαλκοκονδύλη ἀποσπάσματα διὰ τὰ συμβάντα ἐν Φερράρᾳ σελ. 56 Δ' μεγ.
- 440) Χαράς τόμος σελ. 743 Δ' μεγάλου.

- 441) Χειρόγραφα βιβλιοθήκης Ἀγίου Τάφου σελ. 234 Α' μεγάλου.
 442) Ἐπιγραφῶν χειρογράφων καὶ συγγραμμάτων ἀρίθμησης κατὰ Matthaei σελ. 427 Δ' μεγάλου.
 443) Χειρόγραφον εἰς στίχους ἐμμέτρους σελ. 689 Δ' μεγάλου.
 444) Χειρόγραφα συγγράμματα ἀνέκδοτα ἀριθ. 45 εἰς ἐλεύθερα φύλλα.
 445) Χριστοφόρου Ἀγγέλου περὶ ἀδίκου μαστιγώσεως ἀριθ. 77 εἰς ἐλεύθερα φυλ.
 446) » » βιογραφία ἀριθ. 24 εἰς ἐλεύθερα φύλλα καὶ 739 Δ' μεγάλου.
 447) Χριστιανοὶ κατὰ κατηγορίας καὶ ἀριθμούς σελ. 179 Δ' μεγάλου.
 448) Χρυσάνθου Ἱεροσολύμων ὁμιλία ἐν Βενετίᾳ σελ. 744 Δ' μεγάλου.
 449) » » θέσεις τινὲς περὶ οἰκοδομῆς σχολείων σελ. 539 Γ' μεγάλου.
 450) Χρύσανθον Ἱεροσολύμων ἐπιστολαὶ Σπανῶν διὰ τὸν θάνατον Μελετίου σελ. 633 Δ' μεγάλου.
 451) Ψελλοῦ πρὸς Μιχαὴλ Κομνηνὸν κεφάλ. θεολογικά ΙΑ' σελ. 344 Α' μεγάλου.
 452) » » Πατριάρχην Ἀντιοχείας Αἰμιλιανὸν σελ. 579 Γ' μεγάλου.

Τὸ δι' αὐτοθυσίας ἀληθῶς συντελεσθὲν γιγάντιον ἔργον τῆς ἀντιγραφῆς τῶν ἐν βιβλιοθήκαις χειρογράφων παρὰ τοῦ Ἀνδρονίκου Δημητρακοπούλου παρέμεινεν παραμερισμένον ἐν τοῖς ἐξμαρίοις τῆς βιβλιοθήκης τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ταξιαρχῶν, διότι παρὰ τοῖς χριστιανοῖς τὰ τελευταῖα εἴη εἶχε δημιουργηθῇ κοινὴ σχεδὸν ἀντήληψις ὅτι αἱ Μοναὶ δὲν ὄφελον! Οἱ μοναχοὶ ἀποκαρδιωμένοι, καὶ οὗτοι ὀκνή οἱ εὐρετῆρας ἀντιλήψας καὶ σοβαροὶ ἐπιστήμονες, οὐ μόνον δὲν ἐπεχείρησαν, ἀλλ' οὐδὲ καὶ ἐσκέφθησαν ὅτι ἔπρεπε τὰ ἐκ χειρογράφων ἀντίγραφα τοῦ μεγάλου μεσαιωνοῦ φρονεῖν τὰ δημοσιεῦσιν καὶ τὰ ἐκδοθῶσι τύποις. Ἐχόμεν ὅμως τὴν ἐλπίδα ὅτι ὅπως πάλαι ποτε αἱ Μοναὶ ἐχχορήσμευσαν ὥς τιλοσυγεῖς φέροι τῆς μεταδόσεως τῶν φώτων τῶν γραμμάτων, τοιοῦτοτρόπως καὶ εἰς τὸ μέλλον καὶ ἡ σεβασμία καὶ ἱερὰ Μονὴ Ταξιαρχῶν ὅ' ἀναδείξῃ καὶ ἄλλους ἐφομίλους τοῦ Ἀνδρονίκου Δημητρακοπούλου.

ΘΕΟΛΩΡΟΣ ἱερός ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Περιοδικὸν σύγγραμμα : «Ἐσθλαγγελικὸς Κήρυξ» Ἀθηνῶν . . . ἔτους 1866
 Ἐφημερίς «Ἡμέρα» Τεργέστης . . . ἔτους 1865 ἀριθ. 635—655
 Ἐφημερίς «Ἡμέρα» Τεργέστης . . . ἔτους 1872 ἀριθ. 873—879 καὶ 896
 «Ἐθνικὸν Ἡμερολόγιον» Βρετοῦ . . . ἔτους 1870 σελίς 41—50
 «Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία» Ἀν. Δ. Κυριακοῦ . . . τόμος Β' σελίς 366
 Περιοδικὸν σύγγραμμα «Θεολογία», Χρυσ. Παπαδοπούλου τόμος Β' σελίς 277
 Μεγάλῃ Ἑλληνικῇ Ἐγκυκλοπαίδειᾳ . . . τόμος Θ' σελίς 113
 Ἐγκυκλοπαιδικὸν Λεξικὸν Ἐλευθερουδάκη . . . τόμος Δ' σελίς 428
 Ἐφημερίς «Ἐρευνα», Αἰγίου . . . ἀριθ. 814 ἔτους ΚΣΤ'
 Θρησκευτικὴ καὶ Χριστιανικὴ Ἐγκυκλοπαίδεια . . . τόμος Β' σελίς 1209—1210
 Χειρόγραφα Ἀνδρονίκου Δημητρακοπούλου ἐν Βιβλιοθήκῃ Ἱερᾶς Μονῆς Ταξιαρχῶν τόμοι ΣΤ'

ΤΟ ΘΑΥΜΑ

ΔΙΗΓΗΜΑ

Ἡ Κρινιώ τ' Ἀσπροχέρη πῆρε τὸ μονοπάτι ποὺ ἔφερεν στὴν Παναγιά, ἕνα ἐκκλησιάκι ἀπάνω στὸν πουργαρόφυτο λόφο, σκαρφαλωμένο σὰν πύργος, ἕνα τόσο δὲ ζοῦδι ἄχαρο κι' ἄσπρο. Ἐοπίσω ἡ γίδα της, τὸ καμάρι κι' ἡ φροντίδα της ἡ μοναδικὴ ἀργόσουρνε τὸ λαστιχένιο της κορμὶ γέφυρα καὶ νοηελικά. Εἶχε ξεμείνει ἡ Κρινιώ στὴ βοσκὴ κι' ἔκοβε τώρα γιὰ τὴ γλυτώση κάμποσο δρόμο. Ὁ ἥλιος εἶχε κρυφτῇ πίσω ἀπὸ τὸ βουνὸ κι' ἀπὸ 'κεῖ κάτω δὲν ἔβλεπε παρὰ τὴν Παναγιά φωτισμένη κι' ἀπάνωθ' ἐκ τοῦ φερόχρωμη σὰν φτιασιδωμένη παλιόγρια τὴν καραφλὴ ῥάχη τοῦ ἄλλου βουνοῦ. Κι' ἤθελε νὰ ταχύνῃ γιὰ νὰ προφτάσῃ πᾶνω ἀπὸ τὴν Παναγιά τὴ δύση τὴ μυριόχρωμη. Ἀλλὰ δὲν ἔλπιζε πῶς θὰ τὸ καταφέρει. Ἡ ζεστὴ ἡμέρα τοῦ καλοκαιριοῦ εἶχε λαγύνει τὸ κορμὶ της τῶν εἴκοσι χρονῶν κι' ἐντωθε σὰν νάρκη σ' ὅλα της τὰ μέλη. Κι' ὄρκο ἔκανε μέσα της νὰ μὴν ἀναβγάλλῃ τὴ γίδα ἰόσο μακριὰ στὸ ρέμμα τ' Ἀη—Δηὸς ποὺ τὴν πῆγε σήμερα.

—Μέρπα. Ἔ, Μέρπα!

Τὸ ζῶο ποὺ ξεμένοντας ξάφριζε βλαστάρια δῶ κι' ἐκεῖ σὰν νὰ καίλαβε. Τὴν ἀκολούθησε στὸ μονοπάτι μὲ νοηελικὴν ἐγκαρτέρηση.

Ἢ γῆς ἔκαυ' ἀκόμα ἀπὸ τὸ λιοπῦρι. Ἐβγαλε τὴ μαντήλα της ἡ Κρινιώ καὶ ξεκούμπωσε τὸ μποῦστο της γιὰ νὰ πάρῃ ἄερα. Κάθε ἀγκωνάρι ποὺ ἀπάνταε τῆς ἔφερεν ἐπιθυμιά νὰ καθίσῃ. Ἀλλ' ἡ ὥρα ἦταν μετρημένη. Κι' ἀνέβαινε ἀγκομαχώντας.

Μόνο σὰν ἔφτασε στὴν Παναγιά στάθηκε, σκούλισε τὸν ἰδρωτὰ μὲ τὴν παλάμη καὶ κουμπώθηκε. Ὁ ἥλιος πίσω ἀπὸ τὸ βουνὸ μόλις χανότανε. Δυὸ τρία σύννεφα κατὰ τὴ δύση χρύσιζαν στὸν φλογωμένο ὀρίζοντα. Ἕνα ἀνάλαφρο κῦμα δροσιᾶς ἀπλώνονταν τριγύρω. Ὡσπου δὲν φαινόταν πιά ἥλιος.

—Ἔ, Μέρπα!

Ἡ γίδα ἦταν δίπλα της. Θαύμασε ἄστοχα τὸ νευρώδη σβέγκο τοῦ καριοῦ της, τὸ γυαλιστερὸ τρίχωμα, τ' ἀγαθὸ βλέμμα. Ἀπὸ κάτω ἕνα κομμάτι τῆς δημοσιᾶς ξεχώριζε στὸ ἀχνὸ σύθαμπο ποὺ ἄρχιζε ν' ἀπλώνεται.

—Γειά σου, Κρινιώ.

Γύρισε. Πίσω ἀπὸ τὴν ἐκκλησιά πρίβαλλε ὁ Νάσος ὁ ἀρραβωνιαστικὸς της, ρωμαλέος καὶ ροδοκόκκινος μέσα στὴν καινούργια του τὴν πολυτελὴ τὴ φορεσιά, ποὺ δὲν τὴν ἔβγαζε ἀπὸ πᾶνω του ἀπὸ τὴν ἡμέρα τοῦ ἀρραβῶνα. Στὸν ὦμο τὸ δίκαννο. Ὅλο κυνῆγι ἦτανε. Κυνῆγι καὶ καφενεῖο. Δὲν ξαφνιαστήκε. Μόνο φοβήθηκε. Ἡ καρδιά της χτυποῦσε σὰν ἐδῶ καὶ πολλὴ ὥρα ποὺ τράβασε τὸν ἀνήφορο.

—Καλησπέρα σου.

Παρ' ὅλη τὴν ξερὴ ἀπάντησις ὁ ἄλλος κίνησε θαρρετὰ κατὰ πάντα τῆς μὲ τὸ χέρι ἀνοιχτὸ γιὰ χαιρέτισμα. Μηχανικὰ ἔφερε τὰ δικὰ τῆς ἑώρα πίσω.

Φοβότανε ὅλον τὸν κόσμον ἡ Κρινιώ καὶ τοὺς ἄντρες πῶς πολὺ. Ὁρφανὴ ἀπὸ πατέρα ἀπο ἑξὶ χρονῶν κατωῦδι ἔζησε μὲ τὴν μάννα τῆς τὴν Ἀσπροχέραινα περιορισμένη στὸ σπιτάκι τοὺς στὴν ἄκρη τοῦ χωριοῦ. Κάποτε εἶχε ἀφῆσει ὁ γέρος, κουτσοδούλευε ἡ Ἀσπροχέραινα. Ζούσανε. Χαρὲς στὸ σπιτὶ δὲν θυμᾶται νὰ μῆκανε ποτέ. Μὰ οὔτε καὶ λῦπες. Τὸ καλοκαίρι εἶχανε πολλὴ ζέστα καὶ τὸ χειμῶνα κρυώνανε. Αὐτὸ ἦταν ὅλο. Γράμματα δὲν ἔμαθε γιατί οὔτε σχολεῖν εἶχε τὸ χωριὸ οὔτε ἀνάγκη τοὺς εἶχανε. Δίγες συγγένειες μακρινὲς καὶ ἀκατάδεχτες. Σουρταφέρτα δὲν εἶχανε. Φτωχὴ ζωὴ φτωχῶν ἀνθρώπων. Κι' ἐκεῖνο τ' ἀγριοκόριστο μὲ τὰ χρόνια ἔφτασε νὰ γίνῃ μιὰ ὁμορφονιά πού γιὰ αὐτὴ μίλαγαν σ' ὅλα τὰ γύρω χωριά. Ἀλλ' ἡ μάννα ἦταν σκυλὶ μονάχο καὶ ἡ κόρη ἀπονήρευτη καὶ ἄθωα. Οὔτε ἤξερε κἄν πῶς ἦταν ὁμορφὴ καὶ τί ἦταν ὁμορφιά. Γιατί ποτέ ἄντρα δὲν κῦτταξε στὰ μάτια γιὰ νὰ τὸ διαβίση. Κι' ὅσο πῶς πολὺ τὴν κυτούσανε τόσο καὶ ἄγριευσεν ἡ Κρινιώ. Ἐπερνε τὰ ὄρη μὲ τὴ γίδα, ξάπλωνε κάτω ἀπὸ τὰ δέντρα σὺν ἑλαμπε ὁ ἥλιος καὶ ἄλλη δὲν εἶχε συλλογὴ.

Ὁ μόνος ἄντρας ποὺ εἶχε τὸ ἐλεύτερο νὰ μπαίνει σπιτὶ τοὺς ἦταν ὁ παπᾶ—Μηνᾶς, ὁ ἀγαθὸς καὶ φλύαρος ἐφημέριος τοῦ χωριοῦ πού μοίραζε τὴν ὥρα του στὰ χτήματα, τὴν ἐκκλησίαν του καὶ τοὺς χωριάτες. Χωρᾶνε ὁ παπᾶς καὶ τῆς ἀνέβαινε τὸ αἶμα στὸ κεφάλι τῆς Κρινιώ. Καὶ τίποτα δὲν εἶναι ἀπὸ αὐτὴ τῆς ἔλεγε. Ὅχι καὶ κακὰ πράγματα δά. Ὁσφραίνονταν τὸν πειρασμὸ ἡ μάννα τῆς, ἡ Παναγοῦλα τ' Ἀσπροχέρη καὶ τὴν ἔδιωχνε.

—Ἄς θυγατέρα νὰ ἰδῇς τὸ ζῶ.

Τὸ ζῶ θὰ μὴρῶκαζε γαλήνια σὲ κάποια ἱσμερὴ γωνιά καὶ δὲν ἔδινε κανένα ἄλλο σημεῖο ζωῆς. Καὶ ἰδὸς του χάχανο ὁ παπᾶς.

Ἔτσι κατάφερε νὰ μισήσῃ ἡ Κρινιώ τὸν παπᾶ. Καὶ τὸ σχέδιο πῆρε ὅλους τοὺς ἄντρες. Κι' ἔφτασε τὰ δεκαεφτά φιλόπολη γιὰ τὸ τίποτα καὶ ἐχθρὸς δηλωμένος τοῦ ἄλλου φύλου.

Ὅσπου—Κυριακὴ τοῦ Θ. οὐμᾶ ἦτανε—ἦρθαν καὶ δυὸ γυναῖκες στὸ σπιτὶ χωριανὲς μ' ἑναν ἄντρα μαζῇ. Μεγάλον γεγονός. Ταράχθηκε ἡ Κρινιώ σὺν εἶδε νὰ τσιρίζεται καὶ ἡ Ἀσπροχέραινα, περὶ φωνῇ συνήθως καὶ ἀνεβίχεν ἡ γένιστη. Πῆρε τὴ γίδα καὶ τράβηξε γι' ὄξω. Μὰ μαῦρα φιδία τὴν πρῶγαν. Σανακουβαλήθηκε νωρίς—νωρίς.

Ἡ Ἀσπροχέραινα μόνη κουτσουμαγέρευσεν στὸ μαῦρον τζάκι χάρμα. Γύρισε, εἶδε τὴν κόρη τῆς πῶμπαινε.

—Θυγατέρα σ' ἀρραβώνιασα μὲ τὸ Νάσο τοῦ Ρηγόπουλου. Καλὰ σου στέφανα καὶ καλὴ ζωὴ!

Καὶ πρὶν προφτάσῃ ἡ θυγατέρα νὰ κοποθετήσῃ τὴν ἐκκληξίαν τῆς

—...Τάρμεξες τὸ ζῶ ;

Τὸ ξῦλα σιγότριζαν καθῶς ἡ Ἀσπροχέραινα μὲ τὴ μύσσα ἀνάδευε τὴ φωτιά. Καὶ τῆς Κρινιώς κοπήκανε τὰ γόνατα.

Τὶ τὸ ἤθελε μαθῆς τὸν ἄντρα ; Μπαῶς καὶ δὲν ἦταν καλὰ μὲ τὴν γίδα τῆς καὶ τὰ πουρνάρια ; Τῶφερε ἀπὸ δῶ, τῶφερε ἀπο κεῖ. Μὰ δὲν ἔβρισκε τὸ λόγο. Ἄλλ' οὔτε τότε οὔτε ποτὲ τόλμησε νὰ ρωτήσῃ τὴ μάνα τῆς. Ἡ ἀνατροφή τῆς κυρὰ Παναγούλας δὲν ἐπέτρεπε συζητήσεις καὶ πρὸ παντὸς ἀντιρρήσεις. Καὶ τὴν ἄλλη Κυριακὴ, ζαλισμένη, θλιμμένη καὶ φτωχή, μὲ καινούργιο φουστάνι καὶ ἓνα βάρος στὴν ψυγὴ γίναν· τ' ἀρραβωνιάσματα ἐπίσημα καὶ πλούσια. Ἦρθε τὸ σότι τοῦ γαμπροῦ καὶ τὸ δικό τους τὸ μεγαλοστεκούμενο. Κι' ὁ Νάσος μὲ τὸ νιγρίνιό του τὸ καινούργιο χαμάρωνε κι' ἐκλιπαροῦσε ἓνα βλέμμα. Μὰ οὔτε αὐτὸν οὔτε κανέναν εἶδε. Ὦτε τὸ δαχτυλίδι πού τῆς φόρεσαν. Ὦτε τῶν θειάδων τῆς—τῶν Ἰσαμε τότε ἄγνωστων—τὰ προστατευτικά χαμόγελα. Τὰ μάτια τῆς ἦσαν πάνω—κίτω, διαρκῶς βουρκωμένα.

Κι' ὧς τὸν Αὐγουστο κράταε αὐτὸ τὸ βιολί. Κάθε Κυριακὴ ὁ Νάσος ἐρχόταν σπύτι, ἔτρωγε τὸ γλυκὸ του κουβέντιαζε μὲ τὴ μάνα τῆς κι' αὐτὴ, πιστὴ κι' ὑπάκοη στίς ὁδηγίες τῆς Ἀσπροχέραινας, καθόταν δίπλα του. Καὶ σὰν ἔφτανε κατέβαινε στὸ περιβόλι καὶ καθότανε δίπλα στὴ γίδα τῆς. Μὲ τῶνα χέρι τὴ χαίδευε καὶ τ' ἄλλο σφόγγιζε· ἓνα—ἓνα τὰ δάκρυα.

Οὔτε τὸ Νάσο· εἶχε καταφέρει νὰ συμπαθήσῃ οὔτε τὴν ιδέα τοῦ γάμου νὰ χάσῃ στὰ κεφάλι τῆς.

Καὶ σὰν τὸν εἶδε τώρα ἐκεῖ στὴν ἐρημιὰ νᾶρχεται ἀπάνω τῆς καὶ τὸν ἀντίκρουσε κατὰμματα γιὰ πρώτη φορὰ, τρομάρα τῆς ἦρθε. Ἐκεῖνο τὸ μάτι ! Βοήθα Χριστέ ! Τράβηξε τὰ χέρια πίσω. Τῆς ἔπιασε τὸ μπράτσο ἀποφασισμένος κι' ἀνυπόμονος. Τραβήχτηκε ἀπότομα καὶ τῶβαλε στὰ πόδια. Γρήγορη σὰν ζαρκάδι κατέβηκε τὸ μονοπάτι πού πρὶν ἀπὸ λίγο ἀνέβηκε. Ὁ τρόμος τῆς ἔδινε φτερά. Μόνο σὰν πάτησε στὴ δημοσιά, στάθηκε. Κύτταξε ἀπάνω. Τίποτα δὲν κουνιότανε. Μόνο ἡ καρδιά τῆς χτυποῦσε δυνατά. Ἡ καρδιά τῆς καὶ ἡ καμπάνα τῆς ἐκκλησιᾶς τοῦ χωριοῦ, θυμήθηκε πὺς ἦταν Σάββατο. Ἐκανε τὸ σημεῖο τοῦ σταυροῦ καὶ κάθησε σὲ μιά πέτρα. Ἡ συγκίνηση καὶ ἡ προσπάθεια ἔκαμαν τὸ χρέος τους μάνι μάνι. Σὰν νὰ λαγοκοιμήθηκε κοιμάτι. Γιατί, ὅταν ἓνα παράξενο οὐρλιαχτὸ τὴν ξύπνησε, ἦταν ἐντελῶς ἡσυχία.

Δίπλα τῆς ἓνα αὐτοκίνητο σταματημένο πού ἡ τρομπέτα του χαλοῦσε τὸν κόσμον ἐπίμονα. Γύρω σκοτάδι ἐξὸν ἀπὸ τὸ κοιμάτι τοῦ δρόμου πού φώτιζαν τὰ φῶτα τ' ἀμαξιοῦ.

—Ἐ, θειά. Εἶναι μακριὰ ἡ πόλη ;

Ἦταν ἀλλοιώτικη ἡ φωνὴ κι' ἡ στοίγγλα ἡ τρόμπα εἶχε λουφάξει. Τώρα ἀληθινὰ φοβήθηκε ἡ Κρινιώ. Ἐκεῖνη ἡ ἐρημιὰ, τέτοιον σκοτάδι καὶ τέτοια παρέα ! Ἦταν ἔτοιμη νὰ τὸ βάλλῃ στὰ πόδια. Ἀλλὰ δὲν πρόφτασε

νά κάμη βήμα. Ἡ πόρτα τοῦ ἀμαξιοῦ ἀνοιξε κι' ἕνας ἴσκιος στίθθηκε μπροστά της. Δοκίμισε νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὸν νέο κίνδυνο κατὰ πρόσωπο. Στὸ διάχυτο φῶς τῶν φάρων εἶδε ἕνα λαμπρὸ βλέμμα καὶ ἕνα γλυκὸ χαμόγελο. Κι' ἐκεῖνος τὴν εἶδε.

Τὸ χαμόγελο ἔσβυσε.

—Συγγνώμην, ψιθύρισε σχεδόν. Σὰς πέρασα γιὰ γυαί. Ἀλλὰ τέτοια ὦρα...

Τὸν κύτταξε γοητευμένη. Καὶ τὴν κύτταξε ἔκπληκτος. Κι' αὐτὸ ὦρα πολλή.

—Δοιτόν; συνηθρε πρωῶτος. Εἶναι μακρυνὰ ἢ πόλη;

—Τέσσαρες ὥρες, μουρμούρισε ἡ ἄλλη. Τέσσαρες ὥρες... μὲ τὰ πόδια.

Οἱ λέξεις βγήκανε κομπιαστιά. Κι' ἡ καρδιά της χτυποῦσε παρὰ ξένα.

—Κάθεστε ἐδῶ κοντά;

Τοῦδειξε κατὰ τὸ δρόμο.

—Στὸ πρῶτο χωριό; Εἶναι μακρυνὰ;

Ἔκαμε ναι μὲ τὸ κεφάλι.

—Τότε θὰ σὰς πάω ἐγώ. Ἔλα.

Κι' ἐπειδὴ τὴν ἔβλεπε νὰ διστάζῃ, τὴν τραβήξε ἑλαφρὰ ἀπὸ τὸ χέρι σὰν παιδάκι. Δὲν ἦρε καμμιὰ δύναμη νὰ ἀντισταθῇ. Λὲς κι' ἐκεῖνο τὸ μαλακὸ καὶ θερμὸ χέρι τοῦ κρατοῦσε τὸ δικό της, διωχέτευε στὸ χορὶ της μὰ ἄγνωστη κι' ἡδονικὴ παρτίλωση. Βρέθηκε δίπλα στὴν θέση τοῦ οδηγοῦ, ἀνάμεσα σὲ μιὰ ἔντονη ἀτιμόσφαιρα βενζίνης καὶ γοητείας. Τὰ μακρυνὰ ἄσπρα δάκτυλα πισπίτεψαν κουμπάκια καὶ μοχλοὺς. Τὸ θεοῦ μούγκρισε καὶ γύρω ἀφέντευε τὸ σκοτάδι... Κι' ὕστερα δὲν θυμήθηκε ἄλλο.

Ὅταν συνηθρε τελείως, ὁ ξένος ἔπαιζε μὲ τὰ ἴδια κουμπάκια.

Ἡ μηχανὴ μούγκριζε καὶ οἱ φάροι σκίζαν ἕνα κομμάτι νύχτας ἐρεμνητικά. Ἐπese πίσω, σὰν τὸ ἀμάξι ξεκίνησε. Αὐτὸ ἦταν.

—Ὅχι, ὄχι, φώναζε. Στάσου. Θὰ κατέβω.

Ἐνα τραβήγημα τοῦ μοχλοῦ. Τὸ φρένο ἔτριξε. Τὴν κύτταξε ἔκπληκτος καὶ σήκωσε τοὺς ὤμους. Ὅμως δὲ τὸν εἶδε. Βιαζόζαν νὰ κοτέβῃ. Μὲ τὸ ἕνα πόδι κατὰ γῆς ἔνοιωσε τὸ χέρι του νὰ σφίγγῃ τὸ δικό της. Γύρσε καὶ τοῦ χαμογέλασε. Αὐτὸ σειρὲς ἄσπρα δόντια ἀπάντησαν στὸ χαμόγελό της.

—Γειά σου μικρούλα!

Ἔκαμε ἕνα φιλικὸ κίνημα τοῦ κεφαλοῦ. Τὸ στιλπνὸ ἀμάξι ξαναμούγκρισε καὶ γλύστρησε ἀπότομα στὸν πλατὺ δρόμο.

Σιγὰ—σιγὰ τὸ χαμόγελο ἔσβυσε ἀπὸ τὰ χεῖλῃ της. Καὶ τὸ φῶς τῶν φάρων χάθηκε στὴν πρώτη καμπή. Ἀλλ' ἡ καρδιά σκιρτοῦσε στὴν ἀνδροῦ ἀνάμνηση τῆς εὐτυχίας.

Ἀνάλαφρη καὶ θαρραλέα ἀκολούθησε τὸν ἴδιο δρόμο. Ἀλλῃ μὲν

φορὰ εἶδε ἓνα κομμάτι τοῦ βουνοῦ φωτισμένο. Κι' ὕστερα ἓνα λαμπρὸ φεγγάρι ὁλόγιομο βγῆκε γιὰ νὰ τῆς δείξῃ τὸ δρόμο.

—Μὲ πῆρε ὁ ὕπνος, μάνα.

Ἡ κυρὰ Παναγοῦλα ἡ Ἀσπροχέραйна ἀκούμπισε τὴ ρόκα τῆς καὶ πῆρε τὴν καντήλα νὰ τὴν ἀνάψῃ. Κακὸ δὲν πέρασε ἀπὸ τοῦ νοῦ τῆς. Ὅπως κι' ἄλλες φορές, κι' ἀπόψε ἡ γίδα ἦρθε νωρίτερα καὶ μόνη. Ἀλλ' εἶχε τὴν ἐμπιστοσύνη τῆς ἡ κόρη.

Καὶ τὴν ἄλλη μέρα, Κυριακὴ, σὰν σιγύρισαν τὸ σπίτι ντύθηκε κι' ἡ κόρη μὲ τὸ καινούργιο φόρεμα. Τὴν κύτταξε ἡ μάνα ἐλαφρὰ ἐκπληκτη.

—Θάρρεις κι' ἐσὺ στὴν λειτουργία;

Ἡ Κρινιώ μουρμούρισε μιὰ κατάφασχ.

Κι' ὅπως γύριζε τὸ κλειδί στὴν ὀξόπορτα, γύρισε ἡ κόρη κατὰ τὴ μάνα.

—Γιὰ πότε 'κειὸ τὸ στεφάνι, μωρ' μάνα;

Τὴν ξανακύτταξε πὺ ἐκπληκτη ἡ Ἀσπροχέραйна. Ὅστερα, σὰν καλοσκέφτηκε, ἔκαμε τρεῖς φορές τὸ σταυρὸ τῆς καὶ φίλησε τὴν κόρη δυὸ φορές.

Πῆρε τὸ κλειδί ποὺ τῆς ἔτεινε ἡ κόρη καὶ ξεκίνησε μπροστὰ μὲ τὸ κεφάλι ψηλὰ κι' ἓνα ἴχνος γέλοιου στὴν ἄκρη τῶν χειλιῶν. Ἡ Παναγιά ἡ Μεγαλόχαρη—ξανάκαμε τὸ σταυρὸ τῆς—ποὺ γόρταζε μεθαῦριο σὺς τρεῖς συνώνυμους τῆς ἐκκλησίης τῆς περιφερείας—εἶχε κάμει τὸ θαῦμά τῆς!

Κι' ἡ κόρη ἀκολούθηε συλλογισμένη.

ΚΡΑΤΗΣ ΔΑΝΗΛΟΣ

DEPART...

Στὸν ἀγαπητὸ μου φίλο ποιητὴ
Χρήστο Δαπεργόλα τ' ἀφιερώνω

Καλέ μου φίλε, τὸ καράβι
στὸ γαλανόμορφο γυαλὸ
προσμένει—νά! το—μ' ὑποσχέσεις
γιὰ τὸ ταξίδι τὸ καλὸ...

Γιὰ σέ στὰ μακρὰ ἀχνοχαράζουν
νέοι κόσμοι, κύρα, φωτεινοί...
Σκούπισ' τὸ δάκρυό σου... κι' ἀκλούθα
τοῦ πλάνου νόστου τὴ φωνή...

Μικρὸ 'ναι τὸ μορφο νησί μας
γιὰ τὰ πλατεῖά σου ἰδανικά
κι' ὄλα ἐδῶ - πέρα σοῦ φαντάζουν
μονότονα καὶ πληχτικά...

Σὰν μεθυσμένο ποντοποῦλι
πάνω ἀπὸ χῶρες κι' ὠκεανούς
ἄσ' τὴν ψυχὴ σου ν' ἀγκαλιάσει
κάποιος σου πόθους πλανερούς...

Καλέ μου φίλε, τὸ καράβι
προσμένει—νά! το—στὸ γυαλὸ
χιμαϊρικὸ γιὰ νὰ σέ πάρει
πρὸς τὸ «Ἐλντοράντο» τὸ τρελλό.

Κορφοὶ

ΣΠΥΡΟΣ Χ. ΠΑΥΛΙΝΕΛΗΣ

ΤΟ ΤΡΙΜΗΝΟΝ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΑΞΗ

Στά όσα έγραψε ό σεβαστός λογοτέχνης κ. Γιάννης Βλαχογιάννης στη «Νέα Έστία» (τεύχος 287, 1 Δεκεμ. 1938, σελ. 1633) για τό έπεισόδιο του Παπαδιαμάντη που περαστήκε σ' ένα διήγημα δημοσιευμένο στά «Λαχικά» (τεύχος 5, Άπρίλιος 1938, σελ. 15) νομίζω πως έχω την ύποχρέωση για την Ιστορία και προπαντων για την τάξη να δηλώσω πως δέν όφείλεται στη δική μου φαντασία. Άν είνε φανταστικό, τό γέννησε ή φαντασία του μακαρίτη Σπήλιου Πασαγιάννη. Έκείνος τό είχε διηγηθεί σ' ένα κοινό μας φίλο—για την ακρίβεια στην Άμερική, που βρισκοντουσαν μαζί, στά 1908. Ό τελευταίος μου τό διηγήθηκε λίγα χρονια άργότερα, σέ άνυπόπτο χρόνο, όταν είχανε πεθάνει και ό Παπαδιαμάντης και ό Πασαγιάννης. Τό κράτησα στη μνήμη μου περισσότερα από είκοσι χρόνια, μñ άμφιβαλλοντας για τη γνησιότητά του, και έπειδή ένόμισα πως άξιζε κάπου νά μείνη, σαν πολύ διαφωτιστικό για τό χαρακτήρα του μεγάλου μας διηγηματογράφου, τό πέρασα εκεί μέσα, χωρίς καμμία πρόθεση νά επιδείξω Παπαδιαμαντογνωσία. Ίώρα ο κ. Βλαχογιάννης τό έλέγχει για φανταστικό. Πιθανόν. Έγω όμως τό βρiscω τόσο πιθανοφανες, και η πιθανοφάνεια του ένισχύεται τόσο ακριβώς από τα γραφόμενα του κ. Βλαχογιάννη, ώστε θ' άπορούσα άν ήτανε δυνατό νά άποδειχθή εφευρεση, γιατί μιá τετοια έφεύρεση θ' άξιζε περισσότερο από την πραγματικότητα. Όπωσδήποτε όμως ούτε αύτήν την τιμή διεκδικώ.

Πως ό Παπαδιαμάντης δέν έβαζε ποτέ άπλοϊκούς ανθρώπους μαζί του στο τραπέζι, άς μου έπιτραπή ό κ. Βλαχογιάννης νά μñ τό παραδεχθώ χωρίς συζητηση. Ό ίδιος ό Παπαδιαμάντης γραφει σέ διηγημά του, που είνε μάλλον περιγραφή σκηνης καθημερινής ζωής, (Πατέρα στο σπιτι) : «Συνεβαινε καθ' έσπεραν νά καθημαι εις το μικρόν εκείνο παντοπωλείον της οδού Σ(αρρή), κατά την δυτικην έσχатиάν της πόλεως επί ημισειαν ώραν και πλέον συνομιλών με δύο ή τρεις φίλους μου πινοντας τό ορεκτικον των εις το μικρόν μαγαζίειον, ενίοτε δέ νά λαμβανω εκεί τό λιτον δείπνον μου». Δέν πιστεύω να πήγαινε εκεί ό μακαρίτης καθε βράδυ και νά έμενε τόσην ώρα κουβεντιαζοντας... από μακριά με τους κουτσοπινοντας φίλους του, ώστε νά καταντη πλαστογραφία της Ιστορίας άν είπη κανένας πως του άρεσε η συντροφιά άπλοϊκών ανθρώπων.

Ός για τα μακριά μαλλιά και τα άλλα έφόδια έξωτερικής έμφάνισως των λογοτεχών της περασμένης γενεάς, έκτός που είχα μπροστα μου την εικονα του μακαρίτη Πασαγιάννη σαν έγραφα (άπ' αυτόν και την παρεα του, θαρρώ, έκόλλησε τό παρτσούκλι «μαλλιαροί» ο άλλος μακαρίτης Γιάννης Κονδουλακης στους όπαδούς του δημοτικισμού), όσο θυμούμαι, εκείνη την έποχη ύλοι οι λογοιοι, άκόμα και οι άναμφισβήτητοι φίλοι του Παπαδιαμάντη, Καρκαβίτσας, Χατζόπουλος κ.λπ., ποιος λίγο ποιός πολύ, δέν είχαν άψογη νοικοκυριστική εμφανιση. Έξάιρεση, άν δέ γελειμαι, έκανε ό κ. Βλαχογιάννης.

Τελειώνοντας μιá για πάντα αύτην την Ιστορία και την καταχρηση της φιλοξενίας σας άς μου έπιτραπή νά αναφέρω λίγα λόγια του Παπαδιαμάντη. «Αδύνατον και περι το έλαχίστου συμβάντος νά γνωσθή, ειτε εις τους συγχρονους ειτε εις τους μεταγενεστέρους, ή ακριβής αλήθεια. Και δέν πρέπει νά υπάρχουν άλλα αληθή ειμή όσα... δέν συνέβησαν.»

Μ. Ζυρ.

Με πολλή ευχαρίστηση παρακολουθήσαμε τὸ ζωηρὸ ἀντίκτυπο ποὺ εἶχε στὴν κοινωνία μας καὶ τὸν τύπο τὸ θέμα ποὺ ἀνεκινήσαμε καὶ γι' αὐτὸ ἐκάναμεν εἰδικὴ ἔρευνα : ποὺ ὀφείλεται ἡ πνευματικὴ μας ἀκίνησις καὶ μὲ ποῖα μέσα θὰ ἀποκτήσουμε πνευματικὴ κίνηση. Βλέποντας πῶς ἡ ἀπήχηση αὐτὴ ἐξακολουθεῖ ἔντονη ἀκόμα, ἐπιφυλασσόμαστε νὰ ποῦμε σ' ἄλλο τεῦχος τῆ τελικῆς μας γνώμης στὸ ὅλο αὐτὸ ζήτημα ποὺ συγκεντρώνει σήμερα τὸ ἐνδιαφέρον τῶν διανοουμένων τῆς πόλεώς μας. Στὸ μεταξύ δὲν κρίναμε ἄστοχο νὰ δημοσιεύσουμε ἐδῶ дуὸ ἀπὸ τὰ πολλὰ γράμματα ποὺ μᾶς ἔστειλαν ἀναγνώστες μας γιὰ τὸ ζήτημα αὐτὸ μὲ κριτικὴ τῶν κρίσεων ποὺ γραφτήκανε στὸ προηγούμενο τεῦχος μας. Τὸ πρῶτο γράμμα ἀνήκει στὴ γνωστὴ συγγραφέα συμπολίτισσά μας δίδα Λοῦλα Κοτσέτσου ποὺ τὰ τελευταῖα χρόνια μένει στὴν Ἀθήνα. Τὸ γράμμα τῆς εἶναι πολὺ ἀξιοπρόσεχτο :

«... Μὰ τί βλέπω ; Γιατί τόσο μειψιμοιρία καὶ ἀποκαρδίωση γιὰ τὸ πνευματικὸ ἐπίπεδο τοῦ Πατρινοῦ κοινοῦ ; Πνευματικὴ κρίση στὴ Πάτρα ; Μὰ κι' ἡ πρωτεύουσα, τὸ κλεινὸν ἄλλοτε ἄστυ, δὲν πάσχει ἀπ' τὴν ἴδια ἀρρώστεια ; Βρίσκετε πῶς τὸ κοινὸ τῆς πρωτεύουσας εἶναι σὲ καλλίτερη μοῖρα ἀπ' αὐτὴ τὴν πλευρά ; «Ὅταν ξεοδεύεται τὸ «Ρομάντζο», ὁ «Κατσαντώνης» κι' οἱ ἄλλες παλιοφυλλάδες σὲ χιλιάδες ἀντίτυπα καὶ κιτρινίζουν στίς προθήκες τῶν βιβλιοπωλείων ἀξιόλογα ἔργα τῶν καλλιτέρων λογοτεχνῶν μας, ὅταν χειροκροτοῦνται αἱ διάφορες βελουδένιες, μεταξένιες, λουλουδένιες ἐπιθεωρήσεις... καὶ περνάει ἀπαρατήρητῃ «Φρενίτις» γιὰ νὰ ἀναφέρω ἀπὸ τὰ τελευταῖα ἔργα, ὅταν οἱ αἰθουσες τῶν διαλέξεων γεμίζουν μόνον διὰ προσκλήσεων... καὶ πιὸ πολλὸ ἀπὸ τὸ γυναικεῖο φῶλο, ποὺ πάει ἀπλῶς νὰ σκοτώσει λίγη ὥρα, ὅταν οἱ πελάτες καὶ τῶν δύο βιβλιοθηκῶν μας μετροῦνται στὰ δάχτυλα ὅταν καὶ τόσα ἄλλα ὅταν ποὺ δείχνουν τὴν τελεία, ἀδιαφορία τοῦ κοινοῦ. Καὶ δὲν εἶναι πνευματικὸς ξεπεσμός τὸ ἀλληλοφάγωμα τῶν διανοουμένων μας, ἢ αὐτοδιαφήμιση καὶ ὁ θεατρινισμός ;

Εἶναι γενικὴ λοιπὸν ἡ πνευματικὴ κρίση στὸν τόπο μας καὶ ὄχι εἰδικὰ στὴν ἐπαρχία. Μονάδες πνευματικὲς μονάχα ὑπάρχουν, τόσο στὴν ἐπαρχία ὅσο καὶ στὴν πρωτεύουσα. Σὲ τοῦτο μάλιστα διαφέρουν, ὅτι οἱ μονάδες τῆς πρωτεύουσας βρῆκαν καὶ κάποιο παρελθόν, βρῆκαν κάτι ἔτοιμο, τελευταῖα ἦρθε κι' αὐτὸ τὸ κράτος ἄρωγόν. Οἱ μονάδες τῆς ἐπαρχίας παλεύουν μόνες τους νὰ δημιουργήσουν κάτι καὶ γι' αὐτὸ εἶναι διπλὰ ἀξιέπαινες.

Τὸ Πατρινὸ κοινὸ συγκρινόμενο μαὐτὸ τῆς πρωτεύουσας εἶναι πνευματικώτερο. Εἶναι πολὺ μάλιστα ἐκλεκτικὸ καὶ ἴσως ἡ ἐκλεκτικότης αὐτὴ τὸ κάνει δειλὸ καὶ ἀτολμοῦσέ ἐκδηλώσεις. Δὲν ἀνέχεται τὴν μετριότητα. Μὴ λησμονάτε ὅτι τὸ Βασιλικὸ εἶδε ἡμέρες δόξας στὴν Πάτρα καὶ οἱ θιασοὶ τῆς πρόζας στὴν Πάτρα τρέχουν νὰ βελτιώσουν τὰ οικονομικά τους. Ξαίρει καὶ ἐκτιμᾷ τὸ καλὸ θέατρο, τὴν καλὴ μουσικὴ, τὸν καλὸ ὁμιλητὴ. Δὲν εἶναι αὐτὸ δείγμα τῆς πνευματικῆς του ἀνωτερότητος ; Ἡ πάστα εἶναι καλὴ, ἔργο τῶν μονάδων εἶναι νὰ τὸ σπρῶξουν μπροστά, νὰ τοῦ δώξουν τὴν ὑψηλὴν τοῦ κλίματος... ἐὰν ὑπάρχει...

Ἡ Πάτρα ἔχει γερὰ πνευματικὰ στοιχεῖα. Στὴ μουσικὴ μάλιστα ἀντιπροσωπεύεται ἐπὶ ξία. Αὐτὰ τὰ στοιχεῖα ἄς μαζευτοῦν κι' ἄς ἀποτελέσουν τὸν πρῶτον πυρῆνα. Εἴμαι βεβαία πῶς γρήγορα θὰ τὸ ἀποτελέσουν γιατί πνίγονται καὶ θὰ ζήτῃσουν λίγο ἀέρα ἀπὸ κοινὴν ἀνάγκη. Τόσες φορές τὸ ἔδειξαν σὲ χρόνια περασμένα. Τί κι' ἂν οἱ προσπάθειές τους δὲν στέφθηκαν ἀπὸ ἐπιτυχία ; Οἱ προσπάθειες δὲν ἔπαψαν νὰ εἶναι προσπάθειες ! Οἱ προσπάθειές τους ἔδειξαν ὅτι εἶναι ὄργαν-

σμοί με ζωτικότητα πάντα ξαναανιωμένη. Κι' αυτή ή ζωτικότητα. σās σπρώχνει τόν ένα πρós τόν άλλον. Μē εύχαρίστηή μου βλέπω σ' αυτά πού διάβασα στο τελευταίο τεύχος τών «Αχαϊκών» πώς όλα τὰ γερὰ στοιχεῖα εἶναι πρόθυμα νά δώσουν τὰ χέρια γιά ἕνα καινούριο πνευματικό ξεκίνημα. Μα' κρυά οἱ ἐγωῖσμοί κι' οἱ μικροφιλοδοξίες... Τό «Αἰέν ἀριστεύειν», ή ἀταβιστική σφραγίδα τῆς φυλῆς μας, μακρυά. Οἱ μονάδες γιά τó κοινό καλό ! Οἱ μονάδες ἑσπρώξαν τούς λαούς μπροστά και δημιουργήσαν πολιτισμούς !

Σεῖς οἱ μονάδες τῆς Πάτρας σχηματίστε τόν πρῶτον πυρῆνα πρῶτα ! Καί τότε θά βρῆτε τόν τρόπο και τὰ μέσα πού θά συμβάλουν στήν πνευματικήν ἐκδήλωση τῆς δημοφους νύμφης τοῦ Πατραϊκοῦ, αὐτή εἶναι ή ταπεινή μου γνώμη».

Τό ἐπόμενο γράμμα ἀνήκει στοῦ συμπολίτη κ. Νῶτη Νησιώτη :

«Διάβασα ποσοεχτικά στίς στήλες τών «Αχαϊκών» τίς γνώμες, σκετικὰ με τήν πνευματικήν κίνηση στήν πόλη μας, ἐκείνων, πού ὑπονοεῖται, πώς ἔχουν ἐγκυρη γνώμη γιά τó ζήτημα πού καταπίαστηκαν. Καί θάπρεπε, λογικά, νά καταλήξω σ' ἕνα συμπέρασμα. Ὁμολογῶ, πώς δέν κατέληξα σέ κανένα. Διεπίστωσα, ἀπλῶς, πώς ἀπ' ὅλες τίς πλευρές λείπει ή πίστη, ή ἐνεργητικότητα κι' ή ἀντίληψη τοῦ καθήκοντος. Βρίσκω ὀρθές μερικές σκέψεις, κρίσεις καί ὑποδείξεις πού διευτρώθησαν. Καί πιό περισσότερα, μελετημένες, προσεχτικές, παρηρητικές και καθολικώτερες τοῦ κ. Χ. Κακούρη. Ἐκεῖ πού διαφωνῶ, τ' ἀποκρούω ὀλότελα, εἶνε ὁ ἰσχυρισμός τῆς γνώμης, ὅτι γιά τó πνευματικό κατάντημα τοῦ τόπου μας, φταίει... τó ὑγρό κλίμα τῆς πόλης μας. "Αν παραδεχόμαστε μιά τέτια ἀποψη, θάμαστε ὑποχρεωμένοι νά ξηγήσουμε πώς στά βορεινά κλίματα με τήν ὑγρασία τους βγῆκαν τ' ἀριστουργήματα τῆς Τέχνης—σ' ὅλους τούς κλάδους και πρῶτ' ἀπ' ὅλα στή λογοτεχνία. Ἀπεναντίας, αὐτές οἱ κλιματολογικές συνθήκες σέ συνδυασμό με τίς ψυχικές και φυλετικές διαθέσεις μᾶς ἔδωσαν τὰ ἔργα ὄλων τών γνωστών και μεγάλων βορείων τεχνιτῶν τοῦ λόγου.

Ἀπαράδεχτος, κατὰ τήν ταπεινή γνώμη μου, κι' ὁ ἄλλος ἰσχυρισμός, πώς φταίει ὁ... κερδῶς Ἑρμῆς. Ἀπό ἐμπορικώτατες πόλεις ξεπήδησαν φημισμένοι τεχνίτες τοῦ Λόγου, τοῦ χρωστήρα, τών πλαστικῶν εἰκόνων κ.λπ. "Αν θέλαμε ν' ἀραδιάσουμε ὀνόματα, βρίοκαμε ἀρκετά κι' ἀμέσως. Ἐκτός ἂν παραδεχτοῦμε πώς ή Πάτρα κάνει ἐξαίρεση στόν κανόνα. Αὐτό εἶνε ἄλλο... Διαπιστώνουμε κοί παραδεχόμαστε ἀναντίρρητα πώς στήν Πάτρα ὑπάρχει και παραῦπάρχει πνευματική στείρότητα, ἀναπηρία και πιό πολύ ἀκίνησία. Σ' αὐτό ὅλοι εἴμαστε σύμφωνοι. Κι' ὅφου εἶνε ἔτσι, πολύ λογικό νά ἀναζητᾶμε και νά ρωτᾶμε : «Τί φταίει», κι' ἀκόμη, νά ἐρευνᾶμε τίς αἰτίες και νά προσπαθοῦμε νά βροῦμε τὰ μέσα, γιά τή θεραπεία τοῦ κακοῦ.

Ἐκεῖνο πού ἔχω προσέξει χρόνια, σέ κάθε τέτια προσπάθεια πού γίνεται, εἶνε πώς οἱ ἀναζητητές καί ἐξεταστὲς αὐτοί, ἀντίς νά ἀναμετρᾶνε τίς δικές τους ἱκανότητες και νά τίς προσφέρουν ἀπλόχερα γιά τήν ἀρχή τοῦ σκοποῦ, μιλᾶνε γενικά και ἀφηρημένα. Πρέπει νά γίνει ἐτοῦτο, ἐκεῖνο, τ' ἄλλο... Ἐσύ, τί μπορεί νά προσφέρεις ; Ἐσύ, πρῶτα, ἐσύ !... Κι' ἂν δέν μπορείς νά προσφέρεις κάτι, ποῖός εἶσαι τοῦ λόγου σου, πού λές τί πρέπει νά κάνω ἐγώ ;»

ΠΡΟΣ ΤΟ ΤΡΙΤΟ ΕΤΟΣ

Νομίζουμε ὅτι ἀρκετά περιαυτολογήσαμε στίς σελίδες αὐτές γράφοντας γιά τήν προσπάθειά μας. Μά ὅ,τι γράψαμε, δέν ἦταν αὐτοδιαφήμιση· ἦταν και εἶναι προπαγάνδα γιά τόν ἠθικό και πνευματικό σκοπό τῆς ἐκδόσεώς μας πού δέ θά παύσουμε νά τονίζουμε ὅτι ἐπιβάλλεται νά εὔρη ἀπήχηση παντοῦ, ὅχι μονάχα σέ κείνους πού ἀσχολοῦνται με τή φιλολογία και τὰ γράμματα, μά και

σε κάθε μορφωμένο άνθρωπο που οι φιλολογικές και πνευματικές άνησυχίες είναι στοιχείο της ζωής του και της δράσεως. «Για κάτι καλλίτερο έχουμε γεννηθῆ» σύμφωνα με την περιώνυμη φράση του Σίλλερ. «Η τέχνη, το πνεῦμα, ή φιλολογική έπασχόληση και δημιουργία είναι σημάδια πολιτισμοῦ, είναι δείγματα ζωής. Τα «Αχαϊκά» για αὐτὸν τὸν προορισμό ἐτάχθηκαν καὶ ἀφιερώνουν τις λίγες τους καὶ ἀσθενικές δυνάμεις. Προχωροῦν στὸ δρόμο τους περιμένοντας τὴν ἡμέρα πού θὰ δικαιωθοῦν—πνευματικά καθαρά—οἱ μόχθοι τους καὶ οἱ θυσίες τους. Αὐτὸ θὰ γίνη, ὅταν ἡ ἐκδοσὴ τους γίνη κτῆμα τῆς πόλεως, κτῆμα τοῦ λαοῦ καὶ ὅταν ἡ τέχνη, ἡ φιλολογία, τὸ πνεῦμα θὰ ἐνδιαφέρῃ οὐσιαστικώτερα καὶ γενικώτερα κάθε σκεπτόμενο ἄνθρωπο τοῦ τόπου μας.

Μὲ τὸ κλείσιμο τοῦ δευτέρου χρόνου τῆς ἐκδόσεώς μας ἡ ἀγαπητὴ πρωΐνῃ ἐφημερίδα «Τηλέγραφος» ἔγραψε μερικά πολὺ ἐγκωμιαστικά λόγια γιὰ τὸ ἔργο μας πού τὰ ἀναδημοσιεύουμε παρὰ κάτου. Αὐτὸ τὸ κάνουμε, γιατί πιστεύουμε ὅτι δὲν ἀφοροῦν προσωπικά τὸ ἄτομο τοῦ ἐκδότου, γιατί, τὸ τονίζουμε, τὰ «Αχαϊκά» εἶναι προσπάθεια ὄλων ἐκείνων πού γράφουν σ' αὐτά, ὄλων ἐκείνων πού τὰ ἀγαποῦν, ὄλων ἐκείνων πού στηρίζουν τις ἐλπίδες σ' αὐτά. Μέσα σ' αὐτά τὸ πρόσωπο τοῦ ἐκδότου, μπορούμε νὰ ποῦμε, ἐξαφανίζεται, γιατί καὶ ἀλλὶ ἐπαυλαμβάνουμε τὰ «Αχαϊκά» δὲν εἶναι ἐπιχείρηση, ἀλλὰ προσπάθεια πνευματικῆς προαγωγῆς τῆς πόλεως καὶ τοῦ τόπου μας. Ἰδοὺ τὸ σχόλιο τῆς πρωΐνῃς ἐφημερίδος πού τὴν εὐχαριστοῦμε γι' αὐτό.

«Δύο χρόνια γονίμου καὶ ἀξιεπαίνου δράσεως κλείνει μὲ τὸ τεῦχος τοῦ Δεκεμβρίου τὸ ἔγκριτον περιοδικὸν τῆς πόλεως μας «Αχαϊκά». Δὲν θὰ εἰμεθα καθόλου ὑπερβολικοὶ ἂν ἐλέγαμε, ὅτι ἀποτελεῖ τιμὴ γιὰ τὸ τόπο μας καὶ τὴ πνευματικὴ τῆς ἐξέλιξη ἡ προσπάθειά του γύρω ἀπὸ τὰ γράμματα καὶ τὴ τέχνη, τῶν ὁποίων ἀπέβη ὁ γονιμώτερος καὶ πλέον θετικὸς ἐργατὴς των. Σὲ στιγμὰς κατὰ τὰς ὁποίας γενικὴ ἥτο ἡ πνευματικὴ κατάπτωσης τοῦ τόπου μας καὶ πανταχόθεν προέβαλε ἡ ἀπαισιοδοξία καὶ ὁ μαρασμός, ἔκανε τὴν ἐμφάνισή του, γιὰ νὰ ἐπιβληθῇ μέσα στὰ δύο χρόνια τῆς συνεχοῦς δράσεώς του, σὰν ἓνα ὄργανο μὲ ζωὴ καὶ πεποίθηση γιὰ τὴ δημιουργία μιᾶς νέας πραγματικότητος γύρω ἀπὸ τὰ γράμματα καὶ τὴ τέχνη. Κατάρθωσε ἀλῶρητο νὰ περάσῃ μέσα ἀπὸ σκοπέλους καὶ τρικυμίες, πού τὰς γιγάντωνε ἡ οἰκονομικὴ ἀνεπάρκεια, ἀλλὰ πάντοτε προέβαλε μὲ περισσότερο σθένος καὶ μεγαλεῖτερη συνείσθησις τῆς ὥραιας καὶ εὐγενικῆς ἀποστολῆς του. Συμφέρον τοῦ κάθε Πατρίνου διανοομένου εἶναι νὰ ἀποβλέπει πρὸς τὰ «Αχαϊκά» μὲ συμπάθεια καὶ ἐκτίμησις, γιατί ἀποτελεῖ γιὰ τὴ πόλιν μας τὸ μοναδικὸ καὶ τὸ πλέον ἀντιπροσωπευτικὸ ὄργανο τῆς πνευματικῆς τῆς ὄντότητος. Ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς εἰσόδου του στὸ τρίτον ἔτος ὁ «Τηλέγραφος» ἀπευθύνει πρὸς αὐτὸ καὶ τὸν συμπαθεῖ διευθυντὴν του κ. Τριανταφύλλου τὰς πλέον εὐλικρινεῖς εὐχὰς γιὰ τὴ σταδιοδρομίαν καὶ προκοπὴν του».

ΧΡΟΝΙΚΑ

*** Συνεχίστηκαν κατὰ τοὺς τρεῖς πρώτους μῆνες τοῦ 1939 οἱ διαλέξεις τῆς Σχολῆς τοῦ Λαοῦ πού ἄρχισαν ἀπὸ τὸν περυσινὸ φθινόπωρο. Ὅτι διακρίνει τὴ νέα προσπάθεια τῆς Σχολῆς εἶναι ὅτι κοίταξε νὰ μᾶς παρουσιάσῃ ὁμιλίες ὄχι μὲ τετριμμένα θέματα καὶ κοινοτυπίες, ἀλλὰ νὰ δώσῃ σὲ ἐκλαϊκευτικὴ μορφή μαθήματα ἀνωτέρας μορφώσεως γιὰ τὸ λαό, κάτι σὰν ἓνα εἶδος Λαϊκοῦ Πανεπιστημίου. Ἐκφορᾶζουμε ἀνεπιφύλακτα ὅλη μας τὴν συμπάθειαν γιὰ τὸ νέο ἔργο τῆς Σχολῆς καὶ προτρέπουμε τὸν ἀκούραστο καὶ μὲ τόσο ἐνθουσιασμό

κινούμενον πρόεδρό της Ιατρού κ. Ι. Σιγαλό νά συνεχίση τίς προσπάθειές του στο σημείον αὐτό.

*** Ἀπό τήν πρώτη στιγμή πού παρουσιάστηκε τὸ Πατραϊκὸ Ὕδρειο, τὸ περιβάλλαμε μὲ κάθε ἐκτίμηση. Χαίρουμε πού κι' αὐτὸ προσπάθησε ν' ἀνταποκριθῇ στὶς μουσικὲς ἀνάγκες τῆς πόλεώς μας κατὰ τὸ δυνατό. Ἡ συναυλία πού ἔδωσε τὴν Κυριακὴ 26 Μαρτίου στὸ «Πάνθεον» ἦταν πολὺ ἐνθαρρυντικὴ. Οἱ διοικούντες θὰ ἐπιτύχουν πολλὰ, ἂν μείνουν σταθεροὶ καὶ ἀκλόνητοι στὸ δρόμο πού ἄρχισαν νὰ προχωροῦν γιὰ νὰ δώσουν κάποια συστηματικὴ μουσικὴ μόρφωση στὸ τόπο μας.

*** Ὁ Μορφωτικὸς Σύλλογος Κυριῶν πραγματοποιώντας τὴν εὐγενικὴν πρωτοβουλία πού εἶχε νὰ διοργανώσῃ σειρά διαλέξεων μὲ ὁμιλητὰς ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, εἶχε τρεῖς μεγάλες ἐπιτυχίες, τίς διαλέξεις τῶν καθηγητῶν κ. κ. Νίκου Λούβαρι, Γ. Βλησίδη καὶ Νίκου Βέη. Καὶ οἱ τρεῖς διαλέξεις δόθηκαν στὴν αἴθουσα τῆς «Φιλαρμονικῆς» καὶ σημείωσαν ἐπιτυχία ἐξαιρετικὴ πού τιμᾷ τὸν ὁργανωτὴ σύλλογο, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἐπιβάλλει τὴν ὑποχρέωση νὰ τίς συνεχίσῃ θεμελιώνοντας στὴν ἐπιτυχία αὐτῶν καὶ ἄλλες γιὰ νὰ δώσουμε κάτι πνευματικὸ καθαρὸ καὶ ὑψηλὸ στὴν πόλιν μας.

*** Πολλὰ ρεσιτάλ τραγουδιοῦ, χοροῦ καὶ μουσικῆς δόθηκαν τελευταία ἀπὸ διαβατικoὺς καλλιτέχνες κάθε ἄλλο παρὰ ἄξια πολλῆς σημασίας. Διαφέρει τὸ πρᾶγμα γιὰ τὴν ὥραία μουσικοφιλολογικὴ βραδυὰ πού μᾶς χάρισεν ἡ συμπολιτισσά μας κ. Ἀντιγόνη Παπαμικροπούλου καὶ ὁ μικρὸς της γυιὸς πιανίστας Δημητράκης μὲ σύμπραξη τῆς ἐξαιρετικῆς κι' εὐφημα γνωστῆς γιὰ τὴ τέχνη τῆς ἀπαγγελίας κυρίας Ἠλέκτρας Ἀριστ. Μικρούτσικου. Οἱ καλλιτέχνιδες αὐτές ἔχουν ἀπὸ παλιά, τόσο δίκαια δέ, ἀποσπάσει τὴν ἐκτίμηση τῆς κοινωνίας μας καὶ ἐργάζονται τόσον ἐμπνευσμένα γιὰ τὴ τέχνη, ὥστε κάθε λόγος ἐγκωμιαστικὸς δικὸς μας νὰ περιτεύη. Ἡ συναυλία εἶχεν ἐξαιρετικὴ ἐπιτυχία.

*** Τὸν περασμένον Μάρτιο πέθανε ὁ δημοσιογράφος Ἑρακλῆς Φραγκόπουλος, ἄνθρωπος γεμάτος καλωσύνη καὶ πολιτισμὸ. Τὸ πένθος ἐκείνων πού τὸν γνώρισαν ἦταν πραγματικόν. Συλλυπούμεθα τὴν πρωϊνὴ συνάδελφο «Τριέγραφο» καὶ ἰσάιτερα τὸν διευθυντὴ της, ἀδελφὸ τοῦ ἀπελθόντος, γιὰ τὸ θάνατο καθ' ὅλα ἀξιοαγάθητου διανοομένου.

*** Τὸν ἴδιο μῆνα ἡ κοινωνία τῆς πόλεώς μας μὲ ἀληθινὴ λύπη συνώδευσε στὴ τελευταία τὸν κοινοικία τὸν ἐκλεκτὸ καὶ παλιὸ φίλο τῶν γραμμάτων καὶ τοῦ περιοδικοῦ μας, τὸν ἀείμνηστο Λουκᾶ Καραμπίνη. Ἦταν ἄνθρωπος τῆς μελέτης καὶ τῆς κριτικῆς, παλιὸς ἀρθρογράφος στὶς τοπικὲς ἐφημερίδες, γενικὰ ἕνα ἀπὸ τὰ λίγα ἀκέραια ὑποδείγματα ἀνθρώπων ἀνώτερης κοινωνικῆς ἠθικῆς. Ἡ «Φιλαρμονικὴ» Ἑταιρία, τὸ Πτωχοκομεῖο, ὁ Ροταριανὸς Ὁμιλος, ὁ Σύλλογος Ἰδιωτικῶν Ὑπαλλήλων ἔκαμαν σχετικὰ ψηφίσματα γιὰ τὸ θάνατό του. Τὸ πρῶτο ἀπ' αὐτὰ, ἀφοῦ ὥρισε νὰ μῆθ' τὸ ὄνομά του στὸ μαρμάρينو πῖνακα τῶν δωρητῶν γιὰ τίς ὑπηρεσίες πού προσέφερεν σ' αὐτήν, ὥρισε ὅπως οἱ τόκοι τῶν 10.000 δρχ. πού κατέθεσαν εἰς μνήμην του τὰ τέκνα του στὴν Ἑταιρία, χρησιμεύουν γιὰ νὰ δίνεται ἕνα ἐτήσιο βραβεῖο στὸν καλὺτερο μαθητὴ ἢ μαθήτριά τῆς σχολῆς πιάνου τῆς Ἑταιρίας μὲ τὸ τίτλο «Βραβεῖον Λουκᾶ Καραμπίνη».

*** Ἡ Ἑταιρία πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν ἐπανησιακῶν μελετῶν πού ἐδρεῖε στὴν Κέρκυρα κι' ἔχει κέντρα της σ' ὅλες τίς πρωτεύουσες τῶν ἐπτανήσων καὶ στὴν ὁποία ὀφείλεται ἡ διοργάνωση τοῦ Β' Πανιονίου συνεδρίου, ἐσχισμάτισε καὶ στὴν Πάτρα ἐπιτροπὴ ἐράνων γιὰ τὴ μεταφορὰ τῶν δότῶν τοῦ ἐθνικοῦ ποιητοῦ Ἀ. Κάλβου ἀπὸ τὴν Ἀγγλία στὴ Ζάκυνθο. Σχετικὴ ἀπόφαση εἶχε λάβει ἡ ὁλομέλεια τοῦ Συνεδρίου αὐτοῦ καὶ οἱ ἔρανοι ἄρχισαν πανελλήνιοι γιὰ νὰ

γίνη δυνατό όπως, έκτός από τή μεταφορά των όστών, γίνουν και προτομές του ποιητή και στηθούν ή μιá στη γενέτειρά του Ζάκυνθο και μιá στην πρωτεύουσα της Έπτανήσου Κέρκυρα. Η έπιτροπή της πόλεως μας συγκροτήθηκεν μέ την προεδρεία του Σου Μητροπολίτη μας κ. Άντωνίου και μέλη των γεν. έπιθεωρητή κ. Β. Δημητράπουλο, τούς διευθυντές των έδω Τραπεζών Έμπορικής, Λαϊκής και Ιονικής κ. κ. Γ. Ν. Ντόντη, Μ. Κυριακόπουλο και Π. Ταβελούδη, τόν κ. Χ. Κακούρη, τόν κ. Δ. Θεοφίλου, τόν κ. Άρ. Μικρούτσικο, τόν κ. Κ. Κυριακόπουλο, τόν κ. Άλ. Δρακόπουλο. τούς δημοσιογράφους κ. κ. Χρ. Λαμπρόπουλο, Ηλία Δημόπουλο, Χρ. Ριζόπουλο, Δ. Λάγαρη, Κ. Καγκελάρη, τούς προέδρους των έδω έπτανησιακών σωματείων κ. κ. Β. Πιλάλην, Ν. Τζαβαλάν και Χ. Χρυσοβιτισάνον και από τό διευθυντή μας. Η Έπιτροπή συνεχέται τό β' δεκαήμερο του Άπριλίου για νά λάβη άφοφάσεις σχετικά μέ την άποστολή της. Προβλέπεται ότι θα διοργανώση και σχετική φιλολογική έορτή.

*** Μέ πολλή εύχαρίστηση μαθαίνουμε ότι γίνεται σοβαρή κίνηση ιδίως μεταξύ των άσχολουμένων μέ τή θεωρία γενικά και ιστορία της οίκονομίας συμπολιτών μας νά γίνη μιá έταιρία οίκονομικών και κοινωνικών μελετών. Τό έργο του συνθέτον αυτοτό θα είναι νά συγκεντρώση όλους όσοι ένδιαφέρονται έπιστημονικά, καλύτερα για τά οίκονομικά φαινόμενα και ζητήματα ιδίως του τόπου μας. Προσπαγή έπιστημονικών μελετών για τήν τοπική μας οίκονομική ζωή και τήν άνύπτειξή της, συγκεντρώση στατιστικών στοιχείων και άλλων πληροφοριών, διαλέξεις, δημοσιεύγια γενικά έπιστημονικής οίκονομολογικής ζωής είναι τό πρόγραμμα της κινήσεως αυτής που φάνεται ότι θα συγκεντρώση τά καλύτερα στοιχεία της οίκονομικής και πνευματικής κινήσεως της πόλεως μας.

*** Η δίσ Περσεφώνη Παπαδοπούλου, διευθύντρια του Άρσακείου μας, έξέλεσε σέ έπιμελημένο τεύχος μιá φιλοσοφική της μελέτη «ή Φιλοσοφία του Μπέρξου». Η συγγραφέας μέ κάθε σαφήνεια προσπαθεί νά εισαγάγη τόν άναγνώστη της στις θεωρίες του γαλάτου σοφού που των θεωρεί ως τό μεγαλύτερο φιλοσοφικό πείγμα της εποχής μας.

*** Ο φίλιτατος κ. Άβραάμ Παπάζογλου, καθηγητής του Πανεπιστημίου της Άγκρας, ό συγγραφέας τής μελέτης που δημοσιεύουμε «Οί Τούρκοι ποιητάι του 16ου αιώνος» έξέδωσε σέ ιδιαίτερο τεύχος μιá ιστορική μελέτη του έξόχου ένδιαφέροντος «ό άρχιτέκτον Σινάν», άποδεικνύοντας ότι ό μεγάλος αυτός Τούρκος άρχιτέκτον του 16ου αιώνα ήταν Έλληνας τή καταγωγή. Τήν χαρακτηρισίζει άκριβεια έπιστημονική και έλεγχος των πηγών. Ο κ. Παπάζογλου, τον όποιον τό όνομα είναι εύφημιστο γνωστό στο φιλολογικό μας κόσμο, μάς άνήγγειλεν ότι θα μάς στείλη σύντομα μεταφρασμένες περιγραφές Τούρκων περιηγητών και συγγραφέων για τήν Πάτρα. Πρατικό είναι νά σημειώσουμε τό ένδιαφέρον μας και τήν εκτίμηση που έχουμε για τίς έργασίες του.

*** Στά τυπογραφικά καταστήματα κ. Θεοδ. Κούκουρα τυπώθηκεν ένα έξαιρετικό στο είδος του βιβλίο του έδω Πρωτοδίκου κ. Πάνου Θεράπου. Είναι ή νομική μελέτη «Η κατάχρησης του δικαιώματος—Συμβολή εις τήν μελέτην των σχέσεων δικαίου και έπικειμς», έργο που δέ διατάζουμε νά τό πούμε σπάνιο στην άξία του. Η έκδοσή του στην πόλη μας τήν τιμά.

*** Έξακολουθεί ή βελτίωση τής βιβλιοθήκης του Δικηγορικού Συλλόγου. Άγοράστηκαν πολλά νέα βιβλία ιδίως νομικά και οίκονομολογικά. Επίσης έσημάνθησαν άρκετές δωρεές τόμων από μέρους συμπολιτών, πράγμα που δείχνει ότι άύχεται κάποια βιβλιοθηκή συνείδηση στη πόλη μας.

*** Ο κ. Άγγελος Κασσιόνης στην Άλεξάνδρεια συνεχίζει τίς εκδόσεις τής

«Ερευνάς» του. Τὸ τελευταῖο τεῦχος πού κυκλοφόρησε. 100δ στή σειρά αὐτή, περιέχει μιὰ μελέτη τοῦ ἐκδότου «Τύπος καὶ οὐσία», σύντομη ἀλλὰ μεστή περιεχομένου καὶ διδαγμάτων τῆς ζωῆς.

*** Ἀπὸ τὴν ἴδια πόλιν πήραμε τὸ νέο βιβλίο τοῦ κ. Ἀντώνη Ἰννίου «Μεγάλες στιγμὲς μικρῶν ἀνθρώπων». Ἀξιοπρόσεχτος ὁ συγγραφεὺς καὶ καλὸ τὸ ἔργο του. Τὸ προηγούμενο βιβλίο του «Βήματα πάνω στὴν ἀσφαλτο» εἶχεν ἐπαινεθῇ πολὺ ἀπὸ τὴν κριτική.

*** Στὸ «Νεολόγο Πατρῶν» τακτικὴ συνεργασία κάθε Κυριακὴ τοῦ εὐρισκόμενου στὴν Ἀθήνα συνεργάτη του «Στοχαστής» πού τελευταῖα ἔγραφε γρία σημειώματα πάνω στὴ γνωστὴ ἐρευνά μας γιὰ τὴν πνευματικὴ μας ζωὴ.

*** Στὸ γειτονικὸ μας Αἶγιο ἐξακολουθεῖ ἡ ὥραία κίνηση διαλέξεων μὲ ὁμιλήτες ντόπιους. Τὸ τελευταῖο αὐτὸ εἶναι πρὸς τιμὴ τοῦ Αἰγίου, γιατί ἀποδεικνύει τὸ ζήλο καὶ τὴ στοργὴ γιὰ κάποια πνευματικὴ ζωὴ ἀπὸ μέρους τῆς κοινωνίας τοῦ Αἰγίου. Σημειώνουμε τίς ἐξῆς διαλέξεις πού σημείωσαν λιμπρὴν ἐπιτυχία : τοῦ κ. Εὐσ. Κηπουργοῦ γιὰ τὴ ζωὴ τοῦ Ἀγ. Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου (αἰθουσα Δημοφείου στίς 29 Ἰανουαρίου), τοῦ Μητροπολίτη Αἰγιαλείας κ. Θεοκλήτου μὲ θέμα «Ἐργασία καὶ νεότης» (αἰθουσα σχολικοῦ θεάτρου στίς 5 Φεβρουαρίου) καὶ τοῦ Ιατροῦ καὶ ἐκλεκτοῦ λογίου κ. Μιχ. Πετριναῖο γιὰ ἐκκλησιαστικὴς μουσικῆς (αἰθουσα βιβλιοθήκης Αἰγίου).

*** Ἡ ἐβδομαδιαία «Φωνὴ τοῦ Αἰγίου» διατηρεῖ τὴ φιλολογικὴ της σελίδα, ὅπου συνεργάζονται τακτικὰ οἱ κ. κ. Κλέαρχος Μιμίκος, Γιάννης Βαλασμίδης, Γιάννης Ρεβενᾶς καὶ ἄλλοι. Ἐπίσης στὴν «Ἐρευνα» Αἰγίου ἱστορικὲς μονογραφίες τοῦ ἀκαταπόνητου ἱστοριοδίφη τῆς Αἰγιαλείας ἀνδραγατωτάτου κ. Θεοδ. Παπαγεωργίου καὶ χρονολογήματα τοῦ κ. Σωτηρ. Μεντζελοπούλου.

*** Τὸ περιοδικὸ μας ἐπιθυμεῖ νὰ καθιερώσῃ εἰδικὴν συνεργασία γιὰ κριτικὴ βιβλίου. Τὰ βιβλία πρέπει νὰ στέλλωνται οὐ διπλᾶ ἀντίτυπα γιὰ νὰ τύχουν τῆς βιβλιοκρισίας.

*** Ἐνεκα τῆς πολλῆς ὕλης ἢ συνέχεια τῶν Πατρινῶν ἀνεκδότων ἐγγράφων τοῦ συνεργάτη μας κ. Α. Ζώη ἀναβάλλεται γιὰ τὸ ἐπόμενο τεῦχος, πού θὰ κυκλοφορήσῃ πρὸ τῶν θερινῶν διακοπῶν ἤτοι ἀρχῆς Ἰουνίου.

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΟΙΝΟΠΟΙΗΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

ΑΧΑΪΑ-‘CLAUSS,

ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1861

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΛΗΜΕΝΟΝ £ 30.000

ΕΔΡΑ ΕΝ ΠΑΤΡΑΙΣ

ΤΡΑΦΕΙΑ: 'Οδός 'Αγίου 'Ανδρέου — ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΑ ἐν Ρηγανοκάμπῳ (Κλάους)

Τηλέφωνα: ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΥ 24-75 — ΓΡΑΦΕΙΩΝ 27-06

Τηλεγραφική Διεύθυνσις: «ΒΙΝΑΧΑ-Τ'Α»

ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΥ

ΜΑΥΡΟΔΑΦΝΗ — ΔΕΜΕΣΤΙΧΑ — ΚΟΝΙΑΚ — ΣΑΜΠΑΝΙΑ
ΒΕΡΜΟΥΤ — ΜΟΣΧΑΤΟ — ΜΑΛΒΑΣΙΑ — ΜΑΔΕΡΑ — ΜΑΡΣΑΛΑ
ΜΑΛΑΓΑ — ΣΑΝΤΑ ΕΛΕΝΑ Κ.Λ.Π.

ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

Κεφάλαια καὶ ἀποδεματικά Δρ. 219.681.910

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ:

Ἐν Ἀργεῖ, Πύργῳ, Πάτραις, Κερκύρα, Ἀργοστολίῳ, Ναυπλίῳ, Αἰγίῳ, Κάλαν-
δρις, Σύρῳ, Χίῳ, Ἡρακλείῳ, Βόλῳ, Θεσσαλονίκῃ, Λαρίσσει, Τρικκάλοις, Μιτυ-
λήνῃ, Χανίοις, Ζακύνθῳ, Πλωμαρίῳ, Τριπόλει, Ρεθύμνῳ, Καρδίτῃ, Καβάλλῃ,
Πρεβέζῃ, Καρλοβασίῳ, Βαθεῖ (Σάμου), Νάξῳ, Χαλκίδι, Φαρσάλῳ, Φλωρίνῃ,
'Αγρινίῳ, Ἀμαλιάδῃ, Λαμίῳ, Δράμῃ, Ἰωαννίνῳ καὶ Ληξουρίῳ.

ΠΑΡΑΠΟΚΡΙΤΑΙ ΕΙΣ ΤΑΣ ΚΥΡΙΩΤΕΡΑΣ ΠΟΛΕΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ & ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ

Συμμέτοχος τῆς ἐν Λονδίῳ Ἀγγλικῆς Τραπεζῆς
THE COMMERCIAL BANK OF NEAR EAST Ltd

17 ST. HELEN'S PLACE E. O. 3

Ὑποκαταστήματα:

ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ - ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΣ

((ΑΧΑΪΚΑ))

ΓΡΑΜΜΑΤΑ - ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ - ΤΕΧΝΑΙ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΕΝ ΠΑΤΡΑΙΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΤΗΣΙΑ ΔΡΑΧΜΑΙ 40

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΤΗΣΙΑ ΔΟΛΛΑΡΙΟΝ 1

ΑΙ ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ ΠΡΟΠΛΗΡΩΝΟΝΤΑΙ

ΤΙΜΗ ΕΚΑΣΤΟΥ ΤΕΥΧΟΥΣ ΔΡΑΧΜΑΙ 8

Ἐγγραφαὶ συνδρομητῶν, ἀλληλογραφία, ἀποστολαὶ καὶ πᾶσα πληροφo-
ρία εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ Διευθυντοῦ (Μαιζῶνος 175 - ΠΑΤΡΑΙ)

Τὸ Περιοδικὸν ἐκτυποῦται :

Εἰς τὰ ἐν Πάτραις Τυπογραφεῖα ΘΕΟΔ. ΚΟΥΚΟΥΡΑ Ρ. Φερραίου 60.

Τὸ Περιοδικὸν εὐρίσκεται πρὸς πώλησιν :

*ΕΝ ΠΑΤΡΑΙΣ: Πρακτορεῖον Ἑλλήν. Τύπον, Βιβλιοπωλεῖα: Θ. Κούκουρα
Ρ. Φερραίου 60, τηλ. 30.77 καὶ Π. Συνοδινού δδὸς Ἑρμού*

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ: Διεθνὲς Βιβλιοπωλεῖον Ἑλευθερουδάκη.

ΕΝ ΘΕΣΣΟΝΙΚῃ: Βιβλιοπωλεῖον Β. Παπαδοπούλου καὶ Σίας Ἀγ. Σοφίας 37.

ΕΝ ΑΙΓΙΡΙῳ: Πρακτορεῖον Ἀγγ. Ζαγκλῖφα

ΕΝ ΠΥΡΓῳ: Βιβλιοπωλεῖον Θεανοῦς Καπογιάννη.

Ο ΠΡΩΤΟΣ ΤΟΜΟΣ ΤΩΝ "ΑΧΑΪΚΩΝ", ΠΩΛΕΤΑΙ ΔΡΧ. 50 ΠΑΡ' ΗΜΙΝ

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΟΙΝΟΠΟΙΗΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

ΑΧΑΪΑ - «CLAUSS»

ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1861

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΛΗΜΕΝΟΝ £ 30.000

ΕΔΡΑ ΕΝ ΠΑΤΡΑΙΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ : Ὁδὸς Ἀγίου Ἀνδρέου — ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΑ ἐν Ρηγανοκάμπῳ (Κλάους)

Τηλέφωνα : ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΥ 24-75 — ΓΡΑΦΕΙΩΝ 27-06

Τηλεγραφικὴ Διεύθυνσις : «ΒΙΝΑΧΑΪΑ»

ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΥ

ΜΑΥΡΟΔΑΦΝΗ — ΔΕΜΕΣΤΙΧΑ — ΚΟΝΙΑΚ — ΣΑΜΠΑΝΙΑ
ΒΕΡΜΟΥΤ — ΜΟΣΧΑΤΟ — ΜΑΛΒΑΣΙΑ — ΜΑΔΕΡΑ — ΜΑΡΣΑΛΑ
ΜΑΛΑΓΑ — ΣΑΝΤΑ ΕΛΕΝΑ Κ.Λ.Π.